

BŠ Knjižnica
T. Kujundžića

BACKO KLASJE

VJERSKO – INFORMATIVNI LIST

God. XVII br. 45-46. 300 dinara

USKRS
3. 4. 1988.

S MARIJOM U ŠKOLI KRIŽA

Kada je papa Ivan Pavao II. proglašavao Marijinu godinu, svakako je želio upozoriti, kako sinove i kćeri Katoličke crkve, tako i svu ostalu kršćansku braću, kako onu sa kršćanskog Istoka, tako i onu sa Zapada, na Marijinu prisutnost i ulogu u životu svakog kršćanina i svake kršćanske Zajednice.

Zato je htio da se ta činjenica posvijesti u glavama, a još više u srcima vjernika i da ona dođe do izražaja u molitvi i štovanju presvete Bogorodice.

I vjericima kršćanima, a još više izmučenom čovječanstvu, sv. Otac je želio pokazati veliki znak nade — POČETAK BOLJEGA SVIJETA — MARIJU — MAJKU CRKVE I MAJKU ČOVJEČANSTVA.

Upravo apokaliptički zvuči ovo njegovo upozoravanje na Bogorodicu: "... i pokaza se veliki znak na nebu" (Otk 12, 1). Znak velike nade. Krist je naša jedina nada. On je put istina i život. A sve to nam je došlo i stalno dolazi po Mariji. Zato je Marija advenat, zora, zvijezda prethodnica, danica svakog Kristovog dolaska u ovaj svijet. Papa želi da Marija bude adventom trećeg tisućljeća kršćanstva u koje ćemo skoro zakoračiti. Ova proslava nema samo taj smisao da nam dozove u svijest ovu istinu, kao završeni čin, koji se odigrao u dalekoj prošlosti, nego kao navještaj budućih događanja. Marija nam je stavljena kao uzor.

Marija je uzor svakom kršćaninu koji ozbiljno želi živjeti svoju vjeru da poput nje, slušajući, prihvaćajući, proživljavajući i ostvarujući Božju Riječ, zapisanu u svetim tekstovima, polagano ostvarujemo tu riječ i tako sami pomalo, pomalo, postajemo, po milosti i našoj suradnji druga Ona, u kojoj se Riječ utjelovila i postala prisutna u određenom vremenu i prostoru.

Tako, dakle, naše današnje štovanje ili bolje nasljedovanje Marije, ima za zadatak, da joj unatoč svim ljudskim nedostacima i ograničenostima, postanemo što sličniji, ustvari druga Marija, koja uvijek iznova rađa Krista, ovoga puta ne povijesnoga, nego otajstvenoga, t. j. Kristovo otajstveno Tijelo, a to je Crkva.

Međutim, Marija nije samo majka Isusova, ona je Majka Otkupiteljeva. Ona je rodila otkupitelja i ona je sama sudjelovala u tajni Otkupljenja. Zato se u ove dane svetoga Trodnevlja, kada se na poseban način slavi otajstvo našega Otkupljenja, dobro zaustaviti na Marijinu liku — patnice, žene boli, toliko opjevanoj u povijesti Crkve. Marija nam i u tome postaje uzorom. Ona je žena, majka i vjernica, koja zna sve radi Boga i za Boga izgubiti, pa i samoga Boga u osobi njezinog ljubljenog Sina i Gospodina. Kada je promatramo pod križem, kako gubi sve i kako se poistovjećuje sa Isusom i njegovom boli, uočavamo da je Ona naučila kao dobra službenica i učenica svoga Sina — Božje utjelovljene Riječi, da samo ono pšenično zrno koje umire donosi rod. Zato ona zajedno sa svojim Sinom, prihvaća sve vidove njegova duhovnog i tjelesnog trpljenja, sjedinjuje se s njima do te mjere da se sama poistovjećuje sa Njima, da se prožima njima, kao što voda prožima spužvu.

Tako trpeći i umirući sa Isusom i Ona pije kalež gorčine do dna. Vrhunac je svakako kada Isusovo mrtvo tijelo prima u svoj majčinski naručaj, sa potpunim mirom i predanjem u volju Božju, i kada ga kao svoga Boga, polaže u grob sa živom vjerom da je to nacrt Očeve ljubavi i da će to mrtvo zrno donijeti obilat rod — puninu života.

To je životni zadatak svakog kršćanina da poput Marije prihvaća boli i da je spreman radi Bog izgubiti sve, pa i sam goli život. To je ono što rađa novi život, što preporuča pojedince, obitelji, narode, Crkvu i svijet.

To je Marijina tajna, bol pretvoriti u ljubav, život i radost. A to je ono što Papa želi da naučimo od Marije. Mladić koji do smrti čuva svoje djevičanstvo i gubi sve što mu život pruža. Majka koja u brojnoj djeci i s tim vezanim žrtvama, gubi svoj život. Bolesnik koji svaku bol sjedinjuje s Isusom i prožima se njome. Redovnik koji izgara u svojim zavjetima. To su kameni ugaoni na kojima počiva sudbina obitelji, naroda i Crkve. I to je taj znak nade i obnove Crkve i naroda.

Dakle, sa Marijom kroz tu tvrdnu školu života i križa, koja nas vodi radosti i punini života, koja se rasula u zoru Kristova uskrsnuća. To je punina o kojoj Krist govori i koju nam je donio, da je djelomično uživamo već ovdje, a da je u punini imadnemo samo nakon našeg uskrsa. Nije li to pravi uskršnji Marijin izazov svakom pojedinom od nas i poziv da sa njom stvaramo bolji svijet, kojem je ona početak, koji treba živjeti već ovdje na zemlji, a njegova nas punina čeka tek u budućem vijeku.

LAJČI BUDANOVIĆU
(O 30. obljetnici smrti)

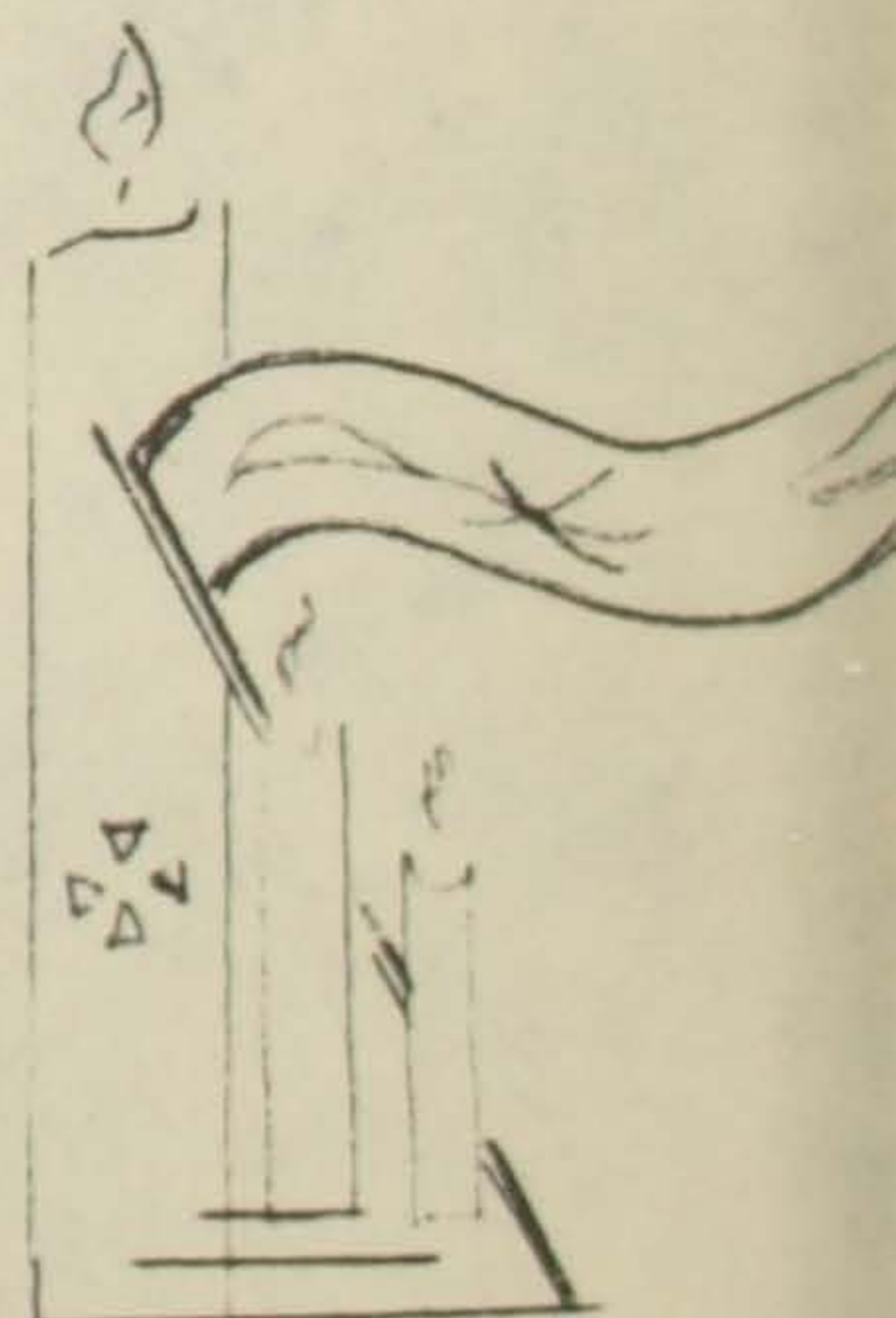
Oče Lajčo,
Trideset godina
od Tvoje smrti biva,
duhovna ti kćerka
zato pismu piva.

Hvala za sve što si za nas učinio:
najviše za ljubav, jer si nas ljubio.
Počivaj spokojno u našoj katedrali.
Hvala dragom Bogu, što smo Te imali.

Kata Ivanković

Velikanu Crkve, kojoj si služio.
Velikanu roda, čiji si sin bio!
Mislimo da nisi više među nama,
a Ti nas odozgor pratiš molitvama.

Priporučamo Ti našu biskupiju,
Preuzvišenoga biskupa Matiju.
Izmoli mu dobrog, svetog nasljednika,
koji će znat hodat stazama predčasnika.
Izmoli nam puno revnih svećenika,
a najviše dobrih kršćanskih vjernika.

S R E T A N U S K R S
ČITAOCIMA, PRIJATELJIMA I DOBROČINITELJIMA
ŽELI UREDNIŠTVO

OSTANI S NAMA, GOSPODINE...

Svatko od nas osjeća teret života. Dvojica učenika su zamolila Isusa, da ostane s njima zato što se približavala noć. Gorjelo im je srce dok su s njime uz put razgovarali. U opasnostima noći tražimo svjetlo. Na putu je dobro imati prijatelja. Siromaštvo duha okružuje nas većom tamom nego siromaštvo džepa. I svatko od nas osjeća teret života. Poput grobnog kamena i dušu nam i tijelo pritište noć neugodna i hladna. Dok pratimo događaje u velikoj obitelji čovječanstva, čini nam se, da je i cijela zemlja obavijena tamom, kamenom noći.

Gospodin Isus je o sebi rekao da je svjetlo; rekao je, da je život. Nije čudo, što su ga u Emausu zadržali na večeri. Jedan između ljudi obučen je u silu odozgor. Najljepši među sinovima ljudskim razbio je jednom zauvijek kamen smrti. Život je provalio iz groba. Uskrsli Spasitelj svojim uskrsnućem probija ne samo grobni kamen na Golgoti Jeruzalema. Uskrsli probija grobove grijeha, mržnje i nemira. On je digao grobnu ploču straha, očaja i nevolje.

"JUNAČKO DJELO IZVEDE MIŠICOM SVOJOM!" (Lk 1, 51)

Junačko Božje djelo, kojim je razbio kamen tame i grijeha i pobijedio mržnju i nemir, strah i očaj nije junaštvo pridržano samo za pojedinca ili malobrojnu elitu. Djelo Otkupljenja nosi biljeg bezgraničnoga. Pogledamo li primjer Marijine zauzetosti – lako ćemo uvidjeti da smo njezinim služenjem u djelu otkupljenja i mi pozvani na junačko djelo Božje. Ono obuhvaća i obnavlja cijeli svijet. Tako ova Marijina godina naglasuje "U svjetlu Marije, da je povijest s događajem ostvarenja otajstva utjelovljenja ušla u puninu vremena; da je Crkva znak te punine. Crkva kao narod Božji dovršuje po vjeri hodočasnički put prema vječnosti u svim narodima i svim pucima. Kristova Majka... trajno prethodi Crkvi na tom putu kroz povijest čovječanstva" (Otkupiteljeva Majka, br. 49).

Marija je Božje junačko djelo opjevala u svom hvalospjevu "Veliča". Kao što je Bog Spasiteljevo umiranje okrenuo u život, tako će Bog sve zlo u svijetu okrenuti na dobro. U Isusovom uskrsnuću se svijetu ukazala obnoviteljska snaga spasenja. Svojim junačkim djelom oživio je svoga Sina. Tako Bog svojom mišicom vodi čovjeka i cijelo čovječanstvo kroz zabludu i opasnosti u život. Junaštvo Božjega djela Marija opisuje kao kraj oholih, kao propast moćnika, a uzvišenje neznatnih, kao sitost gladnih i prazne ruke bogataša. Mi znademo, to nije konačno iskustvo o junačkom djelu Božje mišice. Ali znamo, njegovo je djelo započelo. A u njemu Marija igra golemu ulogu. Marija nije samo ona koja "TRAJNO PRETHODI CRKVI NA NJEZINOM PUTU KROZ POVIJEST ČOVJEČANSTVA", već "ONA TAKOĐER KAO SLUŽBENICA GOSPODINOVA TRAJNO SURAĐUJE U DJELU SPASENJA ŠTO GA IZVRŠAVA NJEZIN SIN ISUS KRIST" (Otkupiteljeva Majka, 49). Svoju snagu iskazuje Bog i tako, što u spasenje svijeta poput Marije uključuje i otale ljude.

CRKVA KAO SREDSTVO SPASENJA ZA LJUDE

Kad se radi o tome, da treba nastaviti junačko djelo Božje, onda nema nevažnih ljudi. Svatko tko iz nutarnjeg uvjerenja slijedi Isusa Krista, ima u djelu spasenja ulogu, koju je samo njemu namijenio Bog. Sveti Otac Ivan Pavao Drugi hrabri sve članove Crkve, da neustrašivo prihvate tu svoju ulogu.

To znači, kao što je kroz prošlost Crkve Marija surađivala s Bogom na djelu spasenja koje je do sada Isus Krist izveo, tako i mi moramo promicati djelo spasenja u svom ljudskom životu. Moramo biti zahvalni Bogu za svaki poticaj, koji dobivamo od Marije. A Marija želi da ova naša zemlja putuje u budućnost vođena Duhom svoga Sina!

Sva će zemlja krenuti u budućnost vođena Duhom Sina Marijinog i onda ako oko sebe proširujemo krugove ljudi u čijim će srcima pomirenje i oprostjenje, nada, ljubav i povjerenje biti jače od mržnje, nemira i straha; od sumnjičenja i grijeha. Eto, i ovog se Uskrsa ponovno moramo svrstati u Isusovu Crkvu s uskrsnom odlukom: Isusovo umiranje i uskrsnuće kadro je razbiti terete siromaštva duha, ono razbija neugodnu i hladnu noć, zato što je Isus svjetlo. Ako danas ljudi pate zbog mržnje i nemira, zbog straha i očaja, s njima mora ostati i Crkva na tom putu. Crkva putuje s čovječanstvom od početka. A mi želimo snagom Otkupitelja zajedno sa svim ljudima ponijeti teret, koji nose naše sestre i braća u svim narodima i pucima.

USKRS JE BLAGDAN KOJI NE TREBA SAMO SLAVITI VEĆ GA TREBA I ŽIVJETI!

Marija je jedna od nas, koja je samim tim što ju je Bog odabrao za Majku svome Sinu, unaprijed živjela budućnost. U njezinom životu zapravo nije bilo tame. Ipak je izdržala ispite i kušnje kao što je bila ona na Kalvariji. Kolikogod je kušnje čvrsto vezale uz zemlju, ipak je tako intenzivno živjela u Božjem svjetlu, da će sva ljudska pokoljenja od nje svjetla dobiti.

Po svetoj Ispovijedi i Pričesti bljesnut će svjetlo Kristovo i nama. Tko hodi u Marijinoj sjeni, živi već budućnost. Netko reče: Prije nego nas spasi budućnost, moramo mi sami postati budućnost! Božje svjetlo pada na zemlju. I sami smo u tome svjetlu. Nemojmo sakrivati svjetlo Božje, nego rađe zaživimo tako da budemo pomoćnici Božji poput Marije. Pomozimo ljudima, da slave Božju veličinu. A Bog ima veliki plan s ljudima: s nama želi podijeliti svoj život! "Kao što Krist slavom Očevom uskrsnu od mrtvih, tako i mi hodimo u novosti života!" (Rim 6, 4). Zaživimo li novinom života, bit će na svijetu manje grijeha, straha, očaja i nevolje!

Stjepan Beretić

S PAPOM IVANOM PAVLOM II.

Jedno od svojih čudesnih djela, koje je Isus za vrijeme svog zemaljskog boravka na zemlji ostavio, uz Božju Riječ, svete sakramente, osobito Euharistiju, uz božansku ustanovu Crkve i njezinu hijerarhiju, u kojoj je ostavio svoju vlast i poslanje, svakako je srce Papino.

Kada je svete uspomene papa Pavao VI. tumačio što je papinstvo, tada je između ostaloga rekao onaj čudesni upit kojega je Isus postavio Petru: "Ljubiš li me više nego ovi?" Čini se da srce Pape - Petrova nasljednika - uvijek, pa makar i u grču, širi i želi obujmiti cijeli svijet.

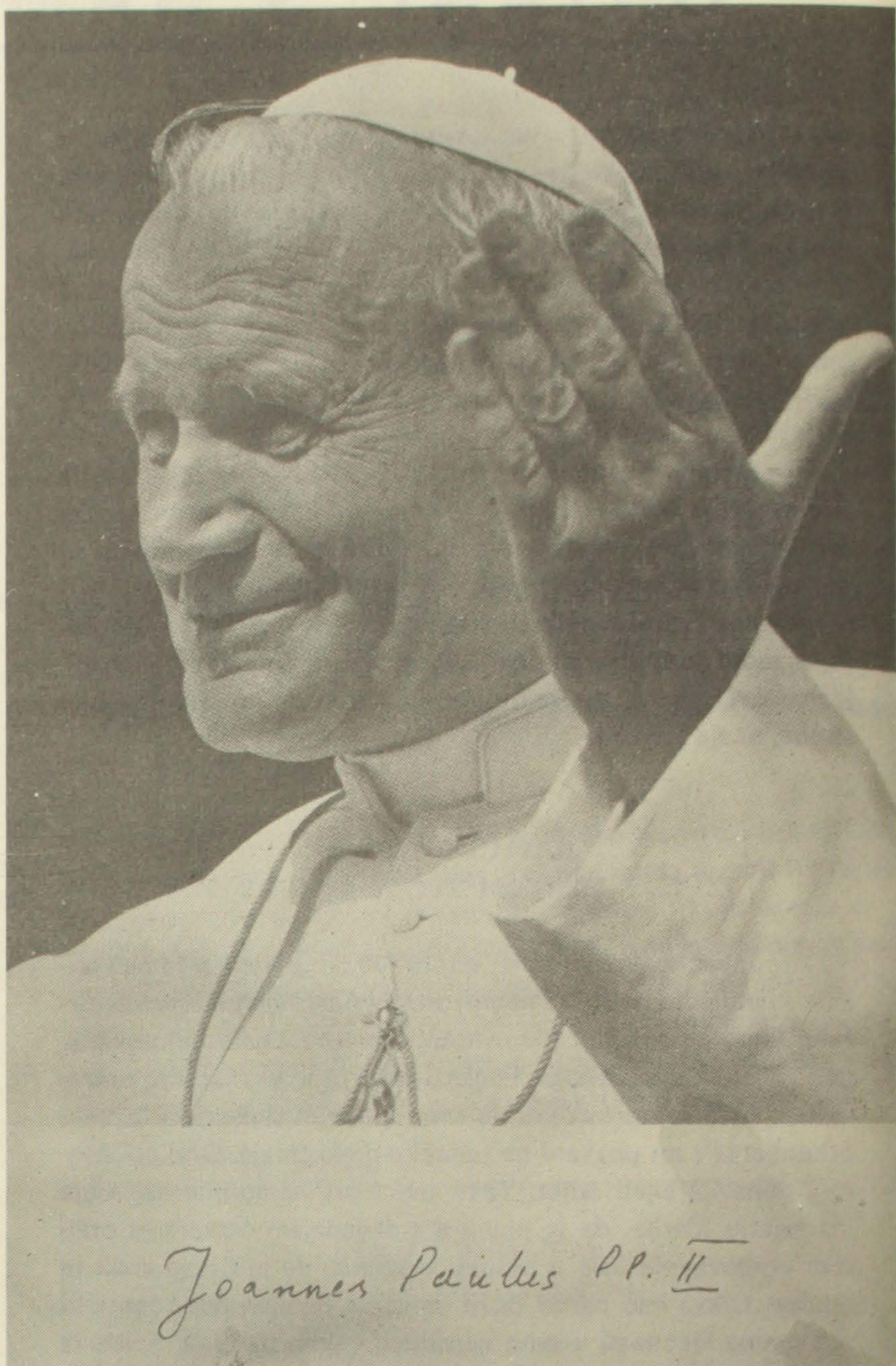
Naš papa Ivan Pavao II. školski je primjer istinitosti ovih riječi svoga predšasnika. I zato svaki katolički list mora osluhnuti koje muke Papa nosi u svom srcu, kako bismo mu svojom ljubavlju, molitvama i nadasve žrtvama pomogli, da te probleme razriješi na što bolji i korisniji način za Crkvu i svijet.

PAPINA BRIGA ZA SVE CRKVE

Svakako jedna od boli, koje tište Papino srce u ove posljednje mjeseci, je Crkva u istočnom socijalističkom bloku i na poseban način Crkva u Kini.

Proces stanovite demokratizacije u tim zemljama donio nam je na vidjelo probleme pojedinih Crkava u tim državama. Tu je svakako na prvom mjestu pitanje Istične katoličke Crkve u SSSR - u, osobito u Ukrajini i Bjelorusiji, koja je Staljinovim potezom pera brisana iz popisa legalnih ustanova u toj zemlji, iako živi unatoč svim poteškoćama u katakombama već više od 40 godina.

Koliku bol predstavlja Papi svijest da veoma malo ili gotovo ništa ne može promijeniti njihov položaj. Predstavnici te Crkve izlaze sve više pred javnost svoje zemlje, ali i svijeta, tražeći zakonsko priznanje za sebe i pet milijuna svoje patničke djece.

U istoj situaciji nalazi se i Istočna katolička Crkva u Rumunjskoj, o kojoj svjetska i crkvena javnost još manje zna, a Papi je poznata njihova vjernost i ljubav.

Poslije smrti dvojice biskupa iz Čehoslovačke koncem prošle godine, čime se broj nepopunjenih biskupskih stolica u istoj zemlji popeo na deset od mogućih, tj. postojećih trinaest i nakon nekoliko neuspjelih pokušaja da se ta mjesta popune, ovih je dana izišla na javnost sva ranjiva i teška situacija Crkve u toj zemlji.

Vjernici, njih nekoliko stotina tisuća, osjećajući svu težinu situacije, u kojoj se nalazi Crkva u njihovoj zemlji, pošli su da cijeloj crkvenoj javnosti pa i cijelom svijetu pokažu kako je njihovo stanje veoma teško, radi uplitanja državnih organa u najintimniji život Crkve, tako da je nemogućnost imenovanja biskupa tek jedan pokazatelj teškoga stanja Crkve u tim prostorima.

I samo imenovanje biskupa, pa i onih najboljih, u ovoj situaciji ne bi doprinijelo rješenju brojnih bolnih otvorenih rana na biću te Crkve. Koliko ta situacija mora boljeti Papu, koji situaciju poznaje još daleko dublje nego što ju je orisala nedavno objavljena peticija čehoslovačkih katolika (Glas koncila, broj 10/88., str. 3).

Tu vjerničkom srcu ne preostaje ništa drugo, nego u tom svemu vidjeti Isusa Razapeta i ostavljena, pa zagrliti ga u vjeri da će poslije ove agonije procvasti jedno novo jutro vjerske slobode i duhovne obnove koja se već nazire, kao plod trpljenja i umiranja tolikih sinova i kćeri te Crkve, u tim narodima.

U Kini poseban problem čini jedinstvo takozvane "patriotske" Katoličke crkve, koja je od 1949. godine počela bez suglasnosti Rima umenovati i posvećivati sebi biskupe. Crkva u tom velikom narodu, koja se počinje oporavljati nakon dugogodišnje patnje i trpljenja, trebala bi disati punim plućima jedinstva i sa Rimom, kako bi njezina obnova bila potpuna.

Ali, slika Papine bolne skrbi za sve Crkve ne bi bila potpuna kada ne bismo spomenuli bolni problem jedinstva sa "Svećeničkom zajednicom sv. Pija X." koju vodi umirovljeni nadbiskup Marcel Lefevre, koji ne prihvaća neke dijelove II. Vatikanskog koncila i kasnije odredbe Papa koje iz njega slijede.

Neki znaci pokazuju da bi moglo doći i do konačnog sloma jedinstva između Crkve i te zajednice vjernika.

Koliko boli mora "Petar naših dana" nositi u svom srcu da bi se zaliječile na Tijelu Crkve one najakutnije rane, ne govoreći o onoj redovitoj brizi koja je povjerena Petru, da objedinjuje i utvrđuje u vjeri sve one koji vjeruju u Isusa Krista.

PAPINA BRIGA ZA CIJELI SVIJET

Vidjevši gore iznesenu problematiku, čovjek bi mogao pasti u napast, da pomisli kako Papa pokraj ovakvih problema nema ni vremena, a ni volje, interesirati se za probleme suvremenoga svijeta koji se guši u svojim problemima.

Međutim, tko pažljivo prati Papine javne nastupe, vidi koliko je papa Ivan Pavao II. uronjen u problematiku suvremenoga svijeta. Od onih najširih akcija za mir, o kojima ne propušta ni jednu priliku da otvoreno govori ljudima politike i diplomacije, ali istovremeno u svojim novogodišnjim porukama vjernicima i svim ljudima dobre bolje. On odgaja i poučava šire slojeve što je sve potrebno za istinski mir i suživot među ljudima. Tako je za ovogodišnju temu izabrao vjersku slobodu kao preduvjet istinskog mira i suživota među ljudima i narodima. Ne zaboravlja ni općeljudske vrijednosti, koje ponegdje izgledaju da se gube, ili da su barem zamagljene u svijesti mnogih ljudi. U svom govoru novinarima Papa naglašava ovisnost čitave naše stvarnosti o istini, koju su novinari dužni po svaku cijenu naviještati. Kada na tu temu govori katoličkim novinarima, upozorava ih da su to dužni činiti i uz cijenu da budu zato i progonjeni!

No, ni ova briga za velike probleme suvremenoga svijeta, ne odvraća poglede pape Ivana Pavla II. od konkretnih ljudskih problema. Na tom je polju Papa pokazao zadivljujuću pozornost nad jednim teškim suvremenim problemom gotovo svih urbaniziranih sredina, a to je problem stana, odnosno problem beskućništva tolikih milijuna ljudi.

U svom dokumentu: "Crkva i stambeno pitanje" Papa osuđuje sve manipulacije sa stanovima i jasno ističe pravo svakoga čovjeka na doličan stan. A najnovijom enciklikom: "Skrb za društvena pitanja" Papa nam pokazuje kako se Crkva distancira od svakog političkog i društvenog sistema, kako bi bila uvijek na službu konkretnom čovjeku.

Nemoguće je u jednom ovako kratkom prikazu sažetu svu zamašitost ove enciklike, koja jasno pokazuje distanciranje Crkve od svakog društvenog i političkog sistema, prema kojima se odnosi veoma kritički, ukazujući na velike probleme suvremenog trenutka koji proizlaze iz postojećih neljudskih sistema.

Tek će povijest pravo moći ocijeniti doseg ovog dokumenta, kako kao kritički doprinos ovom povijesnom trenutku, tako i smjerokaz za budućnost.

Tako eto, isto ono što je najavljeno u koncilskom dekretu o Crkvi u suvremenom svijetu, poznatom po prvim riječima "Radost i nada", a koji je Ivan Pavao II., još kao krakovski kardinal sastavljao, sada postaje stvarnost u njegovoj enciklici, u kojoj se jasno vidi do koje je mjere suvremena Crkva zagazila u ovozemaljsku problematiku suvremenoga svijeta, a da pri tom nije zaboravila svog prvotnog i bitnog poslanja.

PAPINA SKRB ZA NAŠU CRKVU

Prava radost obuzima vjerničko srce, kada vidi da Papa u tolikoj svojoj djelatnosti ne zaboravlja ni Crkvu u jednom malom narodu, nego živo prati sva zbivanja u njoj. U ovom vremenu primio je predsjednika jugoslavenske vlade Branka Mikulića i vjerujemo da je s njim razmijenio mišljenja o položaju Crkve u ovoj zemlji. Nadamo se da će i ovaj susret ubrzati trenutak da se toliko najavljivana, ali i osporavana posjeta sv. Oca našoj zemlji što skorije realizira na korist ove Crkve Božje, utjelovljene u pojedinim narodima.

Imenovanjem i premještanjem biskupa jasno pokazuje kako živo prati život, rast i potrebe Crkve u pojedinim krajevima i biskupijama. Darovao je Riječkoj metropoliji nadbiskupa sa pravom nasljedstva u osobi šibenskoga biskupa Ante Tamara, a glagoljaša franjevca trećoredca Srećka Badurinu daruje Šibenskoj biskupiji, a Laszla Huzsvara, kao prvog rezicencijalnog biskupa Zrenjaninskoj biskupiji u Banatu.

Papa ne gubi iz vida ni uspjehe naše Crkve na znanstvenom polju. Nije propustio zapaziti da je jedan hrvatski profesor na rimskom Orijentalnom institutu sa posebnim uspjehom obilježio tisućitu obljetnicu pokrštenja kijevske Rusije, nizom predavanja o velikom hrvatskom sanjaru i ekumenistu Jurju Križaniću, koji je tragično završio, kako to redovito biva sa svim pionirima.

Papa se brine da bismo i mi Hrvati u Rimu dobili konačno svoj hodočasnički dom. Obećao je da će doći da slijedeće godine proslavi 400. obljetnicu hrvatske crkve sv. Jeronima u Rimu, zajedno sa svima nama.

Ne propušta priliku da pozdravi svaku skupinu naših hodočasnika i da ih oslovi pravim imenom. Dapače, ne zaboravlja u pismenoj formi zahvaliti svaku pažnju koja mu se iska-

že, tako nam je ovih dana pismeno zahvalio za poslati naš "Zbornik" Znanstvenog skupa u povodu 300. obljetnice seobe i obnovljene crkvenosti među Hrvatima u Bačkoj i neke druge knjige i spise koje smo mu poklonili. Tako je eto veliko srce tih Petrovih nasljednika da u njima ima mjesta za svaku Crkvu, narod i dušu.

L I K

ZRENJANINSKA BISKUPIJA

DOBILA PRVOG REZIDENCIJALNOG BISKUPA

16. prosinca 1986. godine Sv. Stolica je dotadanju Apostolsku administraturu Banata sa sjedištem u Zrenjaninu podigla na rang Zrenjaninske biskupije u okviru Beogradske metropolije.

Budući da je dotadanji apostolski upravitelj administrature, biskup Tomás Jung, napunio 75 godina života, kada biskupi po odredbi crkvenoga Zakonika trebaju se staviti na raspolaganje sv. Ocu, nije imenovan prvim rezidencijalnim biskupom. To je učinjeno kasnije, tj. 8. siječnja 1988. godine. Sv. Stolica imenovala je prvim zrenjaninskim rezidencijalnim biskupom Mons. Laszla Huzsvara, dotadanjeg župnika prve novosadske župe Imena Marijina.

Novi biskup je rođen u Horgošu, 21. veljače 1931. god. Teološki studij završio je u Zagrebu. Kao svećenik službovao je u raznim župama Subotičke biskupije. Uređivao je vjerski list za mađarske katolike u Jugoslaviji "Hitélet" (Vjerski život).

Svečanost posvete novog biskupa bila je u Zrenjaninu 14. veljače 1988. godine. Posvetitelji su bili Mons. Gabriel Montalvo, apostolski pronuncij u Beogradu, Mons. Franc Perko, nadbiskup beogradski i Mons. Tomás Jung, dotadanji upravitelj Zrenjaninske biskupije. Na posveti su sudjelovali Mons Paskai Lászlo, ugarski primas i nadbiskup ostrogomski, Danko Lászlo, nadbiskup kaločki, Gyulái Endre, biskup segedinski, Jakab Antal, biskup iz Alba Julije, te biskup subotički Matija Zvekanović, biskup đakovački Ćiril Kos, pomoćni biskup zagrebački Đuro Kokša u ime nadbiskupa zagrebačkog i prvog biskupa Crkve u Hrvata i Sebastijan Kreuter, apostolski upravitelj Temišvarske biskupije. Na posveti su sudjelovali i brojni svećenici Subotičke biskupije, kao i vjernici iz mjesta u kojima je novi biskup službovao dulje vrijeme.

Novom biskupu želimo obilje potrebitih milosti za službu u toj teškoj dijasporskoj biskupiji na prostorima susjednog nam Banata.

Z. K.

ZA SVJETLO VAZMENOG BDIJENJA

Spremimo srca
što nadom gore!
Upalimo svijeće bijele,
obnovimo zavjet krsni,
noć je Subote svete.

Nek cvjetaju narcisi zlatni
u mraku
i voćke mlade
u muku zelenog dola!

Nek teku mirno
široko rijeke
i sviraju radosno
gorska vrela.
U dosluhu Jahvinoj riječi
prignimo tada čela.

Nek titraju zvijezde
u miru visina
i krijesnice sitne
u proljeću trava!

Nek proplanci naši
uzdignu dušu
i svjetlo zasja
uskrslog Krista!
U klikanju slavimo Oca,
sreća je naša duboka,
čista.

Fides

PROLAZAK GOSPODINOV

Pjeva zemlja
u proljeću svom
kad šume listaju
s muzikom ptica
na granama,
a doline cvatu
u krošnjama
i žito se zeleni
u rosnim travama.

Tad život se budi
da slavi
Gospodinov prolazak
i blagoslivlje
mir uskrslog Krista
u dubini duša
što vječnošću blista.

Volim ljepotu proljeća
radi najljepšeg jutra
nedjelje uskrsne!
Volim planine modre u snijegu
s kojih orlovi suncu lijeću
i noć Velike Subote,
dok palim s drugima svijeću,
da živim p a s h u
i ljubim pobjednika —
Krista.

Fides

MARIJINA GODINA

MOLITVA MARIJI U VELIKOM TJEDNU

Promatram Te, Presveta, u ovim uzvišenim danima Kristove proslave, Njegove muke, smrti i pobjede kao njegovu Majku, kao Ženu i Majku, koja sudjeluje u otajstvu otkupljenja kako onog historijskog datuma u Jeruzalemu, tako i danas među nama u Crkvi ovdje.

Slutim, o Marijo, da si posve blizu dvorane posljednje večere budna srca i trepetave duše Svjedokinja velikog događanja koji se zbiva između Učitelja i učenika u toj tajnovitoj noći predanja. Nije ti majčinsko srce zaslijepila slava svečanoga ulaska u Jeruzalem. Za Tebe noć Velikog četvrtka nije noć mirnoga sna, jer vi majke imadete suosjećanje sa svojom djecom, makar i ne znale kako se velike stvari u tom času događaju.

Ne znam tko Ti je prvi donio vijest da je Tvoj Sin, proslavljeni Sin Davidov, od onih istih masa u rano jutro Velikoga petka vučen od sudišta do sudišta i konačno na smrt osuđen.

Slutim, o Presveta, kolika se je bol sručila na Tvoje majčinsko srce uz vijest da je Tvoj Sin nasmrtno osuđen. Vjerojatno nisi bila ni u Kajfinu dvoru, ni u Pilatovu dvorištu, ali si se gurala u masi na putu prema Kalvariji, da bi svoje srce stavila posve blizu srca svojega Sina i da bi se majčinskom nježnošću koja je ranjena zagledala u Kristove umorne oči i nijemo pokušala ublažiti Njegovu bol i ohrabriti njegov križni put.

O, Marijo, kako li je taj susret pun znakovitosti, pun tišine koja glasnije govori od svega onoga što nam je o tom susretu zapisano. Ti ostaješ hrabra i uspravna makar Ti dušom prolazi mač, koji Ti je u tom istom gradu još tako davno preokao Šimun.

Polazim s Tobom do onoga mjesta gdje na neotesano drvo uzvlače golo tijelo Tvoje svetinje — Tvojega Sina. Koliko se pitanja nametnulo Tvojim duši? Čemu ta nepravdna smrtna osuda, čemu to sramotno umiranje pred očima tolikoga svijeta i zašto baš sada uoči najvećega Blagdana? Kada je već trebalo biti, zašto to nije moglo biti bez sudjelovanja tolikih promatrača i rugalaca, zašto ta smrt nije mogla biti manje sramotna i manje izložena javnosti?! A Ti stojiš i bez odgovora na ta pitanja životnim stavom potvrđuješ svoj stav "Neka bude", da, neka bude ta žrtva križa kojom se dragovoljno žrtvuje Tvoj Sin, a Tebe kao majku poziva na predanje i pristanak, na prikazanje i žrtvovanje s Njim zajedno.

Kako da Te ne volim, o velika Gospo, kad si tako hrabra žena i tako velika majka, a nadasve tako velika Vjernica vječnoga Boga, koja imaš u Njega povjerenja i onda kad bi svako drugo srce izdalo, svaki mozak bio potamnjen.

Volim Te, o veća Ženo i Vjernice, nego što bijaše Abraham i toliki veliki Božji prijatelji. Volim Te zato što vjeruješ, što žrtvuješ i što se predaješ, volim Te zato, jer preko svega toga Ti ljubiš.

I zato je Isus upravo u tom času predao sve nas Tebi, a Tebe nama. Od toga časa svaki pozemljak koji luta ovom zem-

ljom, kojega je nepravda pogazila, može s pravom očekivati da će te na svom križnom putu susresti kao majku. Može svaki onaj koji je grijehom ranjen i koji je izgubio pravo da bude ljubljn ipak Tebi s pravom reći riječ "Mama"!

Sretan sam što si nam postala Majka, rodivši nas u tolikim bolima i na dnu ljudske bijede da bi se svaki bijednik i sa najdubljeg dna mogao vinuti iz svoga zla zato što ima jednu ruku koja ga ne može ostaviti, a to je Tvoja ruka, ruka mame.

A onda, mojoj vjeri, mom životu smirujuće djeluje ono rano uskršno jutro, tek rosom umiveno, kada si opet u činu duboke vjere stala pred svojim čedom u poklonstvu uskrsnoga slavija, štujući u njemu svojega Boga. Kakav li je tek ovaj susret bio? Kada si vidjela svoje čedo preobraženo u božanskoj slavi, znajući sada već sa sigurnošću da je sve ono prije trebalo tako biti da bi i smrt i grijeh bili osuđeni.

Pobjednice nad smrću i Bezgrješna tako mi omekšaj dušu i tako mi majčinski dotakni srce da mogu svakog čovjeka, a napose siromaha i grešnika ljubiti kao Ti. Da mogu svakog očajnika i svakog suputnika prihvatiti majčinski kao Ti. Da mogu svojim životom, svojim mirom i svojim pouzdanjem, tako svjedočiti uskrsnuće da svatko s kim se susretnem može osjetiti tračak vjere, svjetlo ufanja, a nadasve toplinu ljubavi.

Daruj mi takav Uskrs, o Presveta, da i u svojoj duši i u svome tijelu mogu osjetiti da si mi ti Majka, a ja tvoj Sin.

—VIĆ

DEVETNICA GOSPE LURDSKE U SUBOTICI

MARIJA MAJKA BOŽJA NAS JE OPET OKUPILA

Blažena Djevica Marija je u hodu vjere Zvijezda vodilja! Okupila nas je u crkvi sv. Mihovila kod otaca franjevacu u Subotici. Devet dana, od 2. do 11. veljače u devetnici Gospi Lurdske kao Marijini štovatelji pjevali smo, molili i upoznavali je. Propovjednik o. Ivan Krznar nas je kroz propovijedi vodio k Njoj, da joj budemo bliži i da nas Njezine kreposti potaknu na nasljedovanje.

U vremenu kada očekujemo 2000. godinu od rođenja Isusa Krista, utječemo se Mariji Majci nebeskoj, da nam izmoli da nam ta godina bude sretna. Mi vjerujemo da će nam pokazati pravi put, da ne propadnemo. U vremenu kada nam prijete razne opasnosti i uništenje od atomskog naoružanja, da nas ateizam ponese svojim tokom, molimo! Da, molimo da nas Gospa sačuva od strašnog i nepredvidivog. Kadgod su se vjernici Njoj utjecali, Njeno Srce je uvijek našlo neko rješenje, jer Marija je Zagovornica svih stvorenja.

Istina "po Mariji k Isusu" potvrđuje veliku ulogu Blažene Djevice Marije u životu Crkve. "Blažena Ti među ženama... Crkva je štujе kao Bogorodicu. Ona moli dolazak Duha Svetoga. Snaga Duha Svetoga čuva vjeru. Marija je model – uzor Crkve - još više kao suradnica s ljubavlju majke sudjeluje na formiranju duša. Isus nam je dao Mariju za Majku pod križem: "Evo ti Majke...", rekao je Ivanu i nama. Da, Ona je Majka Crkve i vjernika. Vjerujemo da surađuje u rađanju novih duša Kristove Crkve. Krist nam je dao Majku. Ona svoju majčinsku ulogu s ljubavlju savršeno u Crkvi ostvaruje.

Marija je uzor savršenog nasljedovanja Krista. Kristov "da" križu i njezin je "da" trpljenju. Možemo pratiti povijest Njezine boli:

- Isusa je morala roditi u betlehenskoj štalici, jer za njih ne bijaše drugog mjesta;
- starac Šimun joj navješta put boli: "Mač boli će probostidušu tvoju...";
- Bježi u Egipat, jer njezinom ljubljenom sinu prijeti smrtna opasnost...;
- tužnim srcem traži Isusa kad se izgubio...;
- prati Ga na križnom putu; Isusova bol je i njezina bol – promatra ga dok umire (imali što teže za majku od toga?!);
- Neopisiva bol je još jednom potresla srce Majke, kad je primila mrtvo tijelo Isusovo u svoje krilo...;
- iskusila je bol rastanka – polaganje Isusova tijela u grob.

Zašto je Blažena Djevica Marija trpjela, bila skamenjena od boli? Radi mene i zbog nas. Željela je da se obratimo, da nam izmoli obraćenje, a to je milost, pokora, molitva. Htjela nam je pokazati kako je Bog velik. On svakom čovjeku odgovara na svoj način. Kroz patnju govori i približava se. Bog želi da iz grijeha i pogrešaka dođemo na pravi put, da shvatimo da nas životne poteškoće, boli i križevi uzdižu ka nebu...

Štujmo Mariju, zazivajmo njezinu pomoć, jer ona je brižna Majka i zauzima se za spas ljudi. Ona je suotkupiteljica svijeta. Njena svetišta su rasadnici vjere i pomirenja s Bogom. U njima se događaju čudesna, jer Marija, Majka Božja, moli za nas.

Kako da je štujemo? Zazivanjem u pomoć u tjelesnim i duševnim potrebama. Čitanjem dobrih knjiga o Mariji, koje je Crkva odobrila. Upoznavanjem njenih kreposti i nasljedovanjem istih. Molimo često Gospine litanije, jer tu su najljepši zazivi za Majku Božju!: Majko prebistra, Majko prečista, Pomoćnice kršćana, Utočište grešnika, Utjeho žalosni...

Marija će nas čuti i uslišiti. Molimo krunicu i slavimo Marijine blagdane. Sve što smo čuli o Mariji "prebirajmo u svom srcu". Marija će nas povesti putem savršenstva k Bogu.

Blaženi oni koji idu Marijinim putem!

Viktorija Grunčić

TELEGRAFSKE VIJESTI

Događaji od rujna 1987. do ožujka 1988.

- 1. listopada: mladi vjernici u župi predvode sv. Krunicu, a stariji sudjeluju u molitvi.
- 4. listopada: započinje novi ciklus predavanja za mlade vjernike župe. Tema kroz ovu šk. godinu je "Dekalog" – X. zapovijedi Božjih.
- 31. listopada: Završen Marijin mjesec sa svečanim Večernjem. Kroz cijeli mjesec mladi su predmolili krunicu.
- 14. studenog: na blagdan prvog hrvatskog sveca, sv. Nikole Tavelića služena je posebna sv. Misa za žive i pokojne dobročinitelje naše župske zajednice.
- 21. studenog: Mali i veliki Zbor župe proslavio blagdan sv. Cecilije.
- 22. studenog: Blagdan Krista Kralja – Papin dan. Svečano je proslavljen završetak crkvene godine, a Večernje smo prikazali za Papu.
- 30. studenog: Započele Zornice. Svaki dan sv. Misa u 6 sati ujutro.
- 22. – 23. prosinca: veliko spremanje Crkve. Mladi su sami kupili jelke i okitili ih.
- 23. prosinca: završene Mise zornice. Na ovim misama svaki dan je bilo prisutno 15 - tak djece i desetak mladih vjernika.
- 24. prosinca: Badnjak – kratki povijesni prikaz Isusovog rođenja prije ponoćne Mise izvodili su mladi i djeca. Gost na ponoćnoj Misi uz domaćeg župnika bio je vlč. Josip Miloš.
- 27. prosinca: Svečano proslavljen blagdan sv. Obitelji. Poslije sv. Mise u vjeronaučnoj dvorani mladi su izveli igrokaz: "Jabuka prvog Božića". Radnja se događa u predvečerje Badnjaka na trgu u Betlehemu.
- 31. prosinca: organizirali smo doček Nove godine zajedno sa mladima iz nekih drugih župnih zajednica. U ponoć je bila sv. Misa u kojoj su sudjelovali i stariji vjernici.
- 10. siječnja: Naši mladi su u franjevačkom samostanu prikazali igrokaz: "Jabuka prvog Božića" i bili gosti vjeronaučne zajednice mladih iz franjevačke crkve.
- 31. siječnja: Mladi župe izveli su četiri humoristička igrokaza, a poslije priredbe bila je velika nagradna tombola u kojoj je podijeljeno 40 vrijednih nagrada.
- 1. veljače: Mladi proslavili "Marin". 7 članova naše zajednice slavilo je tada svoje imendane.
- 14. veljače: Gost iz Zagreba g. Mario Živković, član Papinskog vijeća za laike, održao je predavanje za mlade o AIDS - u.
- 21. veljače: Marina, članica naše zajednice izabrana za voditelja Tribine mladih u ovoj godini.
- 28. veljače: Zbog velikog zanimanja ponovljena humorističko - satirična priredba sa četiri igrokaza.
- 6. ožujka: Mladi na Kalvariji u Subotici sudjelovali na križnom putu.
- 11. ožujka: Ispratili smo 4 člana naše zajednice koji su otišli u JNA.
- 20. ožujka: Naša djeca sa djecom iz drugih župa sudjelovali su na križnom putu na Kalvariji.

ANTUNOVIĆEVA GODINA

OTVARANJE GODINE IVANA ANTUNOVIĆA

13. siječnja ove godine navršilo se 100 godina od smrti biskupa Ivana Antunovića, velikog preporoditelja i prosvjetitelja podunavskih Hrvata (Bunjevaca i Šokaca).

Obilježavajući ovaj jubilej, 17. siječnja 1988. godine u 18 sati u subotičkoj katedrali je održana svečana sv. Misa zadušnica koju je predvodio biskup Matija Zvekanović u koncelebraciji više svećenika.

U svojoj homiliji biskup je prisutne vjernike upoznao s najvažnijim momentima života našega Velikana, jer najširi krugovi našeg naroda premalo poznaju ovog našeg velikog nacionalnog i kulturnog radnika.

Tako je ovom zadušnicom otvorena Antunovićeva godina koju posvećujemo uspomeni našeg velikog biskupa.

Tokom ove godine bit će više priredaba njemu u čast, da se tako dade priznanje za sve neprolazne zasluge koje je stekao u povijesti Bunjevaca i Šokaca.

“Dani kruha i riječi” povodom Dužijance 15. kolovoza bit će posvećeni Ivanu Antunoviću.

Na jesen ove godine, 18 – 19. studenog (novembra) bit će organiziran Znanstveni skup u Subotici, u sjemeništu Paulinum, a bit će posvećen upoznavanju djelovanja našeg velikog biskupa.

U nedjelju 20. studenog, navečer u subotičkoj katedrali bit će otkriven reljef ovog našeg velikog kulturnog i duhovnog djelatnika.

DRAGI ČITATELJI, upoznali smo Vas s godišnjim planom proslave 100. obljetnice smrti Ivana Antunovića, kako bi Vi mogli napraviti raspored svoga vremena da možete uzeti udjela na svim ovim priredbama na koje Vas već sada pozivamo.

DRAGI ČITATELJI, o ovom planu Antunovićeve proslave obavijestite svoje prijatelje i poznanike kako bi i oni mogli sudjelovati.

Prilikom svih proslava moramo imati stalno na umu da smo veliki dužnici velikom biskupu Ivanu Antunoviću za sve ono što je učinio za spas i napredak našeg naroda.

Ivan Antunović

Al – Be

POVODOM STOTE GODIŠNJICE SMRTI BISKUPA IVANA ANTUNOVIĆA

PREPORODITELJ PODUNAVSКИH HRVATA

Hrvati na bačkim ravnicama našli su se u nezavidnu položaju osamdesetih godina prošloga stoljeća. Bilo je to nakon Austro - ugarske (1867.) i Hrvatsko - ugarske (1868.) nagodbe, kada su Hrvati između Dunava i Tise prešućeni u međudržavnim ispravama, a silovita madžarizacija uzimala je maha. U tjeskobnim vremenima preuzeo je Ivan Antunović ulogu branitelja i čuvara našega jezika, preporoditelja općega društvenog života bačkih Hrvata. Ovih dana (13. siječnja) u bačkim hrvatskim domovima stariji i mlađi naraštaji sjećaju se svoga velikog čovjeka o stotoj obljetnici njegove smrti.

BAČKI ALJMAŠ

Ivan Antunović (Kunbaja, kod Bačkog Aljmaša, 19. lipnja 1815. – Kaloča, 13. siječnja 1888.) potomak je obitelji Stjepana Antunovića, koji je 18. studenoga 1698. dobio plemstvo od cara Leopolda i naslov Aljmaški. Otac Joso Antunović, majka Manda Petrić. U obitelji je bilo petero djece: tri kćeri – Maca, Marga i Roza, dva sina – Ivan i Franjo. Djetinjstvo je I. Antunović proveo u roditeljskoj kući. Nakon prerane očeve smrti priskočio je dječici i udovici upomoć Albert Antunović, rođak koji je poslije bio podžupan Bačke županije, a malog Ivana usmjerio je u škole.

Ivan Antunović završio je pučku školu u Aljmašu, a u jesen 1825. upisao se u prvi razred gramatike u Subotici. Osim u Subotici, školovao se u Segedinu, Pečuhu i Kaloči. Bogoslovne nauke završio je u Kaloči te je 8. listopada 1838. postao svećenikom. Nakon mlade mise (4. studenog 1838.) upućen je za kapelana u Čantavir, ali ga je uskoro nadbiskup Petar Klobušicki imenovao bilježnikom Duhovnog stola u Kaloči (god. 1839.), zatim je bio ceremonijar i arhivar nadbiskupske pisarnice. U Kaloči je ostao do god. 1842., kada je imenovan župnikom u Bačkom Aljmašu. Ondje je ostao sve do god. 1859. Već tada razvio je svoju djelatnost, pohađao je župnike u Lemešu, (Svet. Miletić), Kačmaru, Novom Sadu. God. 1843. umro je nadbiskup Petar Klobušicki, a iste godine izabran je I. Antunović za vijećnika Bačke županije. Te godine bio je gost kanonika Tome Bedžule.

Za župnikovanja Antunovića u Aljmašu izbila je revolucija 1848. Spominje se vijest o Antunovićevu tamnovanju u to doba, jer je tobož bio protivnik L. Kossutha a pristaša Jelačićev (Ivan Evetović). Vijest je netočna, a pouzdano se zna da je I. Antunović pohodio L. Kossutha u Torinu god. 1869. (Poučne iskricе, 238).

Ivan Antunović je ostao u Aljmašu do god. 1859., kada je imenovan kaločkim kanonikom. God. 1861. postao je Antunović kanonik - dekan i upravitelj kaptolskih dobara, a izabran je također za privremenog podžupana Bačke županije.

U to doba Antunović putuje: god. 1867. bio je u Parizu i Berlinu; 1869. bio je u Nici i Genovi, a u jesen iste godine putuje sa župnikom iz Lemeša u Rim, gdje se uvelike pripremao I. Vatikanski sabor. Međutim, god. 1868. postao je Antunović kanonikom čuvarom, a slijedeće godine kanonikom lektorom. U Antunovićevu usponu važne su još dvije godine: 1875., postao je predsjednikom Duhovnog stola i velikim prepozitom kaločkim te predsjednikom povjerenstva za župničke ispite, a 8. svibnja 1876. postao je carevom odlukom naslovni biskup bosonski.

KARDINALOV ZAMJENIK

Po staleškom napredovanju Ivana Antunovića moglo bi se zaključiti da je "u svom svećeničkom pozivu postigao zavidnu karijeru" (Geza Kikić). Poglavitito, ako se ima na umu da je nadbiskup Haynald Antunoviću "povjerio upravu nadbiskupije u slučaju svoje odsutnosti. To je često bivalo, pa je Antunović upravljao nadbiskupijom više od deset godina" (Ilija Kujundžić).

Antunović je zdravstveno bio osjetljiv i boležljiv, no doživio je 73. godine, a umro je 13. siječnja 1888. navečer u 6 sati. Vrijedna je spomena njegova oporuka, prema kojoj želi biti pokopan u jednostavnom drvenom lijesu na zajedničkom groblju. Pokopan je u drvenom lijesu, u jednostavnom grobu pokraj svoje majke, na zajedničkom općem groblju u Kaloči.

Nije sačuvana ni jedna izvorna slika Ivana Antunovića. Slika koja je objavljena u brojnim časopisima i knjigama rad je Marka Horvatskog (god. 1934.). Otkrivajući tu veliku sliku, Blaško Rajić je na I. razgovoru u tek osnovanoj Matici subotičkoj rekao da je slika rađena prema opisu živih svjedoka. Matija Evetović, životopisac Antunovićev, govori pak o osobnom izgledu:

"Antunović je bio nešto viši od srednjeg uzrasta i malo pognut. Lice mu je bilo ovalno i suhonjavo, a izraz uvijek ozbiljan. Oči je imao plave i pronicave, pa ih čovjek nije mogao duže gledati. Usne je imao debele, nos tanak i nešto savijen, a kosu pod starost nešto sijedu, ali potpunu i dugačku" (Život i rad biskupa Ivana Antunovića).

SEDAM JEZIKA ZA SVOJ MATERINSKI

U narodnom preporodu podunavskih Hrvata Ivan Antunović ima ulogu začetnika, prosvjetitelja, pisca i požrtvovna djelatnika. Pisati je počeo u svojoj pedesetpetoj godini, a znao je mađarski, njemački, latinski, grčki, talijanski, francuski i djelomice slovački. Pokrenuo je prve novine u podunavskih Hrvata (Bunjevačko - šokačke novine. 1870; Bunjevačko - šokačka vila, 1872. i sl.). Njegova je zasluga što je objavljen Bunjevačko - šokački kalendar, koji od god. 1883. postaje Bunjevačko - šokačka Danica. U prosvjetiteljskom radu Antunoviće-va je zasluga osnutak Kalačke štedionice, Čitaonice, Dobrotvornog ženskog društva, Vodne zadruge i dr. Pomaže darovitim mladićima, potporom im osigurava školovanje (Ivan Eveto-

vić, Mijo Mandić i dr.). Svoje pripovijesti, vjersko - pobožne pouke, dopise i rasprave objavljivao je u raznim novinama, časopisima i godišnjacima: Zatočenik II, 1870, 25, 27 - 30; Bunjevačko-šokačke novine 1871.; Bunjevačko - šokačka vila, 1872, 1873, 1874, 1875, 1876; Neven 1884.; Srpski narod (1871.), Bunjevački i šokački kalendar 1870. Među djelima I. Antunovića treba razlikovati tiskana djela od onih koja su ostala u rukopisu. Objelodanjeno mu je na hrvatskom jeziku devet djela, među kojima su molitvenik Čovik s Bogom u svojih molbah i prošnja, 1884. (str. 897) i Bog s čovikom na zemlji 1878. (str. 774) te zbirke pripovijesti i putopisa. Na mađarskom jeziku je objelodanio dva djela (o Kaloči i o pastoralu u Bačko - kaločkoj nadbiskupiji). U rukopisu su mu ostala četiri djela na hrvatskom i dva na mađarskom.

Ivan Antunović mnogo je putovao. Sa svoga puta po Ugarskoj i po zapadnoeuropskim zemljama Ivan Antunović javljao se svojim Novinama i Vili. Pisao je neposredno, ali uvijek poučno. Dopisa nema mnogo, ukupno osam, u razdoblju od 25. listopada 1872. do 1. lipnja 1876. Prvi je iz Aljmaša (25. listopada 1872.) objavljen u Novinama (1872/52), drugi je iz Hamburga (26. srpnja 1873), objavljen u Vili (1873/25), opet iz Aljmaša (Vila, 1873/2), Kačmara (Vila, 1874/7), Ljubljane (23. svibnja 1876.), u Vili (1876/13 i dopis iz Bad - Neuhaus (Štajerska) pisan 1. lipnja 1876., objavljen u Vili (1876/15).

Ivan Antunović pisao je uglednicima svoga doba: Josipu J. Strossmayeru, Jurju Dobrili, Franji Račkom, Iliji Okrugiću, Ivanu Mažuraniću, fra Grgi Martiću, fra Euzebiju Fermendžanu, IVANU Kukuljeviću, Blažu Modrošiću i dr. Nažalost, nisu sva njegova pisma sačuvana.

Najpoznatije povijesno djelo Ivana Antunovića jest Rasprava o podunavskih i potisanskih Bunjevcih i Šokciah (Beč, 1882.). Iz tog djela mnogi su crpili građu za svoje članke i rasprave o Bunjevcima i Šokcima. Djelo je opsežno (22 poglavlja, 180 str. vel. 8°).

+++++

Antunović je bio predvoditelj svih preporodnih čina među podunavskim Hrvatima; veći domoljub nego književnik (P. Pekić). U njegov rad upleteni su sveslavenstvo i južnoslavenstvo, ali odlučno je želio pomoći svome narodu i zavičaju. Pisac molitvenika i nabožnih pouka, Antunović je nevješto ali neposredno i iskreno pisao pripovijesti, poučne iskricice i pobudno štivo. Antunovoviće-va je Rasprava djelo pisano s velikom ljubavi, ali bez prave znanstvene vrijednosti, dok su neke bilješke i podaci u toj knjizi dragocjeni (Beato Bukinac). U kolu hrvatskih preporoditelja 19. stoljeća Ivan Antunović iznimno je velika pojava među podunavskim Hrvatima, graditelj njihova zajedništva, suradnik s ostalim hrvatskim znanstvenicima i uglednicima, preporoditelj na rubovima našega narodnog područja.

Dr Ante Sekulić

(Glas koncila, br. 3/1988., str. 10).

Povodom 100. obljetnice smrti Ivana Antunovića donosimo opis njegove majke.

MANDA PETRIĆ
Uzor kršćanske majke

U stotoj godišnjici smrti biskupa Ivana Antunovića, tog svetog svećenika i biskupa, a također i vrlog rodoljuba, vrijedno je spomenuti se i njegove majke Mande Petrić. Tim prije, što je poznato da majke imaju presudan uticaj na formiranje dječje ličnosti, a još više na njihov vjerski odgoj.

Rodila se u bunjevačkoj obitelji u selu Čavolju, 5. travnja 1790. god. Otac joj se zvao Ivan, a majka Ana. Kao mlada djevojka udala se za Josu pl. Antunovića iz Aljmaša i s njime sklopila crkveni brak 3. studenog 1806. u župskoj crkvi u Čavolju. Iz toga braka rodilo se petero cjece: sinovi Franjo i Ivan, te kćeri Maca, Marga i Roza. Franjo se oženio, živio i umro u Aljmašu. Neki od njegovih odselili su se u Kačmar, gdje njihovi potomci i danas žive. Maca se udala u Suboticu, gdje i sada ima njezinih potomaka. Marga je živila u Aljmašu, a Roza se udala u Lemeš. Sin Ivan postao je svećenik i naslovni biskup, pa je pod starost majka kod njega živila i umrla.

Mandin muž Joso nije dugo živio. Razbolio se i za kratko vrijeme umro. Ona je ostala osamljena udovica sa petero nejake siročadi. Sirota udovica morala je mnogo raditi da opskrbi svoju djecu i još više da im dade kršćanski odgoj. Toplu molitvu majke Bog usliši i u odgoju nezbrinute djece pritekne joj u pomoć rođak Albert Antunović, kasniji podžupan Bačke županije. On upozna u sinovcu Ivanu darovita mladića i zato odlučio da ga dade na više škole. Kršćanski odgoj i molitve majke probudile su u mladom Ivanu klicu svećeničkog zvanja. Kao odličnog đaka kaločke bogoslovije, biskup odlučio da mladog bogoslova Ivana pošalje u Beč u glasoviti zavod Pazmaneum. Međutim, on se teško razboli. Bacao je krv, pa mu je liječnik zabranio da nastavi nauke. Poglavari ga pošalju kući na oporavak. U roditeljskoj kući proboravio je nešto više od pola godine.

Ivanova majka vruće se molila Bogu, da mu vrati zdravlje i da njena nada i uzdanica postane svećenikom i učiteljem naroda. Što je molila, to je od Boga isprosila. Ivan se oporavi, ode u Kaloču i s odličnim uspjehom svrši bogoslovske nauke.

Ivan Antunović uvijek je bio slaba zdravlja. Godine 1864. bolest ga je tako svladala, da liječnici nisu imali nikakve nade u njegovo ozdravljenje. U ovoj teškoj bolesti dvorila ga starica majka. Ova pobožna žena molila je za njega po cijeli dan krunice. I kada je stara majka saopćila sinu da se zavjetovala Gospi u Hajošu, Antunović joj odgovori: "Samo majka može od Boga izmoliti zdravlje sinu. Majko, ako ozdravim, kupit ću Gospi skupocjenu haljinu i poklonit joj svoj križ i lanac".

Bog je uslišao vruću molitvu majke. Na čuđenje svih liječnika Ivan ozdravi od teške bolesti. Čvrsto je bilo njegovo uvjerenje da mu je Bog vratio zdravlje po molitvi mile majke i na zagovor Gospe Hajoške.

Kad je Ivan Antunović postao biskup i dobio u Kaloči kuću - kuriju, uzeo je k sebi i majku. Nije bilo dana, a da Ivan i pored velike zaposlenosti, ne bi često razgovarao sa svojom majkom i reko joj po koju ljubaznu i utješljivu riječ.

Najljepši primjer prema majci ostavio nam je Ivan Antunović u lijepom običaju da ljubi ruke majci, kad je ustao ili išao na počinak, kad je pošao u crkvu, ili se iz nje vraćao, ili kad je polazio na put, ili se s puta vraćao.

Sretna majka pratila mu je svaki korak. Antunovićeva kurija bila je preko puta od katedrale, pa se iz svake sobe vidjela unutrašnjost crkve. Majka je sjedila po cijeli dan kraj prozora i molila krunicu. Mnogi su je pitali zašto ona sjedi uvijek kraj prozora. Ona bi odgovorila: "Zato jer odavde najbolje vidim kako moj dragi Ive odlazi i dolazi iz crkve. I dok on služi svetu Misu, ja se za njega skrušeno molim Bogu da mu dade zdravlje i da spasi svoju dušu".

Antunovićeva majka bila je skromna i pobožna Bunjevka. Odijevala se jednostavno, bunjevački. Cijeli svoj život provela je u uzornoj pobožnosti, skrušenoj molitvi i strogom postu. Takva majka može biti uistinu uzorom svim našim kršćanskim majkama. Ona je pokazala kako treba othraniti djecu, da uspješno djeluju na slavu Božju i sreću svoga naroda. Kakvim je životom živjela, takvom je i sretnom smrću umrla u svojoj 86. godini života. Leži u kaločkom groblju ispod jednostavnog humka i čeka slavno uskrsnuće.

Prema knjizi dr Matije Evetovića:
"Život i rad biskupa Ivana Antunovića",
priredio Antun Gabrić

ĐURĐIN

SLIKAR ŠIME P.

Slika Šime
boje žive
kao rime
moje zime.

A linije
žene zmije.
Tajne krije
najmilije.

Gle, svježina!
Iz okvira
kao njiva.

Tek polete
od palete
prepelice.

Subotica, 16. I. 1988.

Stipanac

Crkvice je tiha
kraj Đurdina
kao njiva
i curica mila.

Škula kuća
sestrica sokaka,
od svanuća
košnica do mraka.

Večernjača
zlatooka diva
noć doziva

s nebeskih visina.
Drač do drača
doljačom korača.

Subotica, 21. 08. 1987.

Stipanac

BISKUP L. BUDANOVIĆ

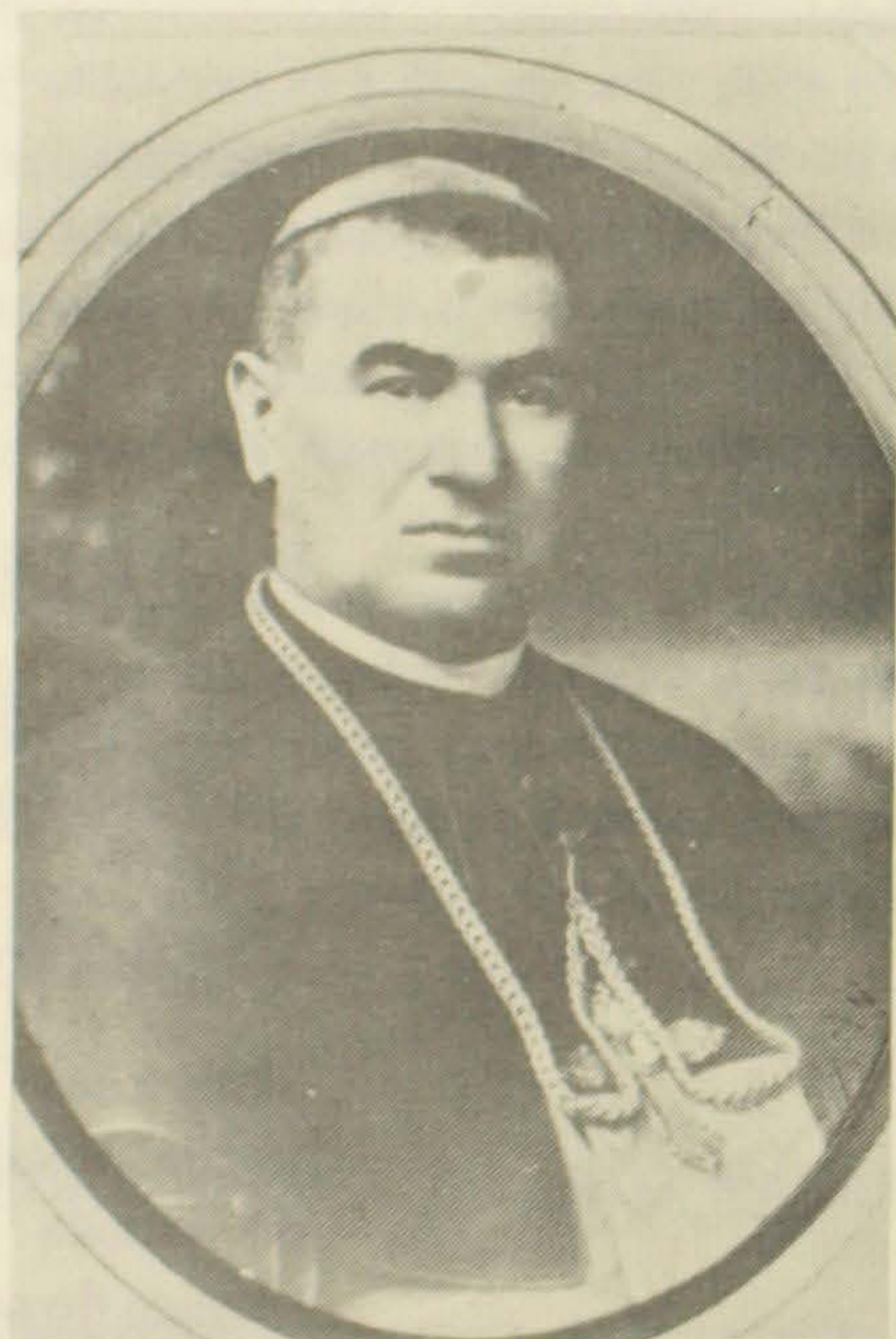
30. OBLJETNICA SMRTI

U srijedu, 16. ožujka 1988. godine navršilo se punih 30 godina kako je naš veliki biskup Msgr. Lajčo Budanović zamjenio ovozemaljski život, vječnim očekujući od Gospodina pravednu plaću za svoja djela.

Tim povodom okupilo se u subotičkoj katedrali bazilici tridesetak svećenika na koncelebriranu sv. Misu koju je predvodio nasljednik biskupa Budanovića, Msgr. Matija Zvekanović.

Biskup je u svojoj propovijedi naglasko kako smo se sabrali da molimo za pokojnog Biskupa, ali i da nam ovaj susret bude poticaj da slijedimo biskupa Budanovića, jer ga u mnogo čemu možemo nasljedovati. Biskup je istaknuo tri velike ljubavi pokojnog biskupa Budanovića, a to su: Euharistija, Marija i Sv. Josip (umirući biskup Budanović je šapnuo: "Sv. Josip je učinio svoje"). Istaknuo je također veliku brigu biskupa Budanovića za duhovna zvanja, te pozvao sve prisutne da se mole za nova i sveta duhovna zvanja koja su toliko potrebna našoj biskupiji u ovom trenutku.

Poslije Mise na grobu biskupa Budanovića molili smo molitve za pokojnika i sve vjerne mrtve. Andrija Anišić pročitao je pjesmu Kate Ivanković, "duhovne kćerke" pokojnog biskupa u povodu 30. obljetnice njegove smrti.

BAČKA CRKVA NA TEMELJIMA
BISKUPA BUDANOVIĆA

Lajčo Budanović, prvi biskup Bačke Crkve. Čovjek koji je i prije izbora za biskupa bio poznat samo kao radin i uzoran svećenik, a kao biskup prije svega pastoralno orijentiran. Biskup – pastir koji je volio svoje stado i koji je istrošio svoj život za dobro svoga naroda i svih naroda koji su živjeli na području njegove Apostolske Administrature. Volio je on svoje vjernike kao dobri pastir, a i svi vjernici bez razlike narodnosti voljeli su svog najvišeg pastira u onim krajevima (Hrvatski list, 1932).

Biskup Lajčo Budanović bio je veliki i neumorni radnik. O tom svjedoči i ploča na njegovom grobu u subotičkoj katedrali - bazilici, na kojoj piše: "Labore magis quam aetate gravi consumptus obdormivit in Domino" (iscrpljen više radom nego svojom dobi, usnuo je u Gospodinu).

"Lajčo Budanović je bio u prvom redu katolički svećenik, uzoran, neporočan, nesebičan. Ponekad se činilo da je tvrd, klesan od kamena, ali tko je dublje zavirio u njegovu dušu otkrio je u njemu jednostavnog čovjeka, pitoma i blaga oca, brižnog staratelja... brojni su svjedoci kojima je pomogao i koje je razumio" (Ante Sekulić). Ova činjenica se mora uvijek imati na umu ako se hoće kratko izraziti njegova široka i raznolika djelatnost. "U svim svojim djelima, u izgovorenoj i pisanoj riječi, u duhovnim premissljajima i praktičnim pothvatima, u crkvi i u ostalim područjima svoje župe i biskupije Budanović je imao samo jedan glavni cilj: priopćiti puku vjeru Katoličke Crkve i učvršćivati ga u njoj" (Tomo Vereš).

Zadaća koju je biskup Budanović isticao i koja je bila prije svih ostalih kroz čitav njegov život od svećeničkog redjenja pa do smrti, bila je propovijedanje, ispovijedanje i dijeljenje ostalih sakramenata.

Od posebne su važnosti njegovi tiskani radovi. Prve pisane radove - pripovijesti i crtice iz prošlosti Bunjevaca i Šokaca objavio je u "Nevenu" i "Subotičkoj Danici". No od svih pisanih radova Lajče Budanovića najznačajniji su njegovi molitvenici: "Mala Slava Božja u molitvama i pismama" (doživio 7 izdanja), zatim "Velika Slava Božja"... Sva njegova pisana djela ukazuju na njegovo osnovno i temeljno usmjerenje, a to je konkretno pastoralno djelovanje... njegovo je pisanje u službi njegova apostolata.

Vrlo je važno u ovom kratkom prikazu Budanovićeve rada reći koju riječ i o njegovoj velikoj brizi za svećenički podmladak. Znajući da bez svećenika, bez vojnika nema bitke za Boga i duše, svećenička zvanja i idealne mladiće sakuplja te osniva svoje malo sjemeniše u Bači i u Subotici... (Z. Luckar, Hrvatska straža, 1936.).

Biskup Budanović puno je učinio i na organizaciji dušobrižničkog rada. Bila je jasna potreba osnivanja novih župa kako u Subotici, tako i u čitavoj Administraturi, a neke stare župe bile su prevelike pa su na taj način uvelike otežavale dušobrižnički rad. Zato "preuzvišeni biskup Budanović osniva nove župe u Subotici, Novom Sadu, Senti, Apatinu i drugim mjestima. U samoj Subotici, koja je drugi katolički grad po veličini u Jugoslaviji (imade 86 tisuća katolika!) izvodi se najmodernija organizacija dušobrižništva. Svako predgrađe, svaka četvrt dobiva svoju vikarnu župu, svoju crkvu ili kapelu, svoga dušobrižnika. Razumije se da ovakva organizacija zahtjeva silu novaca, kako za gradnju crkvi, tako i za izdržavanje duhovnika... Kod svih ovih radova Preuzvišeni Budanović pomagao je na samo savjetom nego i izdašnim prilozima od po stotine hiljada" (Z. Luckar).

Uz moderno dušobrižništvo i Katolička akcija prirasla je srcu biskupa Budanovića... Uz katolička omladinska društva postoje i društva katoličkih muževa i žena i djevojaka..

U ovoj panorami Budanovićevo rada bila bi nepravda ne spomenuti i njegov socijalni rad. Na ovom području Budanović se osobito istakao u Novom Sadu (1902 – 1910.). "On je zaveo u Subotici i na cijelom području jednu novost: svaki svećenik iz svog skromnog prihoda izdržava preko cijele zime najmanje šest osoba, većinom nezaposlene radnike. Sam biskup izdržava vrlo velik broj takvih osoba toplom hranom. Njegova su vrata uvijek otvorena u opravdanim slučajevima siromašnim ljudima..." (Hrvatski list, 1932.).

Budanovićevo je djelo i poznata Bačka sinoda (1936.) iz koje je nastao "Codex Bachiensis", koji regulira crkveni život u Bačkoj administraturi.

To je u kratkim crtama rad biskupa Budanovića "skromnog subotičkog natpastira, koji uvijek povučen, daleko od svih parada i svečanosti, bez reklame i vanjskog sjaja, radi..." (Hrv. list, 1932.).

MARIJANSKI DUH BISKUPA BUDANOVIĆA

Dobro je u ovom spomenu smrti biskupa Budanovića podsjetiti se njegove velike brige za štovanje Bl. Dj. Marije. Biskup Budanović je bio svjestan kolika je moć Marijinog zgovora pa se tom milošću služio i sam, a i svoje vjernike je u tom poučavao. Imamo sačuvane njegove marijanske propovijedi koje potvrđuju njegovu veliku ljubav prema Mariji.

Biskup Budanović je Isusove riječi: "Sinko evo ti majke" razumio kao da su upućene baš njemu - i on je uzeo Mariju u svoje srce, u svoju kuću, u svoju biskupiju. Htio je da je i drugi uzmu, da ona svima bude "mama" a svi da budu njezina "dica"

Svojim propovijedima i svojom brigom za štovanjem Gospe biskup Budanović je želio potaknuti sve da upoznaju Marijin život, kako bi je mogli nasljedovati u svim njezinim divnim krepostima. Marija je "original" - uzor prema kojem mi moramo vršiti "korekturu" svog života, kako bismo joj postali što sličniji, kako bismo mogli biti "mala Marija" u današnjem svijetu. Marija koja trajno ponavlja svoj "da" Božjoj volji, koja trajno prihvaća i nosi Isusa i koja ga daruje drugima...

Neka nam biskup Budanović izmoli u ovoj Marijinoj godini milost ispravnog štovanja Bl. Djevice Marije, te da je nasljedujemo u svim njezinim krepostima.

A. A.

SVEĆENICI BAČKOG DEKANATA KOMEMORIRALI OBLJETNICU SMRTI BISKUPA BUDANOVIĆA

Svećenici Bačkog dekanata su isti dan u okviru redovite mjesečne rekolekcije komemorirali tridesetu obljetnicu preminuća svete uspomene biskupa Lajče Budanovića. U kućnoj kape li sestara Naše Gospe, sva osmorica svećenika ovoga dekanata točno u 12 sati u koncelebraciji, koju je predvodio područni dekan Lazar Ivan Krmpotić, izraziše svoju zahvalnost pokojnom biskupu, a napose Michal Zolarek, župnik selenacki, kao posljednji svećenik, kojega je biskup Budanović zaredio prije svoje smrti. U svom kratkom nagovoru dekan je istakao brojne veze koje su biskupa Budanovića vezivala s Bačom, od ekonomije, prvog sjemeništa, pa do slavne i drevne povijesti mjesta po kojem je cijela pokrajina Bačka dobila svoje ime. Svećenici su zajedničkom nakanom preporučili goruće probleme naše mjesne Crkve, što je došlo do izražaja i u molitvi vjernih.

Kardinal I ranjo Kuharić sa sjemeništarcima
i poglavarima sjemeništa "Paulinum".

Kardinal I ranjo Kuharić i biskup M. Zvekanović
u subotičkoj katedrali (8. XII. 1987.)

BAČKI ALJMAŠ – MADŽARSKA

SPOMEN PARK HRVATSKOM SVEČENIKU
I PJESNIKU MIROLJUBU

Prošle, 1987. godine, navršila se 125. obljetnica rođenja hrvatskog bunjevačkog pjesnika Ante Evetovića Miroljuba (Bački Aljmaš 1862. – Valpovo 1921.). (Vidi kalendar Subotička Danica za 1988., str. 9).

Bački Hrvati u Madžarskoj svečano su proslavili 4, 5. i 6. prosinca 1987. godine ovu obljetnicu svoga velikog pjesnika, radišnoga narodnog preporoditelja i svećenika.

Na poticaj Društva madžarskih pisaca i Demokratskog saveza Južnih Slavena u Madžarskoj službena svečanost održana je u Bačkom Aljmašu, rodnom gradu Mirojuba, u nazočnosti visokih predstavnika madžarskog Ministarstva prosvjete, bačko - aljmaškog gradskog poglavarstva, društvenih županijskih oblasti, predstavnika madžarskih pisaca (St. Vujičić) i visokih predstavnika Južnih Slavena u Madžarskoj (dr Marin Mandić, dr Mijo Karagić i dr.). Iz Jugoslavije su bili predstavnici prosvjetnih vlasti SAP Vojvodine i vojvođanskih pisaca (dr Károly Jung).

Na toj svečanosti službeni predstavnik vojvođanskih oblasti predao je predstavniku madžarskog ministarstva bronzano poprsje pjesnika Miroljuba.

(To poprsje je odlivak bronzanog poprsja pjesnika Miroljuba koje je izradio poznati svjetski i hrvatski kipar Ivan Meštrović kao dar bunjevačkim Hrvatima u Subotici).

(Taj spomenik je otkriven u Subotici pored crkve sv. Terezije, 16. kolovoza 1936. god. povodom veličanstvene proslave 250. obljetnice seobe veće grupe Bunjevaca u Bačku).

(To poprsje pjesnika Miroljuba čuva se sada u subotičkom Gradskom muzeju).

U rodnom gradu Miroljuba, u Bačkom Aljmašu uređuje se spomen park, koji će nositi ime pjesnika i tamo će biti postavljen odlivak Miroljubovog poprsja iz Subotice.

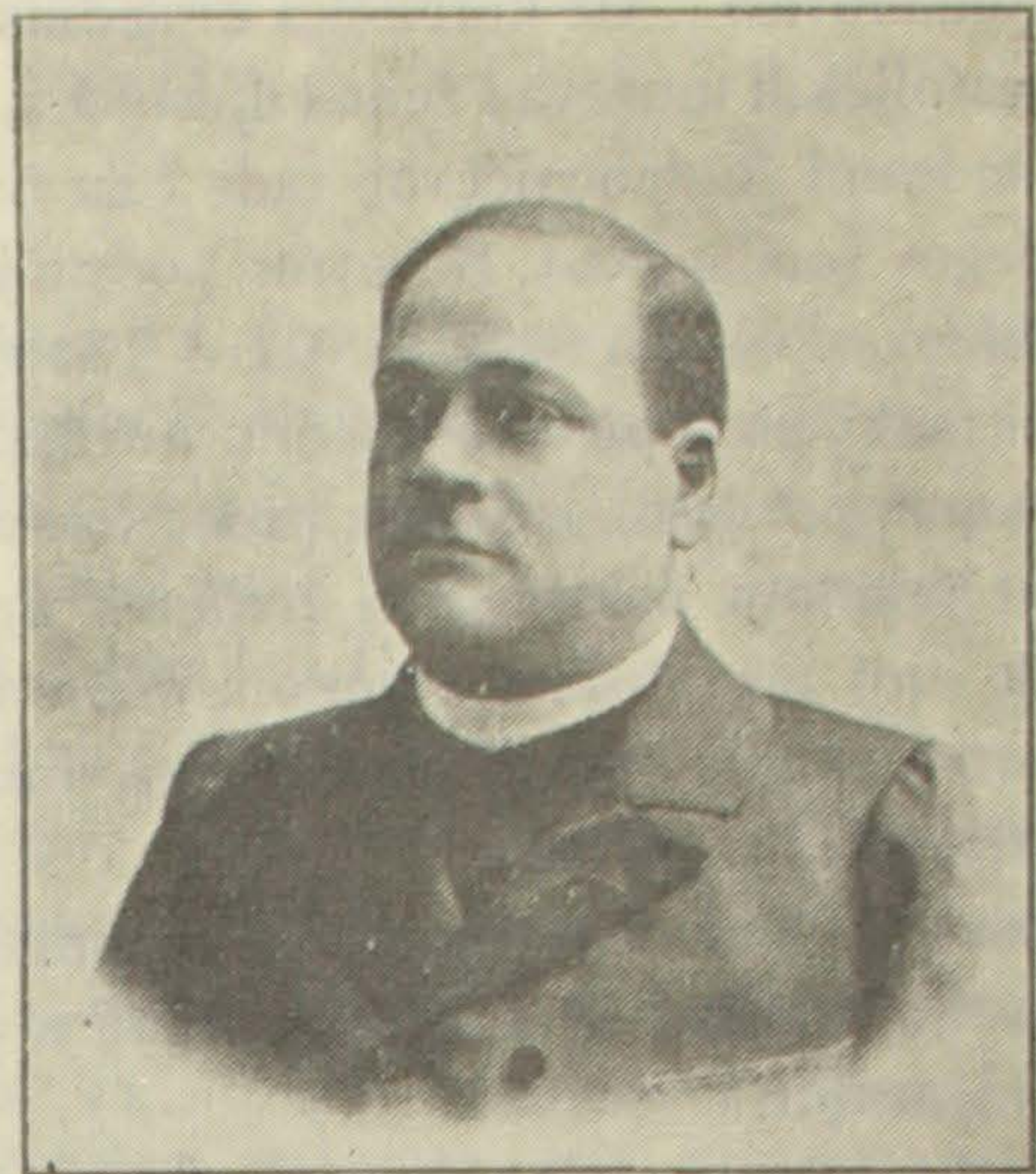
Na svečanoj priredbi u Miroljubovom gradu održao je prof. dr Ante Sekulić, izaslanik Društva književnika iz Zagreba, predavanje o Miroljubovu radu i značenju.

Pri svršetku svečanosti spomenuti je predavač predao rukopis uređene pjesničke zbirke Ante Miroljuba Evetovića predstavniku Demokratskog saveza Južnih Slavena u Madžarskoj, glavnom tajniku dr Marinu Mandiću, sa željom da knjiga bude tiskana i raširena među našim ljudima u Madžarskoj.

Slijedeća dva dana spomen - večer održana je u Kačmaru i Santovu u Madžarskoj.

Miroljub je svojim radom u šest decenija svoga života zaslužio spomen među svojim sunarodnjacima kao pjesnik, preporodni radnik i svećenik, zatim kao utemeljitelj Društva hrvatskih književnika u Osijeku i suradnik hrvatskih književnih časopisa. Treba pripomenuti da je tih dana bilo spomena i o drugim djelatnicima: o Ivanu Petrešu, o Stjepanu Velinu. Sve su ove svečanosti upriličene uz punu suglasnost državnih i društvenih vlasti i uz njihovo sudioništvo.

A. S.

Miroljub (Ante Evetović)

MIROLJUBE – VRATI SE !

Ugodno sam bio iznenađen, kada sam pročitao u Subotičkim Novinama br. 46. od 20. novembra 1987. godine na str. 11. priopćenje: "Meštrović" ide u Bačalmaš. Sve to u okviru kulturne saradnje Jugoslavije i Mađarske i da livac Antal Mihalj priprema poprsje Ante Evetovića Miroljuba, rad Ivana Meštrovića, za odlivanje...

Ovo je pobudilo u meni misao na riječi naslova zbirke pjesama "Radosni i nujni časi", koju je Miroljub tiskao u Osijeku 1908. god.

Zašto baš te riječi "radostan i nujan"?! Radostan, što Miroljubovo poprsje nakon toliko godina izlazi na vidjelo i resit će njegovo rodno mjesto Bačalmaš, a nujno, jer mjesto njegovog prvotnog postavljanja i dalje ostaje prazno.

Pišem ovo kao jedan od rijetkih, još živih članova Odbora veličanstvenog jubilarnog slavlja bačkih Hrvata u Subotici iz 1936. godine. Tada sam bio mladomisnik i kapelan župe sv. Terezije u Subotici i svjedok blagoslova Miroljubovog poprsja, postavljenog pored crkve sv. Terezije s pogledom na ulicu (danas ulica JNA).

Ta veličanstvena proslava iz 1936. godine iznijela je na vidjelo tri velikana naše prošlosti: biskupa Ivana Antunovića, Paju Kujundžića i pjesnika Miroljuba Antu Evetovića

Biskupu Antunoviću otkrivena je spomen slika u "Pučkoj Kasini", Paji Kujundžiću podignut je nadgrobni spomenik u Bajskom groblju, a Miroljubu, kako već rekoh, pored crkve sv. Terezije. Taj spomenik trebao je biti podignut još 1931. godine, prigodom 10. godišnjice Miroljubove smrti, ali je odgođen za kasnije vrijeme. Godinu dana prije toga, 1930. osnovan je Odbor za podizanje Miroljubovog spomenika pod predsjedništvom g. Blaška Rajića. Duša Odbora bio je prof. Ivan Malagurski. Odbor je izdao tom zgodom i "Spomen knjigu" Miroljubovih pjesama. Poprsje je izradio i poklonio Hrvatima Bunjevcima veliki hrvatski i svjetski kipar Ivan Meštrović.

SUBOTICA – CRKVA SV. ROKA

DEVETNICA U ČAST SV. JOSIPA (11 – 19. ožujka)

Pobožnost je održana u Marijinoj godini i na kraju godine sv. Josipa povodom 300. obljetnice kako je Hrvatski sabor u Zagrebu proglasio sv. Josipa zaštitnikom Domovine i hrvatskog naroda.

Pregled tema propovijedi:

1. Zlo i grijeh po Mariji iskorijeniti (Immaculata conceptio) /dr Marin Šemudvarac, župnik/; 2. Bogu dati lice čovjeka (Nativitas Domini) /Josip Miloš/; 3. Otkupitelja pokazati ljudima (Praesentatio Mariae) /Lazar Ivan Krmpotić/; 4. Otkupitelja primiti dušom i tijelom (Annuntiatio Domini) /o. Marijan Kovačević/; 5. Umiranje s Kristom (Pascha Domini) /Blaško Dekanj/; 6. Čovječanstvo je otkupljeno (Resurrectio Domini) /Josip Leist/; 7. Brak kao sakrament (Upute o enciklici Humanae vitae) /Andrija Kopilović/; 8. Sv. Josip, uzor radnika /Julije Bašić/; 9. Sv. Josip, djevičanski čist, uzor svećenika i redovnika (biskup Matija Zvekanović).

Pobožnost devetnice svaki dan je počela u 17, 30 sati sa sv. Misom, propovijed je bila u 18 sati, a poslije toga pjevane litanije sv. Josipa.

U okviru devetnice, u nedjelju (13. ožujka) mladi iz župe su priredili prigodni program koji se sastojao od glazbenih točaka na flauti i recitacija prigodnih pjesama o sv. Josipu. Također je izvedne recital o sv. Josipu uz pjevanje pjesama.

Svako večer se okupio lijepi broj vjernika, a to dokazuje da je pobožnost sv. Josipu omiljena i raširena u našem narodu.

N. N.

KRONIKA

KRŠĆANSKA TRIBINA U SUBOTICI

Nastavljajući tradiciju od nekoliko godina, organizirana su predavanja u okviru Kršćanske tribine u Subotici, u sjemeništu "Paulinum".

22. veljače 1988. godine o. Valentin Pozaić D. I. profesor na Filozofsko - teološkom institutu u Zagrebu, održao je predavanje na temu "O kršćanskom moralnom vidu ljudske patnje i smrti".

16. ožujka 1988. o. Josip Sremić D. I., duhovnik na Visokoj bogoslovnoj školi u Sarajevu, održao je predavanje o temi "Sloboda u neslobodi" (O slobodi savjesti koja je ograničena nizom okolnosti u životu čovjeka).

Kršćanska tribina je korisna za sve koji žele obogatiti svoj duhovni život i teološko znanje.

Zato pratite obavijesti u crkvi i prisustvujte predavanjima Kršćanske tribine.

Organizator i voditelj Kršćanske tribine je vlč. Andrija Kopilović, župnik u Aleksandrovu u Subotici, tako da se i njemu osobno možete obratiti za informacije na telefon: 31 - 948.

N. N.

Budući da je postavljanje spomenika iz god. 1931. odgođeno, baš se ukazala zgodna prilika, da se to izvrši prigodom veličanstvene priredbe, kada se slavila 250. godišnjica dolaska Bunjevaca u Bačku.

Blagoslov spomenika obavljen je 16. kolovoza 1936. godine nešto poslije 9 sati, a obavio ga je stari prijatelj Miroljubov, biskup g. Lajčo Budanović, uz prisustvo preko deset tisuća duša.

Pod okupacijom 1941. god. spomenik je prenesen u Gradski muzej, gotovo sakriven javnosti, dok nam priopćenje u Subotičkim Novinama nije ukazalo, da se "Poprsje upravo nalazi u radionici subotičkog livca Antala Mihalja, gdje se pravi bronzani odlivak za mađarsko mjesto Bačalmaš".

Dolje potpisani je posjetio livnicu g. Antala Mihalja, gdje je ugledao original poprsja, a ljubezni livac mi je pokazao i peć u kojoj se upravo izljevao novi primjerak poprsja, koji će biti postavljen u spomen parku, koji će nositi i ime Miroljuba u rodnom mu mjestu, Bačalmašu u N. R. Mađarskoj.

Ante Evetović Miroljub rođen je 12. lipnja 1862. god. u Bačalmašu. Gimnaziju je završio u Kaloči, zatim je stupio u Franjevački red Kapistranske provincije. Nakon završenih teoloških studija postao je nadstojnik franjevačkog samostana u Baji. Napustio je Franjevački red i kao dijecezanski svećenik djelovao je u više mjesta (u Subotici nije službovao), a 1912. god. postao je župnikom u Valpovu, gdje ostaje do svoje smrti 24. veljače 1921. god.

Miroljub je bio prvi bunjevačko - hrvatski pjesnik koji je stekao priznanje u hrvatskim književnim krugovima. Svojim pjesmama javljao se u "Subotičkoj Danici", "Nevenu" i drugim časopisima. Pisao je lakim stilom lirske pjesme, među kojima je omiljena sentimentalna pjesma "Jorgovane, Jorgovane" koju je uglazbio Vilhar. Živio je skromno životom katoličkog svećenika i uz bogoslovlje bavio se i poezijom.

Objavio je zbirku pjesama "Sretni i nujni časi", koja je tiskana u Osijeku 1908. godine.

Zašto ovo pišem? Zato što se divim stanovnicima Bačalmaša koji zaželješe da im Miroljub, pjesnik, bude i ures rodnog mjesta.

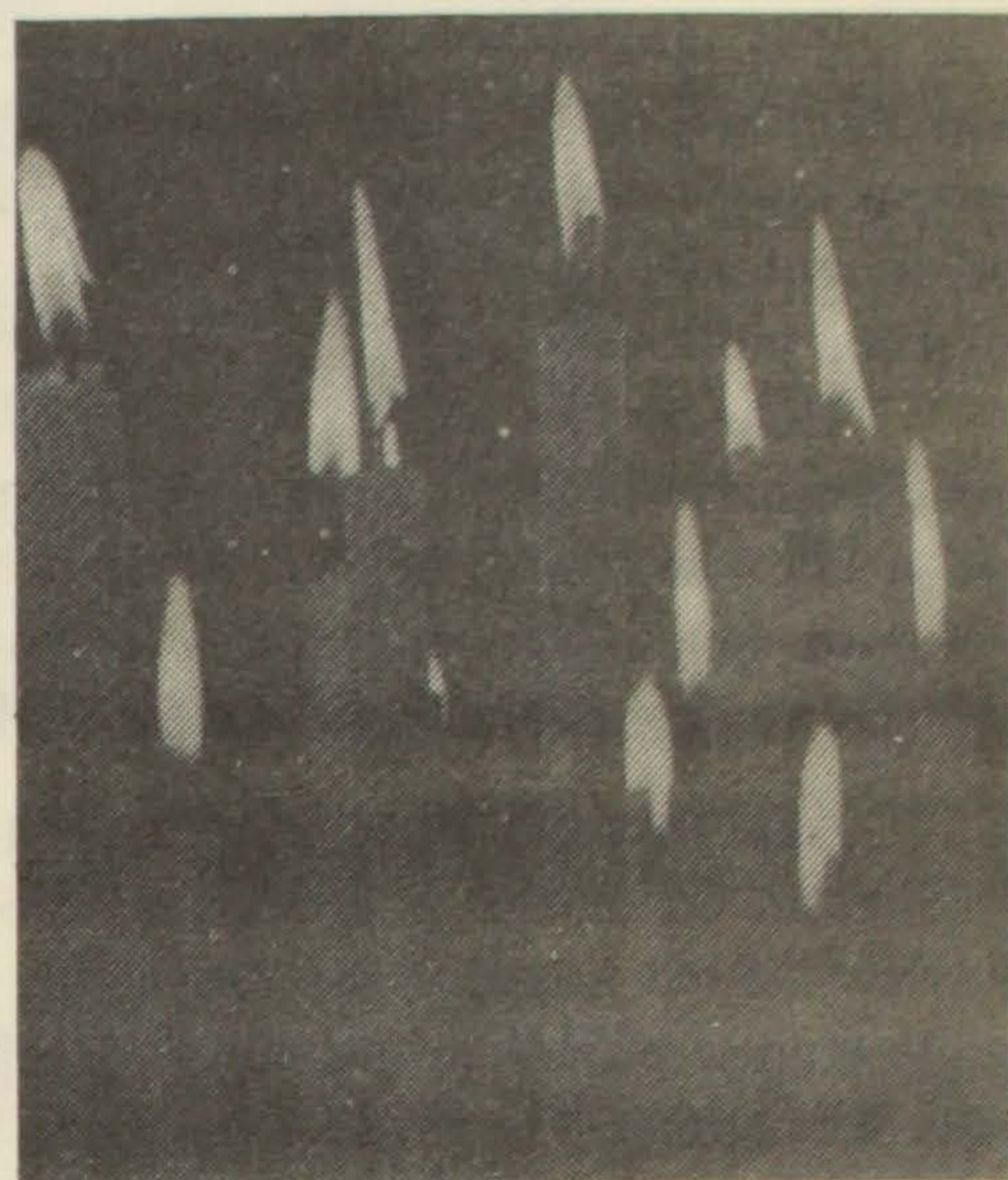
A što će reći stanovnici grada Subotice, gdje je spomenik već prije bio postavljen? Znam, da je poprsje ponovno vraćeno u subotički muzej! Zar ćemo dozvoliti da jedno umjetničko djelo svjetskog kipara Ivana Meštrovića i dalje ostane samo muzejska vrijednost? Po parkovima u Subotici vidimo skulpture zaslužnih umjetnika i ljudi raznih profesija, pa ako Miroljubu ne možemo dati mjesto na javnom prostoru (kao što se dalo Bozi Šarčeviću (također djelo I. Meštrovića), zar ne bismo mogli postaviti taj spomenik na prostoru o kojem bi se Crkva brinula kao što je učinjeno sa bustom Blaška Rajića u crkvi sv. Roka ili sa bustom biskupa Lajče Budanovića, koja je postavljena u predvorju biskupskog doma. Jedan od prijedloga (a može biti i drugih) spomenik bi se mogao postaviti u vrtu biskupskog dvora ispred sjemeništa, gdje se upravo odgajaju budući svećenici.

Miroljube, vrati nam se i pokaži nam se!!!

Dr Marin Šemudvarac

Časne sestre u subotičkoj franjevačkoj crkvi

“SVJETLOST NA PROSVJETLJENJE NARODA”

— Redovnički dan u znaku svjetla —

Postoji dugogodišnja praksa okupljanja redovnica s područja grada Subotice i okolice. Okupljaju se one na svoje redovite duhovne obnove.

U okviru Marijine godine znakovito i sadržajno su svoju duhovnu obnovu obilježile redovnice zajedno s redvicima grada Subotice i okolice na blagdan PRIKAZANJA GOSPO-DINOVA. Toga dana, 2. veljače, u 16, 30 sati nakon pripreme okupio se lijepi broj sestara u kapelici “Crne Gospe” u starom samostanu braće franjevaca u Subotici.

Bile su prisutne sestre Bazilijanke, Sestre Službenice Majke Božje (grkokatolkinje), Male Sestre, Sestre Dominikanke, Sestre Kćeri Milosrđa, Marijine Sestre i Sestre Naše Gospe, te redovnici franjevci i karmelićani.

2. veljače, na Svijećnicu u istom samostanu, u “staroj crkvi”, kako je subotičani nazivaju, počela je i pobožnost prečistom Srcu Marijinu na hrvatskom jeziku.

Preuzvišeni g. biskup Matija Zvekanović uz pratnju redovnika domaćeg samostana i braće karmelićana iz Sombora pozdravio je redovnički skup uz prisutne vjernike. Nakon divne antifone SALVE REGINA slijedio je blagoslov svijeća te op-hod s upaljenim svijećama iz kapelice “Crne Gospe” sredinom crkve. Neposredno pred glavnim oltarom sestre su imale pripremljeno svoje mjesto, a narod Božji ih je pratio zdušna srca. Preuzvišeni biskup Matija Zvekanović je kratko i poticajno pro-

govorio o znakovitosti blagdana s posebnim naglaskom poziva svakom kršćaninu, napose redovniku i redovnici da bude svjetlo Kristovo u ovome svijetu.

Slijedila je pobožnost krunice. Pred izloženom slikom Crne Gospe u crkvi prvu je desetku krunice predmolio sam naš Preuzvišeni, a ostale desetke naizmjenice su predmolili o. Mato Miloš i sestre. Nakon toga slijedilo je Euharistijsko slavlje koje je predvodio o. Mato Miloš, OCD. U homiliji je predvoditelj potcrtao redovnički poziv sa svim specifičnostima napose za ove krajeve i potrebu zajedničke suradnje koja se očituje i u odgovornom i velikodušnom očinstvu i majčinstvu naših današnjih obitelji gledom budućih zvanja. Između ostaloga naglašeno je u svjetlu Marijine godine i dokumenata izišlih tom prigodom poziv na dosljednost života. U tom duhu i raspoloženju su za vrijeme ovog Euharistijskog slavlja redovnici i redovnice obnovile svoje redovničke zavjete te pjevajući zajedno sa svim prisutnima divnu Marijinu pjesmu VELIČA izrekle svoj hvala Bogu za milost poziva i odaziva i svake podrške na putu života za brata čovjeka.

Ovo Euharistijsko slavlje uzveličao je svojim doprinosom i zbor “Albe Vidaković” pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić koja je ujedno objedinjavala pjesmu naroda Božjega, pjesmu redovnika i redovnica s pjesmom zbora te se pjevalo i molilo jednim srcem i jednom dušom. Dao Bog da nam svima to bude na blagoslov i plodovitost!

s. T. T. i s. I. C.

PRILOG MLADIH

“Bačko klasje” poziva mlade da što više surađuju u našem listu i da ga čitajući zavole!

Prilog mladih uredili Ivica Prčić i Andrija Anišić s grupom mladih vjernika

DUHOVNA OBNOVA MLADIH U ŽUPI ISUSOVA USKRSNUĆA U SUBOTICI

Na duhovnu obnovu koja je trajala od 28. – 30. siječnja okupila se grupa mladih iz naše župe i po jedan član iz katedralne župe i župe sv. Roka.

Tema duhovne obnove bila je: **MLADI PRED TAJNOM ŽIVOTA.**

Predavači su bili s. M. Tarzicija Tunić, vlč. Andrija Anišić i Željka Živković, kćerka Marija Živkovića člana Vijeća za obitelj BKJ. Ona je inače studentica 3 godine medicine u Zagrebu.

Prvi dan nam je duhovnu obnovu predvodila s. Tarzicija. Kada smo se skupili, molili smo jutarnju molitvu. Nakon toga slijedilo je predavanje. Govorila nam je o Bogu i životu, koji nam ga je darovao. Život nije samo tijelo, duh, glava, noge, ... život je jedna cjelina, koja obuhvaća čitavog čovjeka, i tijelo i dušu. Život je cjelina. Ako mislim jedno a radim drugo, ne živim život. Mi smo pozvani na puninu života, a to znači ostvariti ono što Bog od mene traži. Imam samo jedan život, moram ga dobro iskoristiti...

U razgovoru svatko je iznio svoje mišljenje o životu. Svatko je trebao napisati par misli kao nastavak rečenice: “Ja imam samo jedan život, mijenjala bih se samo za...”. Mnogi su rekli da su zadovoljni životom i da bi voljeli da svoj život više duhovno nadgrađuju, da više slušamo svoje roditelje, da pomažemo jedni drugima, da više molimo, da mlade nevjernike upoznamo sa našom vjerom. Došli smo do zaključka da bismo ovozemaljski život zamijenili samo za vječni.

Gospodine, ja vjerujem da moj život može biti još življi, da poneka moja usahla kost može nanovo zaživjeti ali... – Često sam Gospodine, nemoćna, slaba da živim svoj život, da nosim svoj križ. Udijeli mi snagu i učvrsti mi vjeru da živim pošteno i istinito ovaj život. Daj mi snage da nosim hrabro svoj križ i otvori mi oči i upali svijeću da vidim pravi put koji vodi do Tebe, jer putevi su razni i krivudavi... Ne dozvoli da zalutam u tamu, da ne padnem u grijeh. Hvala Ti, Gospodine, za život koji si mi darovao, a oprostite za moje slabosti i pogreške...

Drugi dan je voditelj bio vlč. Andrija Anišić. On je govorio o Bogu kao darivatelju i ljubitelju života. Istaknuo je da razmišljati o tajni života znači zapravo razmišljati o Bogu, jer Bog je život. Čovjeka je stvorio na svoju sliku i zato čovjek sa Psalmistom može klicati: Gospodine, hvala Ti što sam stvoren tako čudesno... Živjeti životom dostojnim čovjeka znači živjeti božanskim životom, znači ići Isusovim putem...

Da bi doista živio, čovjek mora vjerovati, mora vršiti Božje zapovijedi, čitati, slušati i vršiti Božju riječ (živjeti Riječ), mora se ispovijedati i pričesćivati, mora moliti, mora ljubiti bližnjega...

Imali smo i rad u grupama u kojima smo razgovarali o molitvi, o ispovijedi, pričesti, o prijateljsdvu...

Željka Živković nam je poslije podne održala predavanje uz iznošenje osobnih iskustava iz svakodnevnog života.

Poslije smo imali pripravu za sv. ispovijed i pojedinačnu ispovijed. Nakon ispovijedi bila je služba riječi, spontane molitve i pričest.

Sutradan prije podne Željka nam je također govorila o konkretnom ostvarivanju kršćanske vjere u svakodnevnom životu.

Između mladića i djevojke mora postojati pravi odnos. Imati dečka ne znači imati nekoga sa kojim ćeš ići u kino, koji će te dopratiti kući, s kojim ćeš provoditi vrijeme... Hodati – zabavljati se sa dečkom znači upoznati ga i uvidjeti da li on odgovara za tebe.

U mladenačkom životu potrebno je sačuvati čistoću da bi život u braku bio sretniji, uspješniji, sa više ljubavi.

U radu po grupama razgovarali smo o tome kako bi trebao izgledati moj budući bračni drug; kako zamišljam život u braku; što od braka očekujem... je li moguće ostvariti vrijedan život i izvan braka.

Poslije podne trećega dana smo imali sv. Misu zahvalnicu u kojoj smo zahvalili Bogu što smo tri dana mogli razmišljati o Njemu, o sebi, o drugima, o životu. Na ovoj sv. Misi svatko je rekao svoju molitvu i otkrio osobu za koju je molio kroz protekla tri dana.

Razišli smo se sretni, veseli i duhovno obogaćeni, sa željom da se iduće godine ponovno sretnemo.

Anda

TRIBINA MLADIH

SIDA – KUGA XX. VIJEKA

/Izveštaj/

20. veljače 1988. godine u 18 sati u Harambašićevoj ulici br. 7 u Subotici u okviru Tribine mladih govorio je dr Valentin Pozaić, isusovac iz Zagreba, na temu: "Moralno - kršćanski pristup AIDS - u."

U vrijeme kada su nauka i tehnika postali sastavni dio naše svakidašnjice, kada se medicina vinula u neslućene visine, a čovjek potao gospodar svega što postoji i kada ljudi žele, više no ikada, biti sretni, pojavila se nova, stravična opasnost, koja jedanko prijete svima – SIDA!

SIDA nije bolest! SIDA ili AIDS, kako je zovu na Zapadu, jest uništenje ljudskog imuniteta. Organizam zahvaćen SIDOM postaje preslab da bi se branio od ikoje bolesti, te tako organizam slab, biva napadnut raznim infekcijama i bolestima, biva konačno uništen.

SIDU izaziva virus HIV, za koji medicina do danas još nije pronašla lijek. Taj virus je toliko specifičan da je postao najstrašniji neprijatelj ljudskog života! Malo je poznata činjenica da pored propadanja za život neophodnih funkcija i organa, ovaj virus izaziva i teška oštećenja mozga i centralnog nervnog sistema, a posljedice toga su katastrofalne.

SIDA više nije "bolest" koja prijete tzv. rizičnim skupinama (homoseksualci, narkomani i sl.). SIDA je novo zlo koje prijete SVIMA. Svaki čovjek, žena, dijete jednako mogu oboljeti od SIDE i na kraju, u strašnim mukama i bolima, kako fizičkim, tako i psihičkim - umrijeti.

ODAKLE SIDA?

Život nam je darovao Bog. Smrt smo zaslužili grijesima i Bog je dopušta kao prijelazni oblik iz ovozemaljskog života u vječni, ali SIDU nam Bog nije dao, niti je želi. SIDU smo sami posijali u svijet svojim grešnim životom i sada kada treba ubrati plodove takvog života - strah, očaj, panika - zavlada su posvuda i svatko se pita: Nisam li i ja jedan od onih koji će postati žrtve?!

Istina je da su bolesnici od SIDE danas žigosani, odbačeni, bez nade u ozdravljenje, napušteni; za druge predstavljaju pojam užasa i prezira, pa ipak, ta ista "opasnost" prijete SVIMA.

Broj oboljelih iz dana u dan je sve veći. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije do 31. siječnja u svijetu je prijavljeno 77. 266 oboljelih, no pored ovih registriranih, broj zaraženih je i sto puta veći. Na jednog oboljelog dolazi 50 - 150 zaraženih (ovi su upravo najopasniji - oni su prenosioci HIV - a).

Ni Jugoslavija nije pošteđena ovih prenosioca: radnici u inozemstvu, turisti, putnici ... svi oni mogu biti prenosioci ovog virusa.

KAKO SE SIDA PRENOSI?

Sigurni i utvrđeni načini prenošenja side su: spolni odnosi, skupno drogiranje istom iglom, davanje krvi zaražene osobe bolesnicima i sa majke na novorođenče.

KAKO SE ZAŠTITITI OD SIDE ?!

Mnogi smatraju da su kondomi i prezervativi zalog za sigurni spolni život, prema tome i sigurna zaštita od SIDE, ali to nije točno...

Jedino siguran način zaštite je ŽIVOT U ČISTOĆI ! To znači izbjegavanje svih spolnih odnosa prije braka, a u braku čvrsta vjernost svom bračnom drugu!

Izopačeni moralni standardi i principi, suvremeno shvaćanje ljudskog života i ponašanja, seksualna revolucija iz 1968. godine sa propagiranjem "slobodne ljubavi" dovelo je do ove situacije... Ljudi se još uvijek ne žele suočiti sa problemom SIDE na adekvatan način, jer se boje da će morati mijenjati stil života...

Spolnost je osnovni sastav osobnog ljudskog života. U bračnom činu ona je izraz ljubavi, kojim supruzi produbljuju svoju privrženost i vjernost jedno drugome. No, danas se spolnost sve više odvaja od braka i rađanja djece i predstavlja svojevrsan izraz samozadovoljavanja, dok se homoseksualnost želi priznati kao ravnopravni način života! Samo se na jednu sitnicu pri tom zaboravlja – upravo taj "ravnopravni način života" rađa virus od kojeg nema lijeka.

Sida je izazov ne samo nauci medicine, nego i ljudskoj savjesti.

SIDA – KAZNA BOŽJA ?!

Sida se nije pojavila u bijedi i siromaštvu, već u raskoši, luksuzu i izobilju, kao posljedica nemoralnog ponašanja. SIDA NIJE KAZNA BOŽJA, već KAZNA PRIRODE. Svakodnevni narušavanjem prirodnih zakona, čovjek je ugrozio samog sebe, i to baš u trenutku kad je pomislio da je svemoćan. Jedan mali virus HIV, uništava ljudsku svemoć...

ŠTO UČINITI ?

Sada kad smo suočeni sa tako velikim i strašnim problemom, pitamo se kako pomoći sebi i drugima?

Mi smo kršćani, a naš je poziv: ljubiti. Na svakom koraku uz čist i svet život, uz vjernost i čistoću u braku, moramo propagirati i bratsku ljubav prema drugima, napose prema bolesnima. Moramo znati iskazati djelotvornu ljubav suosjećajući i supateći sa oboljelima. Tako to čini Majka Terezija. Ona je najbolji dokaz kako ljudsko srce, nadahnuto idealom i vjerom u Krista, može biti čisto, veliko i otvoreno za cijeli svijet. Ona je među privima otvorila kuće za oboljele od SIDE, tako da se i za one koji su oboljeli od ove opake bolesti ima tko starati, pružiti im utjehu u posljednjim i najtežim trenucima života...

Mi vjernici smo potrebni ovome svijetu, da budemo svjedoci Kristove ljubavi i supatnici sa svim bolesnicima...

Marija nam je uzor. Ona je naša Majka. I ona je prošla teški put ovozemaljskog života. Utjecimo se Njezinom zagovoru i pomoći u ovoj Marijanskoj godini, da tako pobijedimo sve zlo ovoga svijeta i da naučimo nesebično darovati svoj život za druge. Bog nas ljubi! Bog nam je darovao život. Na nama je da ga čuvamo sa Marijom i po Mariji!

Lucija

SUBOTICA – KALVARIJA

KRIŽNI PUT MLADIH I DJECE

6. ožujka 1988. godine u 16 sati je bio križni put na subotičkoj kalvariji koji su organizirali i predvodili mladi vjernici iz Subotice i okolice. Sudjelovali su mladi iz slijedećih župa: sv. Terezija, sv. Rok, sv. Juraj, Isusovo Uskrsnuće, Aleksandrovo, Isus Radnik, Palić, Franjevci, Tavankut, Žednik i Mala Bosna.

Ovaj dan u vjerničkom životu našega grada možemo nazvati povijesnim danom. Zašto? Zato jer je ovo prvi puta da su se mladi vjernici u ovolikom borju (preko 100) okupili na pobožnost Križnoga puta na našoj Kalvariji.

Većina župa je sama sastavila svoju postaju križnoga puta koju je predmolila. Osjećalo se da mladi žive svoju vjeru, da je svjedoče i da su u žiži zbivanja u našoj Crkvi.

Budući da smo u Marijinoj godini i križni put je odisao marijanskim duhom.

Dao Gospodin, po zagovoru Blažene Djevice Marije, da ovo okupljanje ne bude posljednje, nego da ovaj dan preraste u tradiciju, te da tako u mladima poraste osjećaj ljubavi prema Kristu koji je svojim križem otkupio svijet i prema Njegovoj Majci koja je u Kristovom otkupiteljskom djelu sudjelovala čitavim svojim bićem.

Križni put je predvodio vlč. Ivica Prčić, uz prisustvo nekoliko svećenika i časnih sestara. Pjevanje je predvodila s. Bernardica Đukić.

20. ožujka o.g. i djeca su se okupila na subotičkoj Kalvariji na pobožnost Križnoga puta. Okupio se lijepi broj djece. Djeca iz pojedinih župa predmolila su pojedine postaje Križnoga puta, noseći sa sobom križeve koje su kod kuće sami napravili. I ovu pobožnost predvodio je vlč. Ivica Prčić. Dobro je da i djeca rastu u sjeni Kristova križa i tako već od malih nogu uče da Isusovi učenici moraju uzeti svoj križ svaki dan i slijediti Isusa.

I. P.

SESTRI PRVOPRIČESNICI

Danijela draga, sestrice moja,
Kako je srićna sad duša tvoja.
Anđeoska blagost iz tebe blista,
Jer tvoja duša sad čuva Krista.

Kako si srićna, Danijela, sada
Kad dušom tvojom sam Bog vlada.
Najveća želja čovika svakog
U duši imati Isusa dragog.

Sestrice draga, sad Krista moli,
Da nas sve uvik čuva i voli.
Isus naš dragi, Ljubav – Dobrota,
Da nam to bude cilog života.

Marina

MOLITVENA OSMINA

SUBOTICA

"LJUBAV BOŽJA ISKLJUČUJE STRAH"

SVJETSKA MOLITVENA OSMINA ZA JEDINSTVO KRŠĆANA

Od 18. do 25. siječnja molila se diljem kršćanskog svijeta molitvena osmina za jedinstvo kršćana. Tako je bilo i u Subotici. Svaka župna zajednica moli za jedinstvo u svojoj župnoj crkvi u okviru dnevne svete mise. Oni vjernici, koji osobito bolno osjećaju teret razjedinjenosti kršćana u svijetu, okupljaju se svaku večer u drugoj crkvi na zajedničku molitvu za jedinstvo. Na tim molitvenim zborovanjima zajedno s katolicima mole i vjernici sestrinskih kršćanskih crkvi.

KOLIKO SU KRŠĆANI JEDNO ?

O temi razjedinjenosti ovako govori Drugi vatikanski sabor: "Krist je Gospodin utemeljio jednu i jedincatu Crkvu, no više se kršćanskih zajednica ljudima predstavlja kao istinska baština Isusa Krista... svi izjavljuju da su Gospodinovi učenici, ali misle različito i različitim putovima hode, kao da je sam Krist podijeljen. Ta se razdijeljenost... otvoreno protivi Kristovoj volji; ona je sablazan svijetu, a najsvetijoj zadaći: propovijedanju evanđelja ... nanosi štetu" (UR 1).

"U toj jednoj i jedincatoj Božjoj Crkvi već su od samog početka zinule neke pukotine... U kasnijim... stoljećima javili su se još veći razdori i nemale su zajednice odvojene od punog zajedništva Crkve Katoličke, ponekad ne bez krivnje na objema stranama. Oni koji se sada u takvim zajednicama rađaju i vjeru u Krista upijaju, ne mogu se okriviti za grijeh razjedinjenosti, i Katolička ih Crkva grli s bratskim poštovanjem i ljubavlju. Jer oni koji vjeruju u Krista i koji su ispravno primili krst, nalaze se u nekom, mada ne u savršenom, zajedništvu s Katoličkom Crkvom" (UR 3). Tako su kršćani nekatolici "vjerom opravdani u krštenju, pritjelovljuju Kristu, pa se zato s pravom rese kršćanskim imenom, a sinovi ih Katoličke Crkve zaslužno priznaju za braću u Gospodinu" (UR 3).

MOLITVA ZA JEDINSTVO

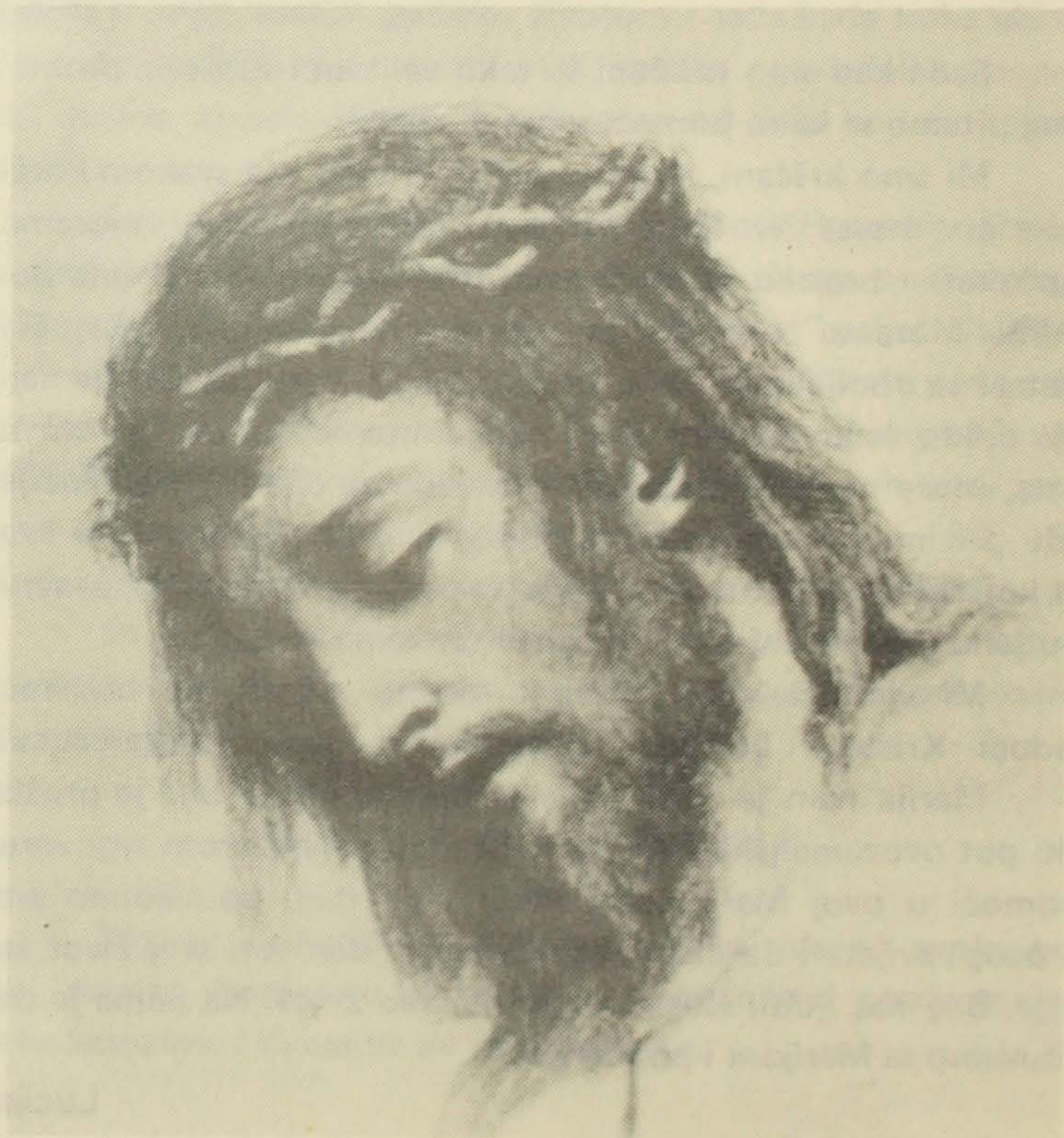
Kolikogod ekumenski susreti bili susreti braće i sestara, koji su svi iz vode i Duha rođeni na novi život u Bogu, ipak postoji kod mnogih katolika mišljenje, da je sa strane Katoličke Crkve "previše" učinjeno. Međutim, Drugi Vatikanski sabor ovako određuje: KATOLIČKIM VJERNICIMA VALJA BEZ SUMNJE U EKUMENSKOM RADU BRIŽNO MISLITI NA RASTAVLJENU BRAĆU; MOLIT ĆE ZA NJIH, GOVORITI S NJIMA O STVARI-MA CRKVE, UČINITI PREMA NJIMA PRVE KORAKE" (UR 4).

Moramo zajedno sa Saborom priznati: SVE ŠTO MILOST DUHA SVETOGA IZVODI U NAŠOJ RASTAVLJENOJ BRAĆI TO MOŽE BITI I NA NAŠU IZGRADNJU ! Sabor potiče sve katolike da se sabiru na molitvu "da svi budu jedno". "U nekim posebnim prigodama, kao što se molitve što se zakazuju za jedinstvo, i na ekumenskim skupovima, slobodno je, pače poželjno je, da se katolici združuju u molitvi s rastavljenom braćom !" (UR 8).

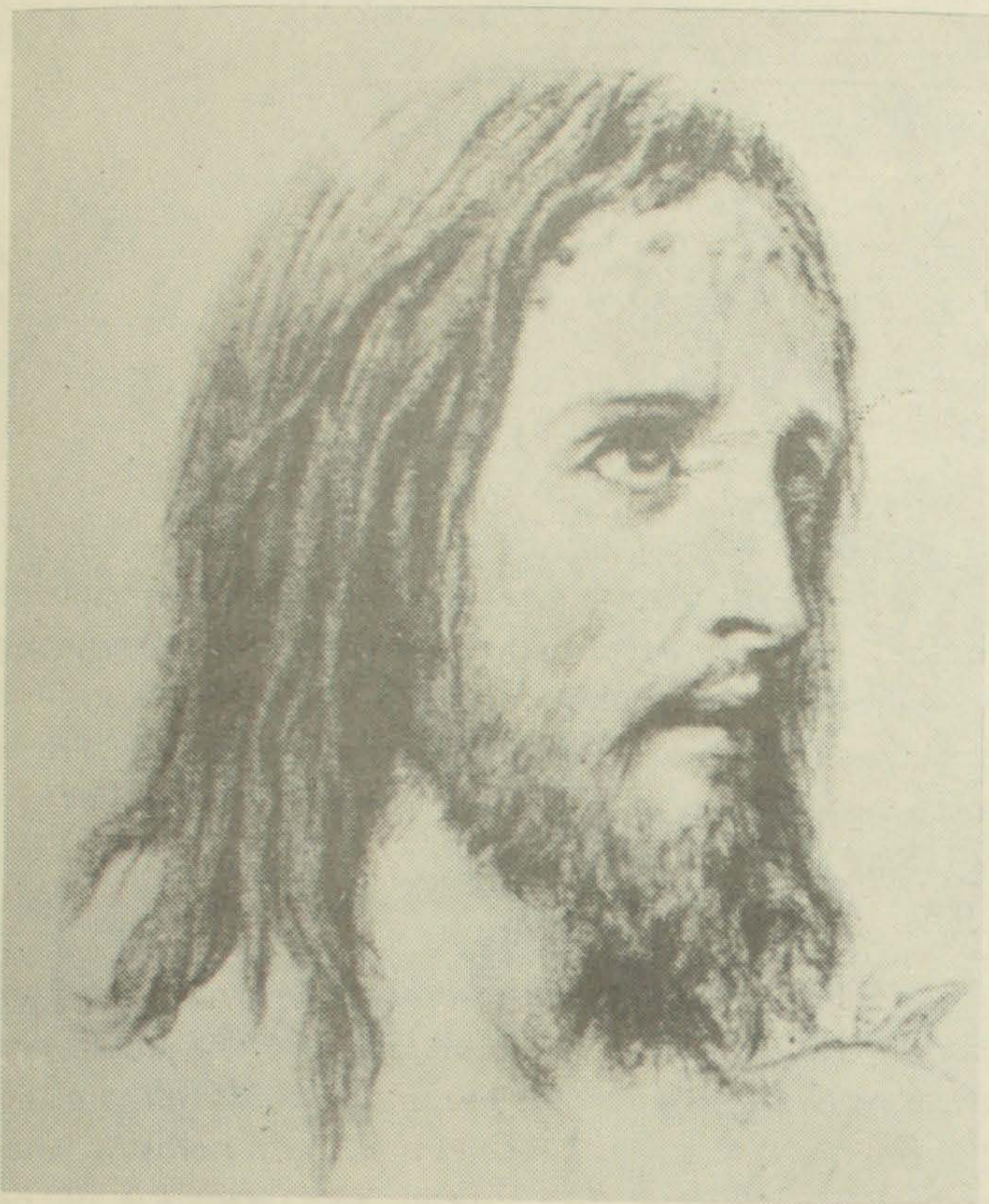
Stoga je eto zborovanje subotičkih katolika s braćom drugih kršćanskih Crkvi ne samo lijep običaj, nego i Duhom Svetim nadahnutu dužnost. Ako sabor veli, da su katolici dužni učiniti prvi korak, i ako to činimo, nismo učinili ništa posebno, jer ispunjavamo svoju katoličku dužnost. Sabor govori o dvije vrste razdora "što razdiru nešivenu Kristovu haljinu. Prvi su se od njih dogodili na Istoku... kidanjem crkvenog zajedništva između istočnih patrijarhata i Rimske Stolice. Zatim su drugi, poslije više od četiri stoljeća, izbili na Zapadu iz događaja koji se općenito zovu reformacijom" (UR 13).

SUBOTIČKI KRŠĆANI ZA JEDINSTVO

Ovdje, u Subotici, katolici žive zajedno s kršćanima Pravoslavija i kršćanima Evangeličke i Reformirane crkve. Postoji već ustaljeni raspored pobožnosti molitvene osmine. Tako je to bilo i ove godine: molitveni hod je započeo u ponedjeljak, 18. siječnja u župnoj crkvi sv. Jurja, drugu večer se molitelji okupiše u župnoj crkvi Isusa Radnika na palićkom putu, zatim u župnoj crkvi Isusova uskrsnuća, pa kod svetoga

Roka, gdje su župljani upravo obavljali dan klanjanja, slijedila je župa svete Marije, pa svetoga Križa kraj Dudove šume. U nedjelju, 24. siječnja u 17 sati svi smo se okupili u Reformiranoj kršćanskoj crkvi. Crkva se napunila svijetom. U bogoslužju je sudjelovao i zbor Srpske Pravoslavne Crkve iz Subotice. Bila su tu i oba pravoslavna svećenika. Domaćin je bio g. Poth, među gostima je i g. Batori, evangelički pastor. Na bogoslužju je bilo i više katoličkih svećenika i časnih sestara. Na hrvatskom jeziku propovijedao je katedralni župnik g. Beretić.

Posebno valja pohvaliti lijepu skupinu katolika iz svih naših župa, koji su svaki dan sudjelovali u molitvenoj osmini. I kolikogod ovi molitveni skupovi bili maleni brojem, veliki su značajem. Vrijedni su pažnje, jer izgrađuju zajedništvo među ljudima različitih jezika i različitih crkvenih zajednica. I prava je šteta, kako je to i u svojoj propovijedi istakao g. Poth, prava je šteta, što se takvim molitvenim skupovima ne daje veći publicitet!

ZAVRŠNA SVEČANA SVETA MISA U KATEDRALI

U ponedjeljak, 25. siječnja, na posljednji dan molitvene osmine okupilo se veliko mnoštvo naroda u subotičkoj katedrali. Svetoj misi je predsjedao biskup domaćin, Mons. Matija Zvekanović, koji je pod misom propovijedao na mađarskom jeziku. U koncelebraciji je bio i gost iz Beograda, nadbiskup i metropolita dr Franc Perko, koji je propovijedao na hrvatskom jeziku. Pored biskupa bilo je i dvadesetak svećenika u koncelebraciji. Dok je reformatski pastor, g. Poth čitao poslanicu, evangelički je, g. Batori čitao zazive molitve vjernih, a zbor

Srpske pravoslavne crkve iz Subotice je sa svojim svećenicima otpjevao nekoliko zaziva molitve vjernih na srpskom jeziku.

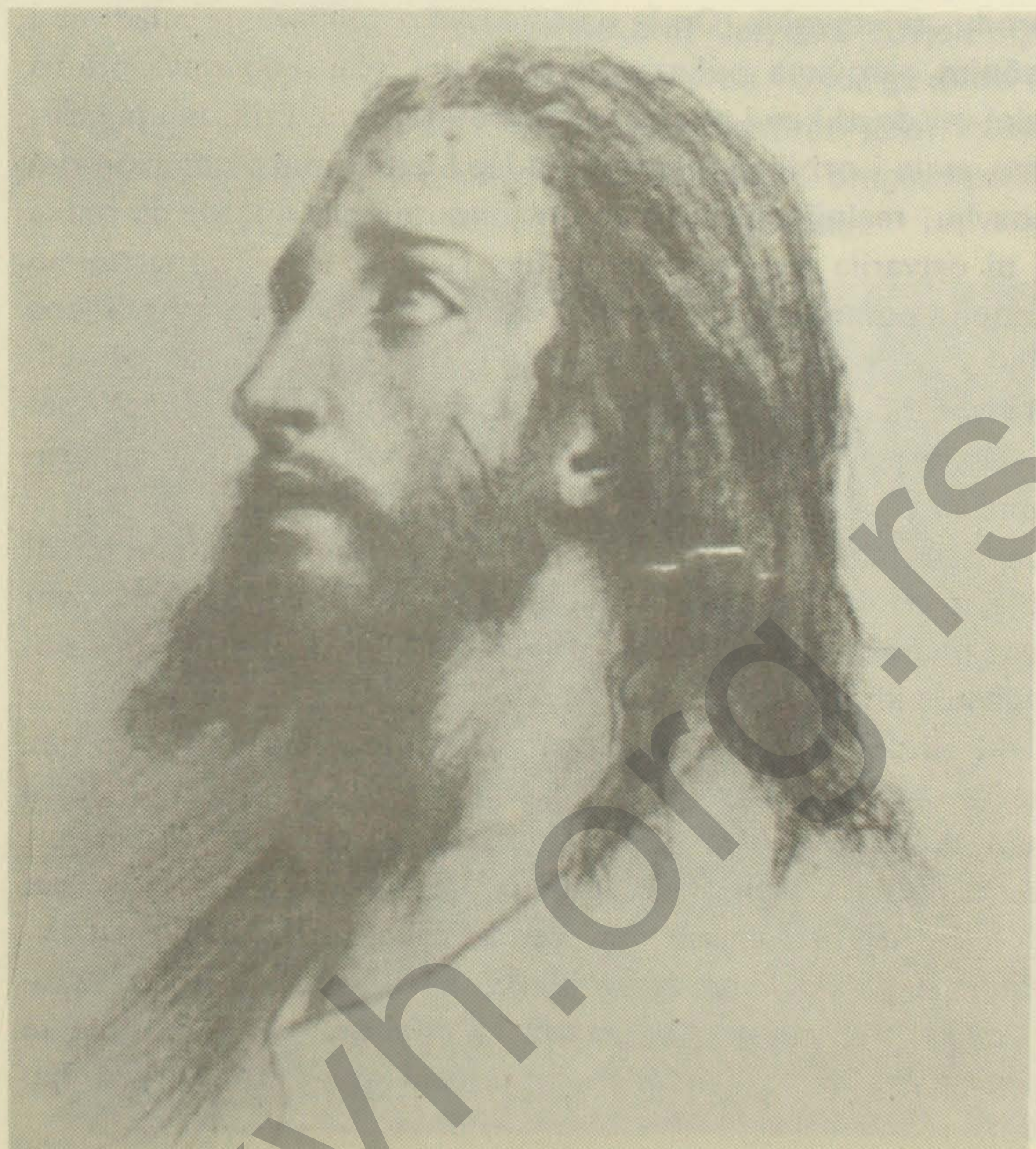
Govoreći o sv. Pavlu, kao graditelju Crkve Božje, beogradski je nadbiskup istaknuo nauk sv. Pavla o jedinstvu, o tome kako naša Crkva kao biskupija treba da preraste u nebeski Jeruzalem. Čestitao je vjernicima i biskupu domaćinu 20. obljetnicu Subotičke biskupije.

LJUBAV BOŽJA ISKLJUČUJE STRAH

I ovogodišnje subotičko ekumensko zborovanje uvjerilo nas je o dobronamjernosti i iskrenosti i kršćanskoj zauzetosti kršćana nekatolika u našem gradu, uostalom "Oni ipak kao i mi hoće prianjati uz Kristovu riječ kao izvor kršćanske jakosti i pokoravati se apostolovoj zapovijedi: 'I što god htjednete reći ili učiniti, neka sve bude u ime Gospodina Isusa! Po njemu zahvaljujte Ocu!'"

Biskup domaćin istaknuo je, kako je sveti Pavao, čije obraćenje slavimo upravo na osmi dan svjetske molitvene osmine, zaštitnik Subotičke biskupije i zaštitnik bačke zemlje od pamtivijeka. I kršćani su ljudi optimizma. Stoga upravo, zajedničke molitve subotičkih kršćana pridonijet će zacijelo da se bolje ostvari riječ svetoga Ivana: LJUBAV BOŽJA ISKLJUČUJE STRAH. To je geslo i nakana molitvene osmine. Neka na mjesto straha i uzajamnog sumnjičenja ne samo među kršćanima, nego i među svim ljudima nikne ljubav, da se sloga učvrsti.

S. B.

ZA ŽIVOT ZA ŽIVOT

AKCIJA: ZA ŽIVOT – AKCIJA: ZA ŽIVOT – AKCIJA

TEČAJ ZA MLADE, ZA BRAČENE PAROVE I ZA MEDICINSKO OSOBLJE

Crkva je za svoje djelovanje nadahnuta odozgor. Zato je poslana biti "svjetlo" i "sol" u svijetu tamo gdje ljudski motivi zataje. Tako nas ove godine posebno nadahnjuje Marija, Majka Isusova i Majka Crkve koja je najljepši "uzorak" čovjeka, a svojim životom uvijek je novo nadahnuće za Crkvu. Sve nas podstiče samo jedna ljubav Očeva i Marijina sina Isusa, koji nas u ovo korizmeno vrijeme, dok Ga promatramo pod križem, poziva na pravu ljubav - što nije uvijek i najlakši put.

Naime, baš iz razloga nesnalaženja i nedovoljne privlačnosti tako važnog obiteljskog života i ove godine smo nastojali pružiti šansu mladima i mladim bračnim parovima za razmišljanje, razgovore i izmjene iskustva s tog područja.

PRIGODNA PREDAVANJA PO ŽUPAMA

Od 14. do 21. veljače o. g. po župama grada i okolice Subotice organizirali smo susrete što ih je vodio Mario Živković, vjernik - svjetovnjak. On je nastojao kroz predavanja mladima i bračnim parovima pokazati logičnost kršćanskog stava prema zreloj mladosti kao i prema zreлом roditeljstvu. Prikazao je kako samo zrela i ozbiljna mladost, vođena ozbiljnom i odgovornom ljubavlju, realnije gleda na spolne odnose, koje odgađa do braka da bi ostvarila uspješniji život. Evo što on kaže: "... nastojimo mladima pomoći da na temelju vlastitog uvjerenje i promišljene odluke, iz brige i ljubavi za vlastitu budućnost i uspješan obiteljski život, odgađaju spolne odnose do braka, a da su u braku opet iz vlastitog uvjerenja i međusobne zrele ljubavi vjerni jedan drugom...".

Iz takvih susreta izbija jasno, da život, pred kojim mladi stoje, traži ozbiljne i zrele ljude, odgojene da svjesno vode svoj život unatoč svim težnjama, osjećajima i nagonima. Njihova sloboda nije imperativ, nego šansa.

Bračnim parovima je potrebno pomoći naći ispravan stav prema djetetu radi koga su oni i pozvani na bračni i obiteljski život. Najprije da dobro vrednuju sebe u odnosu prema Bogu i prema ljudima, zatim i druge ljude, posebno one s kojima žive. Tu treba najviše naglasiti stav prema bračnom drugu i prema djetetu koja su plod njihove zajedničke ljubavi. Iskustvo nam pokazuje veliki broj neuspjelih brakova koji završavaju rastavama sa svim posljedicama i neželjenom, odbačenom i pobačenom djetetom.

"OPASNO MALO BEBA"

O tom sve više alarmiraju i medicinari i ljudi na odgovornim mjestima, jer statistika neumoljivo pokazuje porazne rezultate: "Pad nataliteta u Subotici prati se već od 1983. g." - kaže primarijus doktor Špiro Zrnić... Isti liječnik nastavlja: "Pre četiri godine evidentirano je oko 2. 200 porođaja, lane (1987.) već samo 1939."

Odmah to konkretizira govoreći: "Za tri do četiri godine, na primer, u Čantaviru i Bajmoku, dva najveća naselja pored Subotice, imaćemo prve razrede bez učenika". Zatim to povezuje s pobačajima koji su "u Subotici u stalnom porastu: lane su lekari intervenisali čak 3. 500 puta ili u 220 slučajeva više nego 1986. godine" (v. članak "Opasno malo beba" - R. Ruzman).

Crkva je svjesna da je obitelj "Crkva u malom" i da je njoj povjerena najveća vrijednost - novi čovjek - Zato ona ustrajno bdije nad obitelji, služi obitelji. Novo stanje obitelji izazov je i za nova nastojanja. Tako Crkva organizira u svakoj biskupiji kao i u svakoj župi Vijeće za obitelji. Njihova je svrha pomagati obiteljima. Poput alarma sirene Crkva upozorava, savjetuje, uči članove obitelji da uspiju sretno ostvariti svoj veliki cilj.

Stoga predavač M. Živković kaže: "Glede planiranja obitelji, polazimo sa stanovišta, ... da svako njihovo začeto dijete bude rođeno i prihvaćeno s ljubavlju bez obzira na eventualne poteškoće i napore". Naime, Crkva nije po svaku cijenu za što veći broj djece, nego: "Naglašavamo, da djeci od roditelja u prvom redu, treba zrela ljubav, poštovanje, odgoj za dobrotu, poštenje i marljivost...".

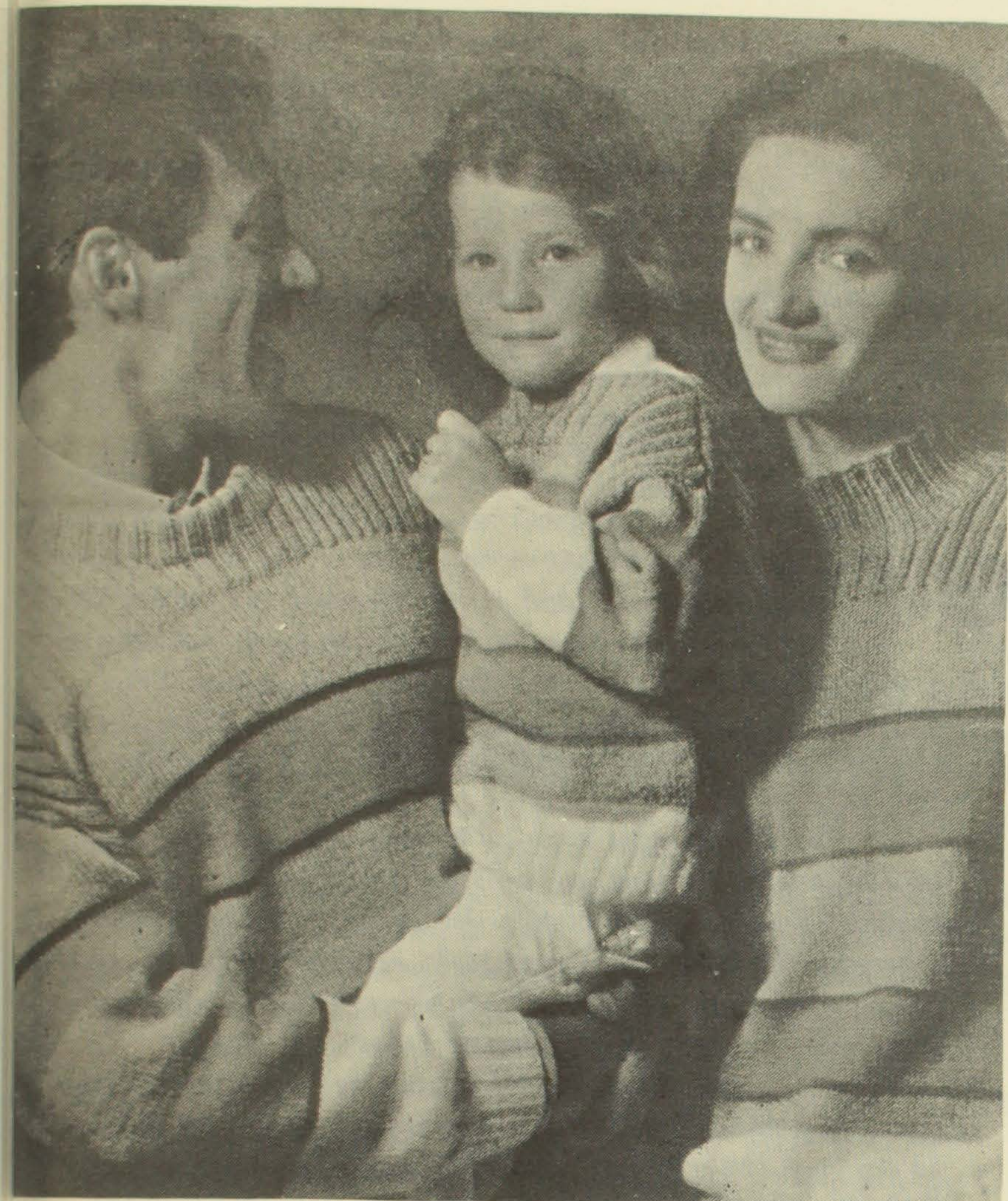
"Pokušavamo ljudima posvijestiti, da je život s djecom, koju se ozbiljno voli, možda teži, ali da je ljepši...

Spominjemo da je bratska i sestrinska ljubav velika vrijednost, i da ju doživljavaju samo oni koji imaju braću i sestre". U tom su prikraćeni jedinci.

"Ističemo da je roditeljstvo jedno od najznačajnijih područja ljudskog stvaralaštva. Svi ljudi se slažu da jedan čovjek ... vrijedi više nego najveća tvornica... Ističemo da su roditelji u pravom smislu riječi stvoritelji svog djeteta i to biološki, psihološki i kao odgojitelji.

Iznosimo slušačima informacije o nerođenom djetetu iz biologije, prenatalne psihologije, emriologije i ginekologije uz upotrebu audiovizuelnih sredstava iz koji je jasno da je čovjek čovjek od začeca".

KAKO PLANIRATI OBITELJ

Kad se radi o konkretnom rješavanju i provođenju u praksu, Crkva opet ostaje uz obitelj, informirajući bračne drugove o štetnosti kontracepcije preko pilule, spirale, kondoma pa i abortusa (koji se, nažalost, smatra samo jednim načinom reguliranja poroda). Potrebno je jasno reći da je i spirala abortivno sredstvo, jer sprečava ugnježđenje embrija (začetog čovjeka) u zid maternice; a i pilula u nekim slučajevima, također je abortivno sredstvo. Upozoravamo ljude na tragične psiho - fizičke posljedice od abortusa, a s moralno - etičkog stanovišta je to ubojstvo čovjeka!

Baš zato, da ljude poštedi od svih tih posljedica, Crkva nudi prirodne zdrave metode od koji je najbolja, najlakša i najpraktičnija Billingsova metoda prirodnog planiranja obitelji. Samo se treba javiti župniku ili na adresu Bačkog klasja i dobiju se sve informacije od tog metodi. Jedna od prednosti ove metode između ostalih jeste i ta što se ovdje ne prepušta sve ženi na teret, nego ovdje susudjeluju oba partnera, a posebno govorimo o čistoj savjesti, sačuvanom zdravlju žene, pa se bračni par mirno može odlučiti i nakon 10 - 15 godina za zdravo dijete, što je često puta slučaj.

/Ako ste zainteresirani za bliže informacije o toj metodi, mi priređujemo tečaj u Subotici na koji se može svatko prijaviti i nabaviti brošuricu! /

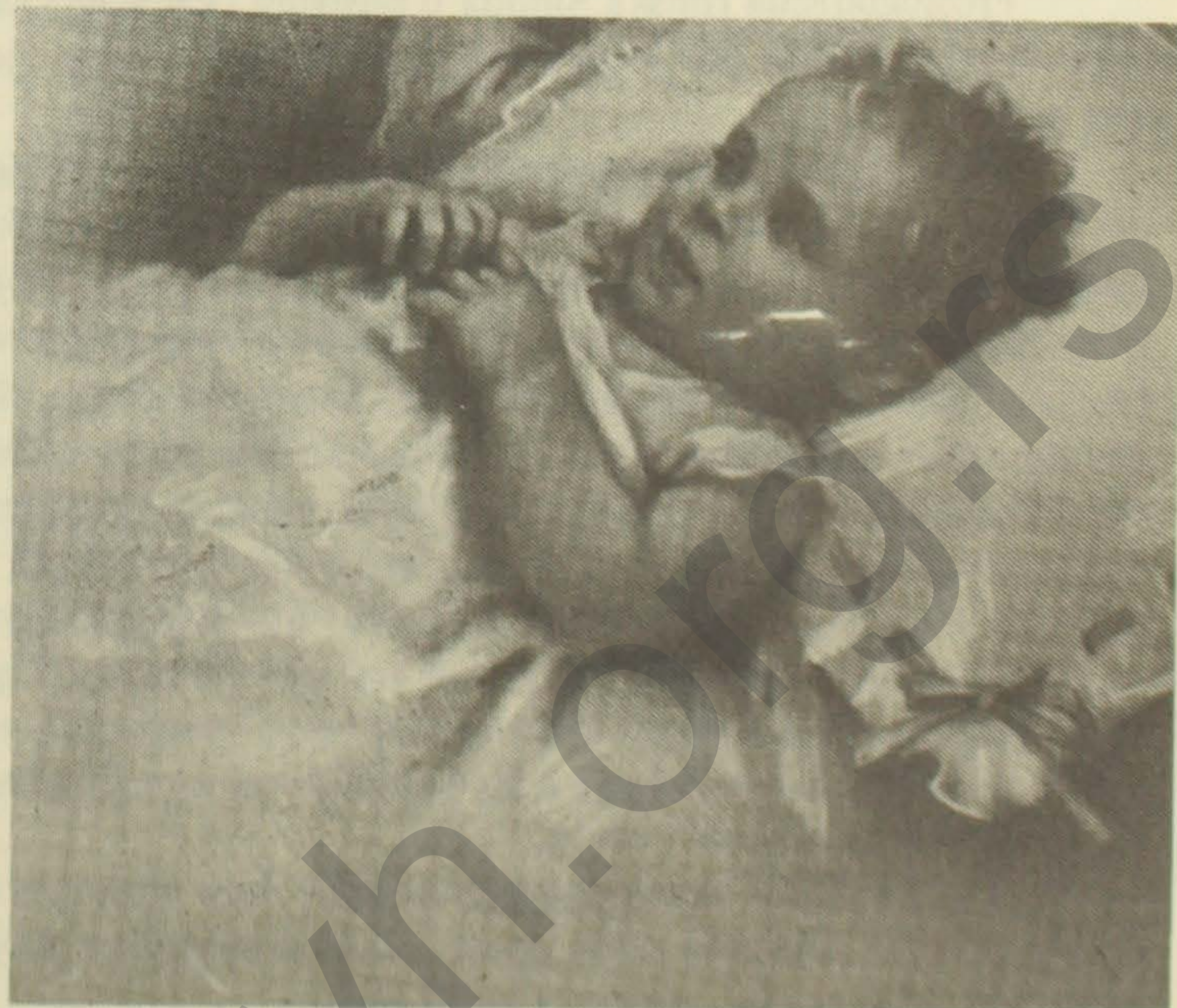
A KAD JE RIJEČ O "SIDI" ...

Ovako informirani ljudi redovito u svojim "pitanjima" zahvaljuju i traže da se ovakvi susreti češće drže, da se drže za mlade koji se nalaze pred životom. Posebno su bili uvijek potaknuti na razmišljanje informacijama o AIDS - u ili SIDI, modernoj kugi, koja tako brzo uzima maha u SAD - u i u Evropi. Naime, g. M. Živković je bio jedan od predavača na 1. jugoslavenskom Simpoziju o SIDI koji je održan u Zagrebu 14. i 15. prosinca 1987. god. On je kao član Vijeća za obitelj pri BKJ rekao da je kršćanski život mladih u predbračnoj čistoći kao i ispravan bračni život u vjernosti svom bračnom drugu najbolji lijek protiv ove opake bolesti. REkao je: "Do sad ste takvim odgojem pomagali svojoj djeci da imaju ljepši mladenački i obiteljski život, a sada živimo u situaciji, da takvim odgojem, ako ga djeca prihvate, možda spašavamo svom sinu ili kćeri goli život".

SEMINAR U SJEMENIŠTU "PAULINUM"

U želji da dobronamjernim ljudima dademo što više informacija koje tangiraju predbračnu, bračnu i obiteljsku problematiku, priredili smo Tečaj za mlade, za bračne parove i za medicinsko osoblje u našem sjemeništu "Paulinum" 21. veljače o.g.

Pored već spominjanog g. Maria Živkovića, koji je govorio o ostvarenju proživotnog mentaliteta, glavni predavač je bio o. Valentin Pozaić, profesor iz Zagreba. On je prije podne u devet sati govorio o Dostojanstvu i pravu nerođenog djeteta u svjetlu Napatka što ga je izdao Zbor za nauk vjere u Rimu, pod naslovom "Donum vitae" - "Dar života". Na prvi pogled naslov izgleda vrlo bezazlen, a ipak je veoma aktualan. Naime, radi se o pitanju kad čovjek postaje čovjekom? Jer, ako čovjek nije od prvog časa začeca čovjek, a što neki tvrde - onda ga može ubiti (abortus), onda se može s njim eksperimentirati kod "in vitro" metode, o čemu je bilo riječi poslije podne u drugom predavanju. Da ne razglabamo opširno, stav Crkve je jasan:

"Ljudski život počima u trenutku začeća!" To potvrđuju mnogi znanstvenici koji ovako razmišljaju: "Prije nego si bio odrastao, bio si mladić, a prije toga dijete, a još prije dojenče. Prije nego što si bio dojenče - tj. prije nego što si se rodio - bio si fetus, a prije toga embrij, u vrijeme implantacije bio si blastocista, a prije toga morula, a prije toga zigota ili oplođeno jajašce".

Lijepo je napomenuo M. Živković da mi vjernici slavimo svetkovinu Bezgrešnog ZAČEĆA bl. Djevice Marije (8. prosinca), a na Blagovijest (25. ožujka) slavimo ZAČEĆE Isusovo u utrobi Bl. Djevice i to zovemo "Radosnom viješću" (Blagovijest)

Tako mi kršćani opet moramo biti "svjetlo svijeta" kako nam je naložio Isus; moramo se truditi osvjetljavati proturječnosti na području ljudskog života. Naime, zaista je teško razumjeti da djetetu koje se rodi posvećujemo punu pažnju (što je normalno), a samo koji mjesec ranije, dok se još nije rodilo, uskraćujemo mu svako pravo, počevši od prava na život, pa ga ubijamo... Još da bude čudnije, to čine oni koji se zaklinju da će "apsolutno štititi ljudski život od samog začeća...".

Eto razloga više da budemo složni ljudi za ljude i da opravdamo svoje dostojanstvo.

M I

v i j e s t i

B A Č

PASTORALNI SUSRETI

20. veljače ove godine po osmi put sastali su se pjevači iz svih župa Bačkog dekanata na svoj redoviti godišnji susret. Ovi susreti su zamišljeni kao godišnji susret, duhovna obnova za pjevače i kao stručno usavršavanje. Zato osim razmatranja, sakramentalne ispovijedi, pokorničkog slavlja i sv. Mise, ovi susreti imaju uvijek po jedno stručno predavanje sa područja crkvene glazbe i liturgijskog pjevanja. Ta predavanja vodi s. Mirjam Pandžić, katedralna orguljašica i zborovođa katedralnog zbora "Alebe Vidaković" iz Subotice. Kod ovih susreta pjevači nauče po koju novu kompoziciju i, što je veoma važno, ujednačuje se pjevanje u svim župama, što je veoma važno prigodom zajedničkih dekanatskih svečanosti.

27. veljače, također po osmi put, susreli su se predstavnici svih Pastoralnih vijeća župa Bačkoga dekanata. I ovi susreti uz duhovnu obnovu članova pastoralnih vijeća i tretiranje zajedničkih vjernih problema sa teritorija dekanata, imaju naglašeni formacijski karakter.

Prošlogodišnja rimska Sinoda o poslanju i zadacima katoličkih svjetovnjaka bila je glavnom temom ovogodišnjeg cijeloga susreta.

Glavno predavanje održao je dekan Lazar Ivan Krmpotić. Poslije pokorničkog slavlja i sv. Mise, te kratke zajedničke zakuske za koju su, ove godine, neke zajednice donijele svoje darove da počaste cijeli zbor, razvila se veoma živa rasprava. Kao plod ovogodišnjeg susreta donesena je odluka da na ove susrete treba pismeno pozvati sve članove ovih vijeća preko mjesnih župnika, kao za redovite sjednice i da se ovi susreti imaju održavati dva puta godišnje i to na posljednju subotu u mjesecu veljači i na treću subotu mjeseca rujna svake godine.

Tematika tih susreta bit će, kako se članovi pastoralnih vijeća trebaju više zauzimati u vjerničkom svjedočenju i apostolatu, u smislu već postojećih odredaba biskupijskog Pravilnika i poslovnika Crkvenih općina.

To je najbolji put da lijepe preporuke Papa, biskupskih sinoda i ostalih crkvenih ustanova ne ostanu samo mrtvo slovo na papiru, nego životna stvarnost naših župa.

L I K

BAJMOČKE JASLICE NAGRAĐENE U VATIKANU

Poznata hrvatska kiparica Alojzija Ulman iz Vinkovaca izložila je prošle godine, na godišnjoj izložbi jaslca u rimskoj bazilici Santa Maria del Popolo jednu karakterističnu figuru iz bajmočkih jaslca, koja predstavlja dječaka koji vodi zagrlijena vuka i janje. Po sudu stručnjaka ta figura je ocijenjena kao najizvornija od svih izloženih uzora jaslca.

Ove jaslce umjetnica je izradila za bajmočku župnu crkvu sv. Petra i Pavla na temelju proročke vizije Izaije proroka (Iz 11, 6 - 8) koji vidi sliku svijeta koja će se toliko izmijeniti Kristovim dolaskom da će vuk s janjetom, tele s lavićem, krava sa medjvedicom boraviti... a djeteta će ih voditi.

Tako se, eto po koji put događa da nas na naše nadprosječne vrijednosti moraju upozoriti ljudi sa strane, a ne riječtvo se događa da nas na to upozore i naši protivnici.

"Upoznaj, kršćanine, svoje dostojanstvo", često je spominjao u svojim propovijedima sv. Leon Veliki, papa. Možda bi i nama trebalo češće puta ponoviti ovo upozorenje.

"ŠOKAČKE JASLICE" U BAČU

Ovogodišnji božićni blagdani u Baču bili su obilježeni posebnom novinom, to jest, sve figure u jaslcamama bile su obučene u šokačku narodnu nošnju počev od Gospe i sv. Josipa, do posljednjeg pastira. Neki pastiri su bili obučeni u slovačku i mađarsku narodnu nošnju. Ta zanimljiva inicijativa s. Pauline Kovač iz zajednice sestara Naše Gospe, dala je posebnu živost ovogodišnjim božićnim blagdanima i veliki interes za jaslce i u krugovima onih koji nisu redoviti posjetioci crkve ili pripadaju krugu nezainteresiranih. Ovaj pokušaj svjedoči o istini da evanđeoske poruke, kada se obuku u narodni jezik, ruho i kulturu, postaju bliže i privlačnije. To je ono što se u teološkom riječniku zove inkulturacija.

KALVARIJA

SUBOTICA

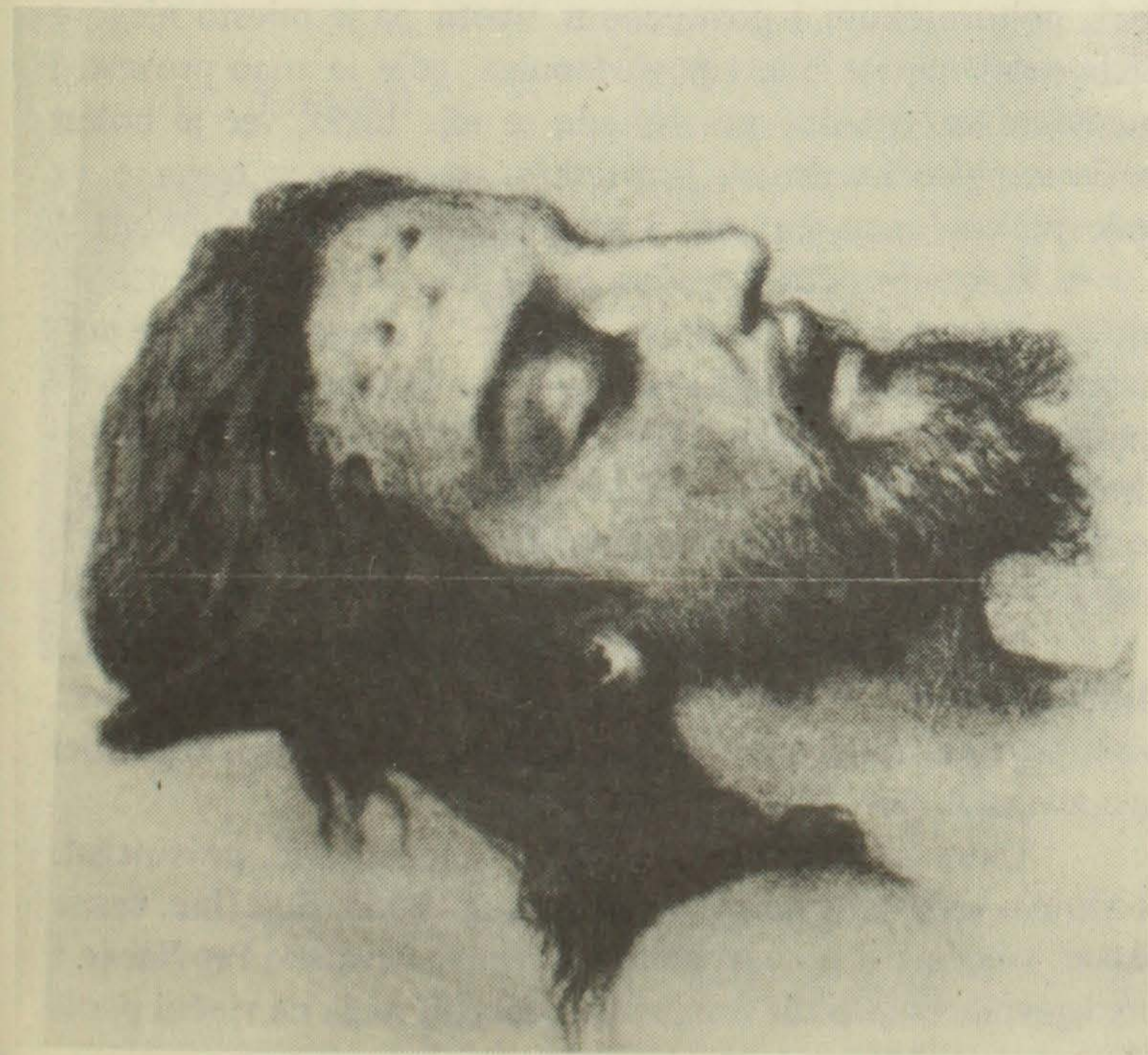
KALVARIJA

U Crkvi je odvijeka jasno da se (poroki) poroci, zla i narodne mane, kao što je kod nas Hrvata psovka, liječe postom, molitvom i pokorom. To je već Gospodin rekao. Zato kod nas postoje mjesta gdje se svakog petnaestog u mjesecu moli, klanja i čini pokora kao zadovoljština za hulu psovke kojom tako strašno vrijeđamo Boga da nosimo rekord u Evropi...

U našem gradu Subotici imamo jednu takvu prigodu u kalvarijskoj kapelici koja je posvećena Žalosnoj Gospi i slavi se 15. rujna. Tada je već po deseti put, u poslijepodnevnom satima (15 - 18) sati održan po jedan sat klanjanja hrvatski i mađarski uz vodstvo svećenika, sv. Misa, a sve na tu nakanu.

Tu pobožnost je vodio g. Ehmann Imre, župnik sv. Križa u Subotici, inače veliki prijatelj Kalvarije. Pozivamo sve vjernike da nam se pridruže u ovoj molitvenoj akciji, jer možda i nema kuće i obitelji koja ne sudjeluje u psovci.

Kalvarija kao mjesto čašćenja Muke i smrti Kristove odvijek je voljena i jako posjećena. Posebno u Velikom tjednu. Tako je to i danas. Tko nije mogao doći na kalvariju taj je išao pod križ koji se uz put nalazio. Kad čovjek trpi, želi da ima nekog uz sebe, da nije sam. Vjernici su od davnine vjerovali da je Krist patnik i naš supatnik i da je s Njim lakše nositi križ svoj, jer je osmišljen vječnošću i uskrsnućem Kristovim i našim.

ODRŽAVANJE KALVARIJE

Skromnim prihodima, što se tamo skupe, nastojimo održavati taj divni prostor i zgrade koje se u kalvariji nalaze. Tako smo obnovili kapelicu izvana (1979.), ogradu oko kalvarije spasilu od hrđanja (1982.), zatim smo nastojali smanjiti vlagu na kapelici i konačno prošle godine (1987.) umaljali smo kapelicu iznutra. Odmah smo postavili nove reljefe – slike u postaje, jer su dotadašnje posve zahrđale. To je bilo djelo prof. Lojzike Ulman iz Vinkovaca. Ovdje donosimo imena darovatelja tih postaja da ostane zapisano za povijest:

I. postaja: Ivan Kokić i Đuro Cvijanov; II. postaja: Mato Kajinić; III. postaja: Rozika Kopunović; IV. postaja: Mijo Kantčić; V. postaja: Ivan Radaković; VI. postaja: Marija Klinek; VII. postaja: Marija Horvatović; VIII. postaja: Jula Mazić; IX. postaja: Kata Tumbas; X. postaja: Ljubo Begić; XI. postaja: Josip Kopilović i Roza Perušić; XII. postaja: Ela Budinčević; XIII. postaja: Matija Kovačević i Lojzika Budinčević; XIV. postaja: Stipan Francišković, Anica Boldog i NN.

To je lijepo služilo od 1973. god. do prošle 1987. god. kada su neodgovorni ljudi prešli preko lijepe ograde i izlupali nam šest komada tih reljefa, te se penjali na krov postaja i čupali križeve.

BUDUĆNOST KALVARIJE – MOLBA ZA POMOĆ

Prisiljeni smo tražiti nova rješenja. Uz blagoslov gospodina Matije Zvekanovića, našeg biskupa, odlučili smo se za live postaje od mesinga, koje će biti čvršće i valjda trajnije. To je za kalvariju preteški izdatak.

Zato: APELIRAMO NA DOBROTU NAŠIH VJERNIKA DA MISLE NA TO KAD BUDU DOLAZILI NA KALVARIJU OVOG USKRSA. MOŽDA ĆE SE NETKO ODLUČITI DA I VEĆIM DAROM POMOGNE. Hvala unaprijed!

KALVARIJA MJESTO MOLITVENIH SUSRETA

Inače, želja nam je da kalvarija bude još više mjesto molitve i pobožnosti. Zato smo počeli da u korizmenom vremenu dolaze pojedini staleži iz grada i okolice. Tako na treću nedjelju korizme u 16 sati dolaze mladi, u četvrtu nedjelju u 16 sati dolaze djeca Mađari, a u petu nedjelju u 16 sati djeca Hrvati; na Cvjetnicu u 15 sati Križni put mađarski s propovijedi, a u 16 sati hrvatski s propovijedi. Na Veliki petak u 9, 30 sati mađarski, a u 10, 30 sati hrvatski Križni put i propovijed. Ako vremenske prilike budu nepovoljne za obavljanje ovih pobožnosti vani, one će se obaviti u crkvi Isusova Uskrsnuća u isto vrijeme.

Neka nam Žalosna Gospa isprosi milost da naučimo živjeti i umirati noseći svoje križeve hrabro, ali s nadom u uskrsnuće!

JOSIPU STANTIĆU
(1932. – 1988.)

*“Cvijet treba sunce, da cvijet postane.
Čovjek treba ljubavi, čovjekom da postane”.*

U predvečerje Bogojavljenja subotički biskup Msgr. Matija Zvekanović je iz Pejićeve kapele na Bajskom groblju u Subotici sahranio uzornog oca obitelji i vjernika župe svete Terezije u Subotici, Josipa Stantića.

Pokojni Josip Stantić rodio se 5. ožujka 1932. god. kao peto od desetero djece u svojih roditelja Petra i Dominike Jozić. Josip će 27. prosinca 1957. godine u župi Tavankut sklopiti sakrament ženidbe sa svojom vrlo mlom suprugom Anastazijom Skenderović. Odrastao je u vjerničkoj kući. Odgojili su ga roditelji, koji su Crkvi darovali svećenika Belu i kćer Mariju, koja Bogu služi kao sestra dominikanka. Od jeseni 1959. godine, tada mladi bračni par, dolazi u župu svete Terezije. Puno su i teško radili Joso i Anastazija. U Boga su imali beskrajno pouzdanje. S velikom su ljubavi prihvatili i zajedno odgajali svoje četvoro djece: Petra, Margu, Rozu i Marinu. Pokojnikova je žena teško oboljela. Pretrpjela je operaciju srca. Kad je joj je malo lakše bilo, na Josina ramena se spustio teški križ. Došla je neizlječiva bolest. Počima nagli i strmi uspon na Kalvariju. Bolnica u Subotici, Beogradu, Zagrebu. Kroz sve vrijeme svoje bolesti hranio se Kruhom života. Stalno je bio okružen zadivljujućom ljubavlju, pažnjom i odanošću svoje supruge, svoje djece, unučadi. 3. siječnja 1988. godine nastupio je bolni trenutak rastanka. Gospodin ga je pozvao k sebi.

Smrću Josipa Stantića izgubila je njegova obitelj najvjernijeg supruga, dobrog oca i dragog djeda. Katedralna župa svete Terezije gubi svoga staratelja, dugogodišnjeg člana pastoralnog vijeća. Svećenici župe i biskupije dobrog i uvijek spremnog pomoćnika. Zato nije čudo, da se na bać Josin sprovod nije okupila samo njegova velika radbina, nego i veliko mnoštvo vjernika i građana, koje je za života svojom ljubavlju i dobrotom zadužio. Na srpovodu je bilo i petnaestak svećenika i više časnih sestara.

Poslije sprovoda gospodin biskup je koncelebrirao svetu misu u obližnjoj župnoj crkvi Isusova uskrsnuća, gdje pokojnikov brat djeluje kao župnik.

Pokojnikovoj udovici i djeci, braći i sestrama izrazio je sućut gospodin Biskup, kao i pokojnikov župnik, koji je pred Pejićevom kapelom održao i prigodnu homiliju. Između ostaloga naglasio je i sljedeće:

“Kroz dugi niz godina se ništa u katedrali nije poduzimalo bez bać Jose. Uvijek je imao vremena, jer je ljubio Crkvu. Ništa se nije poduzimalo ni u župnom domu, ni u biskupiji, a da bać Joso nije stigao i savjetom, i molitvom, i ponajviše radom! Kako je samo ponosno predvodio bandaša i bandašicu o dužijanci u katedralu! Župa je svete Terezije teško bila pogođena, kad je Pokojnik pritješnjen neugodnim okolnostima, koje su bile jače od njega, morao dati neopozivu ostavku na službu staratelja katedralne župne crkve! Neka mu Gospodin bude velika nagrada za njegovu ljubav i privrženost župi svete Terezije”.

Pokojnikova rodbina je svoju vjeru u uskrsnuće pokazala i tako, što su mnogi umjesto cvijeća na grob, darovali novac, da se za njega služe svete mise.

Za svoju djecu Josip Stantić je bio kao sunce za cvijet. Svojoj djeci darovao je ljubav, da postanu ljudima. Ocu je prešao okrijepljen sakramentima, da tako ispovjedi vjeru u Oca, a djeci da ostavi vjeru, ljubav i nadu u ponovni susret. Neka mu je laka zemlja i vječni pokoj!

Ovim putem i uredništvo Bačkoga klasja izražava iskrenu sućut članovima obitelji pokojnog Josipa Stantića.

Stjepan Beretić

IN MEMORIAM

O. VENDELIN VUJKOVIĆ
franjevac

U Slavonskom Brodu u franjevačkom samostanu 11. siječnja 1988. god. preminuo je o. Vendelin Vujković, franjevac Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda.

Rodio se u siromašnoj obitelji bunjevačkih Hrvata u Subotici, 1917. godine.

U Franjevački red stupio je 1934. godine, a za svećenika je zaređen 1941. god. u Zagrebu. Godine svog svećeničkog i redovničkog života proveo je u službi Bogu, Crkvi i svom narodu revno, odano i uzorno.

Bio je poglavar samostanskih zajednica u Slavenskoj Požegi, Slavonskom Brodu, Bjelovaru, Baču i Subotici.

U pastoralnom radu bio je vrlo savjestan, a kao poglavar marljiv u obnavljanju samostanskih kuća. Posljednjih deset godina, a to je vrijeme njegova bolovanja, posvetio se molitvi, pokorničkom i povučenom životu pa je mjesto njegove djelatnosti najviše bila ispovjedaonica, gdje je znao provesti i po nekoliko sati dnevno. Nikada se nije tužio, već je bolest nosio strpljivo i vedro. U tim teškim trenucima za njega se, uz redovničku braću, brinula i njegova sestra Roza Kujundžić.

Kao subotički gvardijan podupirao je i pomagao osnivanje mađarske izdavačke kuće “Agape” i druge književne pothvate. (Tako je finansijski pomagao da se mogu objaviti dvije knjige dr Ante Sekulića: “Drevni Bač”, Split, 1978. Knjižnica zbornika “Kačić”, svezak 1., te “Tragom franjevačkog ljetopisa u Subotici”, Split, 1978. Knjižnica zbornika “Kačić”, svezak 3.)

Od o. Vendelina na gradskom groblju u Slavonskom Brodu oprostio se brodski gvardijan, zatim o. Stanko Banić, bivši provincijal i njegov školski kolega, a na sv. Misi zadušnici propovijedao je o. Bonaventura Duda.

Ukop je predvodio o. Rajko Gelemanović, provincijal. Rodbina, velik broj vjernika Slavenskog Broda, Bušetine, časne sestre, svećenici i mnoga subraća njegove hrvatske Provincije i predstavnik bosanskih franjevaca otpratili su ga na vječni počinak.

D. Š.

ŽELIM ŽIVJETI!

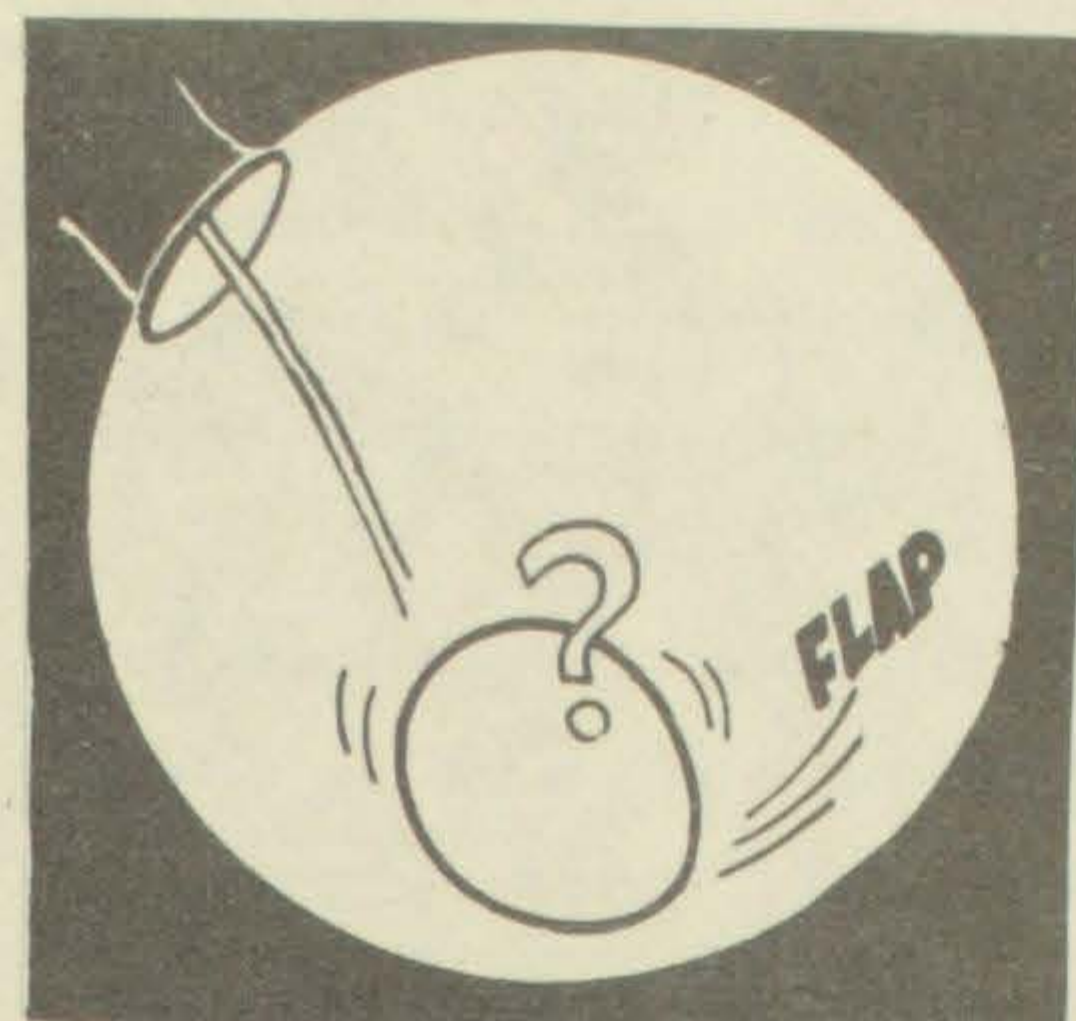
(Prema talijanskom izvorniku priredio A. A.)

Durđica

I. TJEDAN

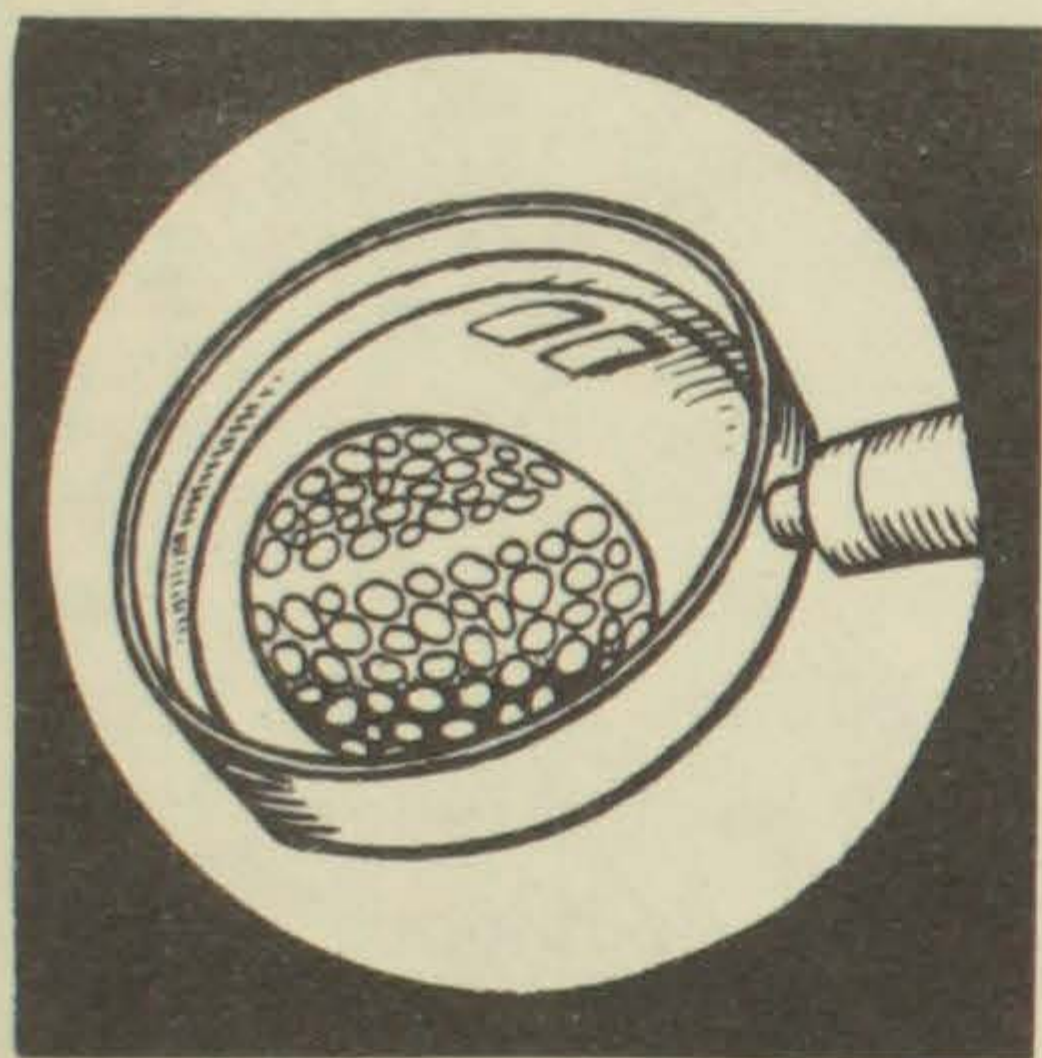
*Ja sam ĐURĐICA,
Ispričat ću Vam
kako sam izgledala i kako
sam se osjećala
prvih 90 dana svog života
u majčinoj utrobi,
sve dok...*

Jajašce veličine 1/10 milimetara, umnaža se vrtoglavo brzinom... Poslije, ovulacije, oplođeno jajašce spušta se u maternicu i ondje se ugnježđuje.

To sam već ja – Đurđica. Ja, sa svojim jedinstvenim i neponovljivim identitetom koji se prepoznaje po 46 kromosoma... Novi je to ljudski život u razvoju...

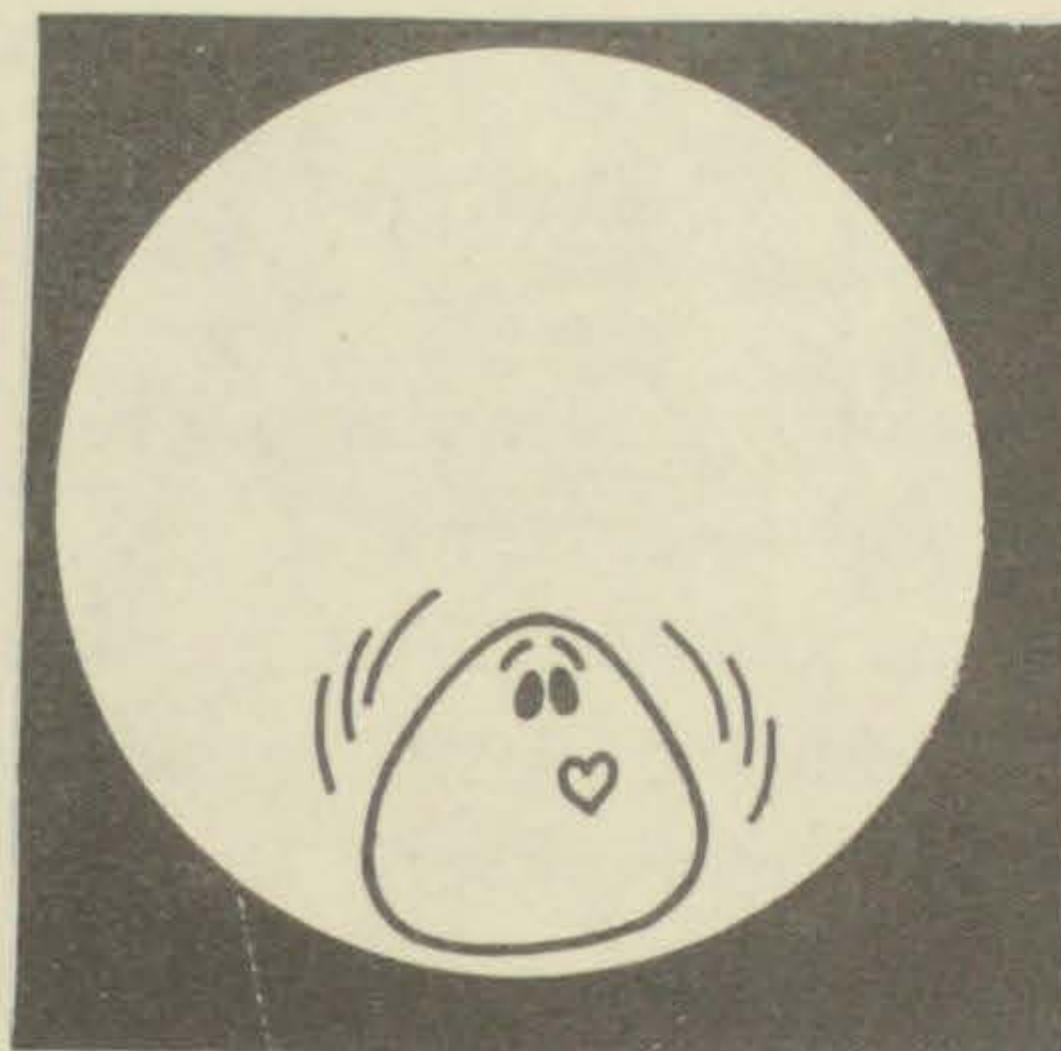
II. TJEDAN

Ja, Đurđica, u drugom tjednu svog života sačinjena sam od preko 8000 stanica iz kojih se razvija pupčana vrpca i placenta, koji me povezuju i odjeljuju od mame. Ona mi daje toplinu i hranu, ali moja krv je različita od njene...

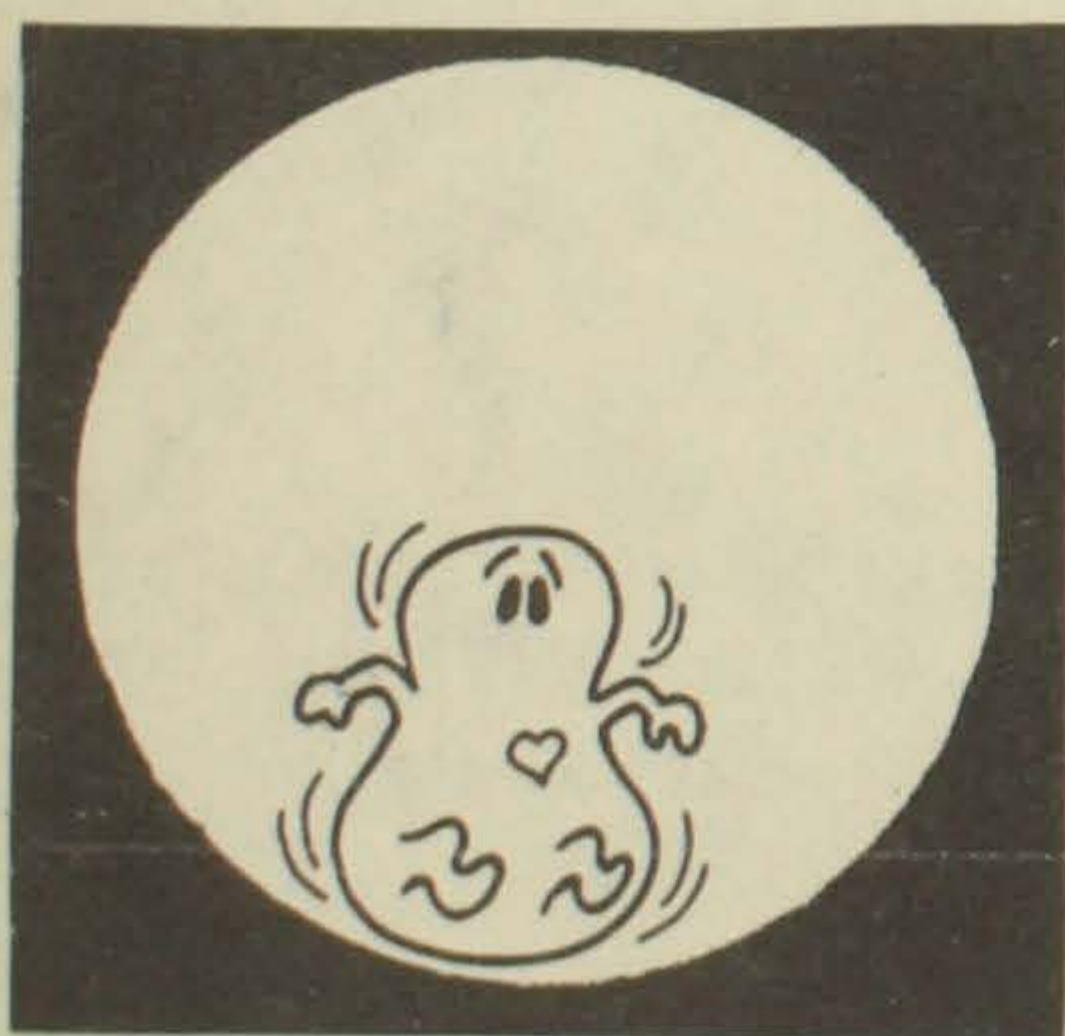
Ona još ne zna da ja živim u njenoj utrobi!

III. TJEDAN

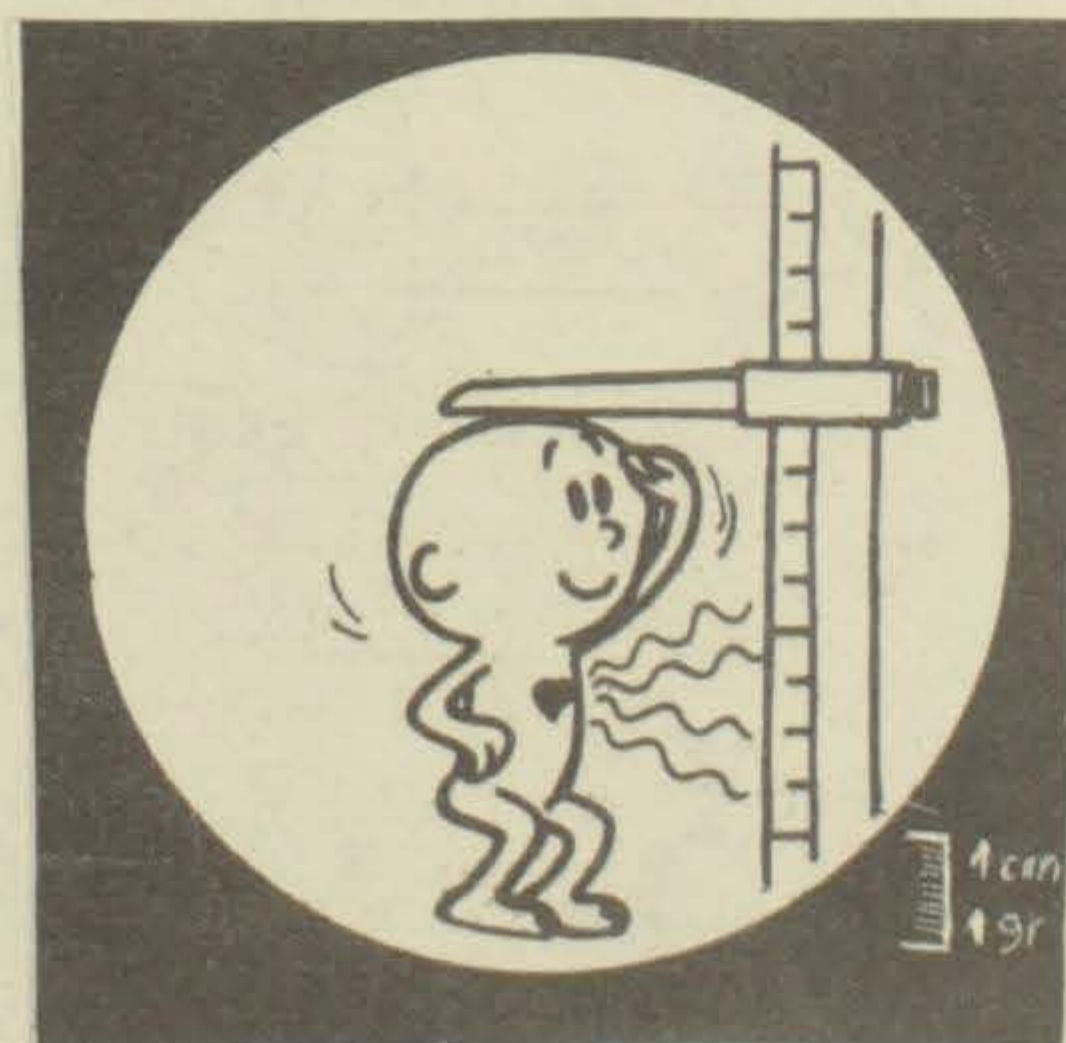
Ovog tjedna mi se počinju formirati kičma i glava, pluća, stomak, crijeva i bubrezi. I što je najvažnije - formira mi se SRCE. Sredinom trećeg tjedna mog života, točnije 18. dana - moje srce već počinje kucati i to kucanje može zaustaviti samo smrt.

IV. TJEDAN

Ja, Đurđica, ovog tjedna navršavam mjesec dana života. Dugačka sam pola centimetra i teška pola grama. Ali otkucaji moga srca su usklađeni s ritmom otkucaja srca moje mame. Naziru se moje noge i ruke kao male peraje. Moja mama, tek sada, budući da joj je izostala menstruacija, pomišlja na moje postojanje.

V. TJEDAN

Zamislite! Za tjedan dana sam se udvostručila. Sad sam visoka 1 cm i teška 1 g. Imam glavu, grudni koš, trbuh... oči sa očnim kapcima. Niču i moje uši i nos. Sad već možete registrirati moj ELEKTROKARDIOGRAM! Pokušajte...

(Nastavit će se)

zkvh.org

TAVANKUT

DEVETNICA GOSPI LURDSKOJ

Kuća naših časnih sestara posvećena je Gospi Lurdskoj, pa smo i ove godine njoj u čast održali devetnicu. Pogodno vrijeme i svijest da smo u Marijinoj godini, učinili su da je devetnica bila posjećenija nego zadnjih godina.

Svako večer pred Marijinim likom okupljali su se djeca, mladi, stariji. Glavna nakana je bila: molitva za crkveno učiteljstvo, papu, biskupe, redovnike, svećenike. Pjesmom, molenjem krunice i razmatranjima o "Majčnim domovima" slavili smo Mariju, a za nas prosili pomoć i blagoslov.

Završetak je bio veoma svečan: pokorničko slavlje, sveta Misa i prigodna akademija. Akademiju je s našim vjeroučenicima pripremila s. Beata. U čast Gospi izvedeno je nekoliko recitacija i pjesama, a za publiku su izvedeni šaljivi igrokazi "Omutavili" i "Dvi gluve babe". Svi glumci su bili "super" i sve do suza nasmijali.

Na ispomoći nam je bio vlč. Josip Miloš, koji i u drugim potrebama rado dolazi u Tavankut, pa mu se ovim putem iskreno zahvaljujemo.

PREDAVANJE ZA MLADE BRAČNE PAROVE

U ponedjeljak, 15. veljače u našoj župi, Dr Mario Živković, održao je predavanje mladim bračnim parovima.

Naš g. Župnik nije žalio truda, pa je obišao četrdesetak salaša i kuća i osobno pozvao mlade bračne parove na ovo predavanje. Došla su 22 bračna para, koji imaju crkveno sreden brak i većina već imaju djecu. Tema predavanja je bila: Kako ostvariti sretan brak?! Naš predavač Mario je znalački i oduševljeno govorio o brojnoj obitelji koja je redovito uvjet za sreću u braku. Slušatelji su bili veoma pažljivi i zainteresirani. Vidjelo se to i po veoma aktivnoj diskusiji. Molili su predavača da dođe i češće.

Prije samog predavanja naši vjeroučenici su pred mladim bračnim parovima ponovili šaljive igrokaze, pa su bili nagrađeni srdačnim pljeskom. A na kraju je vlč. g. Bela Stantić prikazao veoma koristan film.

Tavankučanin

BAČ

DUHOVNA OBNOVA UČENIKA

Preko stotinu vjeroučenika viših razreda osnovne škole Bačkog dekanata u Subotičkoj biskupiji sudjelovalo je u nedjelju, 30. siječnja na jednodnevnim duhovnim vježbama u Baču. Osim iz Bača sudjelovali su i vjeroučenici iz župa: Bačka Palanka, Bođani, Plavna, Selenča i Vajska. Obnovu su predvodili domaći župnik Slavko Večerin i Andrija Đaković, župnik iz Vajske. Koncelebrirano euharistijsko slavlje predvodio je bački dekan Lazar Ivan Krmpotić.

TORBANDUS

Neki bunjevački bačo imao sina u gradu na velikim školama. Često mu slao novaca, jer ih je sin tražio da mu tribaju za polaganje ispita. Međutim, sin je novac najviše trošio u veselom društvu.

Na lito, dođe sin na ferije i izađe bači na salaš. Da malo ispita sinovljevo znanje, otac počme ispitivati o školi i šta uče.

— Jel učite i latinski? - upita bačo.

— Pa da, učimo i latinski! - odgovara sin nesigurno.

— A kako se na latinskom kaže, na primjer torba?

— Torba se kaže "torbandus", ko iz puške će sin.

— A kako bi se kazo "štap", pita dalje bačo.

— E, to se kaže "štapandus".

Sad bačo već malo sumnjivo pogleda sina, pa će pitati dalje.

— A kako će se kazati "put"?

Naš "student" još više zbunjen, ne znajući šta će se izleći iz ovog ispita, kaže:

— Pa valjda "putandus".

Onda bačo već fajn srdito:

— A kako bi ti onda kazo "kruv"?

— E, to bi tribalo da se zove "kruvandus".

Tada bačo podigne glas, podvikne, pokazujući rukom na put:

— E sine, sad ja vidim kud su očli moji novci! Da ti sad i ja kažem latinski: lipo ti "torbandus" na "leđandus", "štapandus" u "rukandus", "nogandus" pa na "putandus" i traži tebi drugog gazdu 'di ćeš isti "kruvandus".

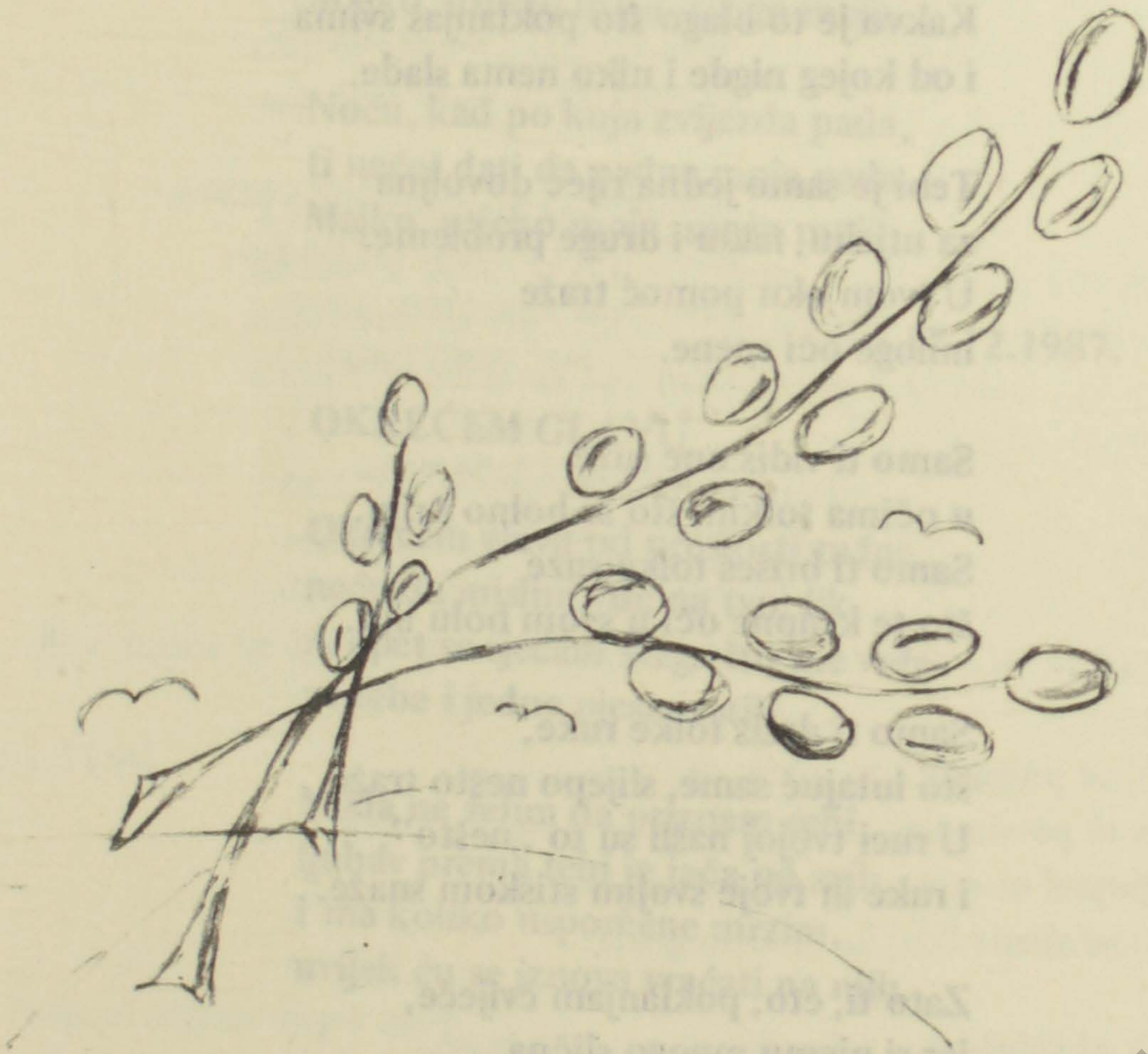
Po kazivanju Ivana Prčića — Gospodara zabilježio Antun Gabrić

"BAČKO KLASJE" — izdaje Bački dekanatski ured. Bačka Palanka. GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK mr LAZAR IVAN KRMPOTIĆ, 21400 Bačka Palanka, Trg bratstva jedinstva 28. Telefon: (021) 740 — 468. Uređuje UREDNIČKO VIJEĆE. Suradnju i dopise šaljite na adresu odgovornog urednika. ADMINISTRACIJA LISTA: Župni ured Isusova Uskrsnuća, 24000 Subotica, Gajeva 2. Telefon: (024) 21 — 496. Narudžbe i uplate slati administraciji. List izlazi četiri puta godišnje. Oslobođeno od poreza na promet na osnovu mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, nauku i kulturu Novi Sad, br. 413—523/78 od 27. X 1978. Tisak: "GLOBUS" centar za umnožavanje i prepisivanje, 24000 Subotica, Ivana Milutinovića 118. /Blaško Gabrić, telefon: 39 — 200/

DOMINIK A KREČAK

KUTAK U SRCU

KNJIŽEVNI PRILOG "BAČKOG KLASJA"

Br. 45 – 46.

SUBOTICA, 3. IV. 1988.

CVIJEĆE ZA MOJU MAMU

Koliko još koraka do tebe ima,
koliko radosti tuge i sreće.
Šta da ti dam kada te vidim;
da li će ti biti dovoljno cvijeće?

Već unaprijed vidim u osmjehu tvome
onu istu radost, onu istu sreću.
Unaprijed već znadem: ne treba ti ništa,
radovat ćeš se i običnom cvijeću.

Šta je to malo, nevidljivo, tiho,
što prosipaš na svakog ko se blizu nađe.
Kakvo je to blago što poklanjaš svima
i od kojeg nigde i niko nema slade.

Tebi je samo jedna riječ dovoljna
za utjehu, nadu i druge probleme.
U tvom oku pomoć traže
mnoge oči snene.

Samo ti vidiš one suze
u očima tolkim što se bolno kriju.
Samo ti brišeš tolke suze
što te krupne oči u svom bolu liju.

Samo ti držiš tolke ruke,
što lutajuć same, slijepo nešto traže.
U ruci tvojoj našli su to „nešto”,
i ruke ih tvoje svojim stiskom snaže.

Zato ti, eto, poklanjam cvijeće,
jer si njemu mnogo slična.
Utjeha si svakom biću,
i uvijek si nesebična.

22.08.1985.

MAJKO, UTJEHO MOJA, SNAGO MOJA

Svaka će riječ mi biti mala
da iskažem ljubav koju si mi dala.
Majko, utjeho moja, snago moja.

Uvijek kad teško meni bude,
tvoje mi oči nadu nude.
Majko, utjeho moja, snago moja.

Jučer, dok bijah zbog budućnosti tužna,
danas, sutra, za sve ću ti biti dužna.
Majko, utjeho moja, snago moja.

Noću, kad po koja zvijezda pada,
ti nećeš dati da padne moja nada.
Majko, utjeho moja, snago moja.

17.12.1987.

OKREĆEM GLAVU

Okrećem glavu od prošlosti tužne,
neću da mislim više na tvoj lik.
A opet se sjećam svega što me veže
za tebe i jedne pjesme stih.

Mada ne želim da priznam sebi,
ljubav prema tebi je jača od svih.
I ma koliko uspomene mrzim,
uvijek ću se iznova vraćati na njih.

I zato mrzim i prošlost i sebe
što uvijek mislit o tebi znam.

Al' srce svoje obratit ne mogu,
pa makar te bude voljelo do dna.

1.12.1987.

MAJČINO SRCE

Veliko kao beskrajno nebo,
toplo kao blistavo sunce.
Nježno kao ljetni povjetarac,
to je majčino srce.

Osmjeh, kad se s tugom boriš,
savjet, kad te ljubav mori.
Melem, kad te duša boli,
izvor, kad ti srce gori.

Uho, što te pomno sluša,
snaga, kad te život kuša.
Ljubav, kad god ju poželiš,
radost, da se razveseliš.

Nježnost, kad za njome čezneš,
suza, kada plakat' ne smiješ.
Med, kad ti je život gorak,
put, za tvoj svaki korak.

Kada sve ti lađe tonu,
kada miru bježiš svomu.
Kad te bilo šta zaboli,

MOJA MATI

tu je majčino srce – koje te uvijek voli.

Kad pomislim da ništa više nema smisla,
kad prestanem da živim za trenutak – ili dva,
pojavi se ona, nježna kao uvijek,
nasmijana lica, ko iz nekog sna.

10.12.1985.

Kad izgubim strpljenje zbog neke sitnice,
i padam u očaj – kao što već znam,
pojavi se ona, nježna kao uvijek,
nasmijana lica, ko iz nekog sna.

Dođe da me tješi i briše suze te.
Mati, mati! Uvijek samo moja mati!

MEDITACIJA O MAJCI

Kad misli počnu lutati svijetom,
u mašti tražiti princa iz bajke;
vratim se opet djetinjstvu ranom,
u toplo krilo moje majke.

Svako mi lice u mom životu
mijenja budućnost i njene pute,
i opet sebe hvatam kako bježim
i čvrsto držim majčine skute.

I ma koliko svađa i veselja
činilo bude život mi s njome,
ona će uvijek ostati majka,
najdraže biće u srcu mome.

Znam, koliko puta plačem bez veze,
padam u očaj i transove razne,
žalim što me rodi na ovome svijetu;
a opet su mi misli bez lika njenog prazne.

I zato, i kad vrijeme svoje odnese
i ostavi za sobom pustoš i tamu;
jedino što neće moći da uništi
je ljubav što osjećam za moju mamu!

20.10.1987.

*Tuga je ova za mene tama,
tuga što me boli, ubija i slama.*

*I ne znam šta ću ovde tako sama
u tišini koja pobeže od dana.*

4.12.1987.

*Tiho, srce sada plači,
nek te samo duša čuje.
Zna on dobro da već dugo
srce samo njega snuje.*

17.06.1987.

SVETA MARIJO

Sveta Marijo, Majko Božja
Vijerna je Tebi duša moja.
Evo me, padam pred Tobom sada,
Tvoja je milost sva moja nada.
Anđeo čuvar koga si dala

Meni, da čuva me od sviju zala.
Adventskom pjesmom hvalu ću dati
Rajskome cvijetu što ga zovem „Mati“.
Ime je Tvoje svakome drago
Jer ono je uvijek za svakoga blago.
O, zar su Tebi nanijeli boli,

Majci Svevišnjeg, što ipak sve voli.
Ako Ti ipak i ja bol nanesem
Jarkom ćeš ljubavlju mi reći da to ne smijem.
Koliko ću puta još prezrijeti sebe,
O, Majko Božja, što uvrijedih Tebe?!

Blažena Ti si među svim ženama!
Okriľje čvrsto budi vječno nama.
Živjeti želim po uzoru Tvome,
Ja, bijedni korov prema vrtu Tvome!
Ali ću ipak milosti Tvoje

Moliti od Tebe za grijehe svoje.
Ovdje, u meni, mjesta će biti,
Ljubav ću Tvoju u srce skriti.
I osmijeh će biti nagrada što blista

Za svaku dušu koja je čista.
Al' za to treba ustrajan biti,

Našu svu braću još više ljubiti.
A ja ću opet pjevati za Te:
Sveta Marijo, pozdravljam Te!

MOLITVA

Kad zazovem iza glasa,
ime Tvoje, ime spasa;
kad jecaji moji tihi
do ušiju tvojih stignu:

Pomozi mi Bože, Oče;
smiluj mi se i oprosti.
Sve što imam to su grijesi,
a Tvoje su čak i kosti!

Pogledaj me blago, Bože,
Tvoja milost šta sve može?!
Divim Ti se, Tvojoj moći,
Tvome sjaju svake noći.

A kad jutrom zora svane
i zrak sunca prvi grane;
moliću se Tebi, Oče,
za sve grijehe i slaboće.

Očistiću srce svoje,
pripremiti dušu čistu;
stan da bude Tvome sinu,
jedinorođencu Kristu!

13.06.1987.

MARIJO, KRALJICE

O Marijo, Zvijezdo mora!
Tako ću te uvijek zvati,
jer ljepšeg imena ja ne znam
kojim bih te mogla zvati.

Rajska Djevo, Kraljice Hrvata!
To si bila i ostaćeš vazda.
Samo ti si dostojna tog pjeva,
jer jedina ti si Rajska Djeva.

Djevice nevina, Majčice draga!
Samo ćeš ti mi uvijek biti blaga.
I kad me svi napustili budu,
ti ćeš otjerati s moga lica tugu.

Ljiljane bijeli nebeskog kraja,
ti najljepši cvijete vječnoga raja.
Urese divni rajskoga vrta,
samo su tebi dostupna sva srca.

Marijo, Svibnja Kraljice,
Marijo, Kraljice Krunice,
Rajska Djevo, Kraljice Hrvata,
u mom srcu kraljevat ćeš vazda.

10.12.1987.

JEKA PJESME

Da, osjećam se čudno
i sve bih htjela reći samo u stiha dva.
Pjesma se čuje iz moga srca:
ne, to nisam više ja.

Još samo časak bit ću sa sobom
bliska kao što samo ja to znam.
A onda više nikada neću
svom srcu čak ni suzu da dam.

želim da napišem misli svoje,
želim da kažem riječ ili dvije,
a sve se u meni u istome trenu
pretvori u pjesmu – same stihove.

Već davno sam bila u ovakvoj samoći,
slušala srce kako mi tepa,
tješi mi dušu uzdahom svojim,
kao da prizivlje sunce sa neba.

Ne mogu suspregnut buru osjećanja
što vladaju sa mnom poput obećanja.
Iz mene izlazi pjesma duše,
iz mene izlazi plač srca,
dok u meni nemiri novu ljubav ruše,
jecaj mi tihi u grlu grca.

19.12.1987.

ŠTA JE TO CILJ ŽIVOTA?

Šta je to cilj života?
Da l' je to zdravlje, sreća, radost,
il' možda vječna mladost?
Šta je to cilj života?

Možda je život sjaja pun,
lijepo odijelo, ni jedan trun.
Uvijek na glasu, ljepota u stasu?
Šta je to cilj života?

Džepovi puni novca do vrha,
nikad u grad praznog trbuha;
od glave do pete najnovija moda,
vino u čaši i soda-voda?

Šta je to cilj života?
Prvom je ovo, drugom je ono,
trećem da ne bude nikad star,
al' nikome nije prava stvar!

O, KAD BI BILA...

O, kad bih bila sunce što sija,
što radost daje svakome danu,
ja bih na svakom tužnom licu
osušila suzu bistru i slanu.

O, kad bih bila mjesec što blista
u te romantične zvjezdane noći,
ja bih sve tajne što srca kriju
stavila samo u njihove oči.

O, kad bih bila zvjezdano nebo
sa tolko zvijezda u krilu svom,
ni jednoj ne bi dala da padne
i uništi nečijoj sreći dom.

O, kad bih bila proljetni cvijetak
sa poljane divne, zelene i čiste,
ja bih za svakog posebno cvala
a boje mi nikad ne bi bile iste.

O, kad bih bila dobra vila
što vlada svojom čarobnom moći,
ja bih tad vladala čitavim svijetom
da tuga na njega ne bi mogla doći.

ZADNJI SUNČEVI ZRACI

5.01.1988.

Zadnji zraci sunca sad odlaze,
ko' u jesen kad odlazi cvijet.
Zadnji zraci sunca sad odlaze
i idu u neki drugi svijet.

Zadnji zraci sunca na moru se klate,
na talasu tihom koji nosi bol.
Zadnji zraci sunca moju pjesmu prate,
i odnose čežnju u nedogled svoj.

17.07.1984.

NEDAM

Nedam!

Nedam da mi uzmeš srce, dušu, misli...

I ne mogu ti ga dati!

Ti si ga već odavno uzeo i zarobio.

Nisi htio da mi ga vratiš,

a sada hoćeš ponovo nešto,

nešto što tvoje nikad bilo nije,

a ni biti neće.

Hoćeš da uzmeš nešto moje,

nešto sasvim moje,

i da to uništiš, smrviš i zbriseš.

4.11.1987.

SNOVI

Proljeće dolazi,

ljubav pored mene prolazi,

a moji snovi kao leptir

lete u mrklu noć.

Pružam ruku,

i kao u snu zamišljam

da sam dio te ljubavi

uspjela da zadržim za sebe.

A onda: bljesak!

Svjetlost sunca raspršila je

moje snove:

iz djetinjstva, iz mladosti;

iz prošlosti, sadašnjosti i budućnosti.

POSVEĆENO...

SAMO JEDNO

*Samo jedno ime čuvam još u srcu,
nosim sa sobom uspomene stare.
Samo jednu pjesmu volim još da slušam,
uz tihi sjaj svijeće i zvuke gitare.*

*Uspomena stara još uvijek me boli,
i onda kad mislim da mi ništa nije.
Sve više se plašim činjenice smiješne
da od tebe ništa meni draže nije.*

*Plašim se, jer znam da ti si daleko,
a ljubav u srcu sve više me boli.
Plašim se, jer znam da ništa ne znači
što te moje srce od svih jače voli!*

13.11.1987.

KUTAK U SRCU

*I nema kutka u mome srcu
u kojem ljubavi prema tebi nema.
A tolko toga još treba da stane
u srce u kojem mjesta više nema.*

*Sve, baš sve si osvojio u meni:
srce, dušu, misli — mene svu.
A ja — šta mogu — druge mi nema,
nego da prihvatim ljubav tu.*

*Ne bi mi pala teško nikad,
ta ljubav što je ljepša od sna.
Samo da i ti voliš mene
kao što tebe volim ja.*

7.01.1988.

SUTRA

*Sutra ću mislit o tebi ko drugu,
ko prijatelju starom – najboljem od svih.
Al' nikom ne reci, samo to te molim,
da nikad mi prijatelj nećeš biti ti.*

*Hoću da sutra svi misle o nama
kako smo dobri, pravi drugovi.
Hoću da za druge sve ostane tajna,
a prošlost da znamo samo ja i ti.*

*Zato sutra kad me budeš sreo
nemoj mi se više smiješit kao prije.
Jer i ja ću onda zaboravit „druga“,
i ti ćeš opet biti što i prije.*

BARKA

*U srcu se mom sakrila
ljubav tiha, ali žarka,
na pučini moga mora
plovi „samo jedna“ barka.*

*Na pučini moga mora
moja duša mirno spi,
jer i ona dobro znade
da ta barka – to si ti.*

*Samo ne znam za tu barku
da l' osjeća, da li zna,
da tu ljubav što je grije
u srcu svom nosim ja.*

*I još ne znam samo jedno,
da l' u barci iko zna,
da ta duša uspavana
mogu biti samo ja.*

*Bićeš mi sutra i svakoga dana
rana što me peče, rana što me boli.
I biće mi teže skoro svakog dana
da te moje srce ponovo preboli.*

4.12.1987.

LJUBAV

*Moja je ljubav nježnija od mene,
i osjećanja što me za te vežu.
Ali sva pakost na ovome svijetu
u srcu i duši mi tu ljubav stežu.*

*I šta mi vrijedi što te toliko ljubim
kad sve mi uze prošlost i sudbina,
moram i tako tebe da izgubim,
zbogom da kažem i tebi i svima.*

*Možda ću ipak jednom te sresti,
i doće u srce i bol i gorčina;
a ja ću mirno pored tebe proći,
dok će da se ruši što u meni ima!*

SJEĆANJA

31.12.1987.

*I kad u mislima odlutam negde
i budem sretna kao u snu;
sjećanja bolna ići će za mnom
i bit će uvijek uza me – tu!*

*Kad možda budem proklinjala prošlost,
sjećanja bolna boljet će još jače;
i niko neće čuti moju dušu
kako u samoći uzdiše i plače.*

*Možda ćeš ipak sjetiti se nekad
poznanstva sa mnom, riječi ili dvije.
Ali čak ni tada pomisliti nećeš
da još uvijek ti si za mene sve.*

*Ipak, makar znam da nisam ništa
u tvom životu burnijem od sna;
prije ću mrzit sebe nego tebe,
što ljubav i srce baš tebi dadoh ja.*

3.12.1987.

SASVIM SAM

*Sasvim sam sama i još uvijek ne znam
kamo da krenem u ovaj čas.*

*Eho se čuje od koraka tvojih
na koje sad mislim ko i na tvoj glas.
Davno, jako je davno bio naš susret, i
evo nas opet zajedno tu.*

*Raste mi srce i ljubav u njemu,
o, da si barem zauvijek tu.*

*Volim taj osmijeh kojim se smiješ
i svijetle oči što imaš ti,
ćuteći samo nekako mogu
da sakrijem svoje srce od njih.*

*Misli mi idu jedna za drugom,
al' nikad ne pređu u riječ il' dvije.*

*Riječi će uvijek ostati tajna
i nećeš nikad saznati sve.*

*Nemirno srce što uvijek lupa,
kucat će samo za tebe, znaj!*

*Ovdje, u meni, bit će početak, sredina,
a nikad ljubavi kraj.*

JESEN

*Jesen se sakrila u mome oku,
u njemu traži utjehu i spas.*

9.11.1987.

*A ne zna da moje oko sada bježi
čim čuje tihe jeseni glas.*

*Jesen je bila proljeće za njega,
a sada je zima — hladnija od svih.*

*Ne može više da gleda jesen,
jesen što razdvoji zauvijek njih.*

*Te plave oči, a moje smeđe,
bili su zaista najljepši par.*

*I zato sada od jeseni bježe
da utješe dušu suzom jednom bar.*

U SAMOĆI

Sjedim tako sama u svojoj samoći
i razmišljam da li ćeš još doći.
Ne znam ni sama kako bih mogla,
i da li bi uopće snage smogla.

Da li bih smogla dovoljno snage
da zaboravim oči što postaše mi drage.
Da li bih mogla ubiti sve nade
što sreću su u meni počele da grade.

Ne, ne znam još za tako nešto,
srce da lažem, i još tako vješto.
Nikada ne bih smogla tolko snage
da ubijem u sebi sve te divne nade.

12.02.1988.

TAJNA

*Pok okriljem ovog nebeskog svoda,
gdje svaki dan sunce izađe i zađe,
moje mi srce svaku tajnu oda,
premda povjerenja ne može da nađe.*

*U svakom trenutku prošlosti svoje
imadoh tajnu samo meni znanu,
a sad sve tajne srce mi izdade
ko da je sudbina okrenula stranu.*

*Al' ipak se nadam da će barem jedna
pored svih izdanih ostat vjerna meni.
I samo ja ću tu tajnu odati
kad budem rekla svoju ljubav tebi.*

30.12.1987.

SREĆA

Da li je istina, ta moja sreća,
što svakim danom postaje sve veća.
Ili su možda sve moje nade
samo moja mašta koja sreću krade.

Da li su te riječi što sam nekoć čula
istinite, stvarne, il' sam možda snila.
Da li je taj osmjeh, što sjećanje krasi,
java, a na vapaj koji očaj glasi.

12.02.1988.

Kad je netko dijete
— kao što sam bila ja,
puno sjete,
onda mu je crno ili bijelo sve.

Kad voli jednog — voli sve!
Kad se razočara u jednog —
razočara se u sve!

12. 03. 1988.

*Pročitaj sreću u momo oku
kad vidim tvoje oči sjajne.
Zaviri na trenutak u moje srce
i za tebe neće biti tajne.*

28.01.1988.

DOMINIKA KREČAK je naša mlada pjesnikinja. Rodila se 20. siječnja 1970. god. u radničkoj obitelji u Subotici. Njen otac je Ivan, a majka Gizela rođ. Tumbas. Sada živi i radi u svom rodnom gradu.

Domika je počela pisati pjesme u sedmom razredu osnovne škole i od tog vremena je neumorna u svom mladenačkom pjesničkom zanosu. Do sada je objavljivala svoje pjesme u kalnedaru "Subotička Danica" i u listu "Bačko klasje".

Ova mala zbirka pjesama je prvo veće Dominikino nastupanje pred čitalačkom publikom i želimo joj mnogo uspjeha u najljepšim zanosima poezije.

Pjesme izabrao i priredio:

Bela Gabrić